Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

Department of History, Politics and International Studies Master in History

2021

þÿ — µ ¿ Á Ä ® Ä É ½ ‘ À ¿ ² ± Ä · Á ¯ É ½ Ä
þÿ ¼ - Ã ± ± À Ì Ä ¿ ½ Ä Í À ¿ Ä · Â µ À ¿ Ç
þÿ ‘ ¸ ® ½ ± º ± ¹ • ± Í À » ¹ ¿ º ± Ä ¬ Ä ± - Ä ·
þÿ 1 8 3 3 - 1 8 5 8 . — Ã Ä ± ´ ¹ ± º ® Å À ¿ ² –
þÿ Ä ¿ Å Â ± À Ì µ ¸ ½ ¹ º ® Ã µ ´ Å ½ ± Ã Ä ¹

þÿ – · Ã ¿ À ¿ Í » ¿ Å , œ µ Ä ± ¾ ¯ ±

þÿ Á Ì ³ Á ± ¼ ¼ ± ™ Ã Ä ¿ Á ¯ ± Â , £ Ç ¿ » ® • À ¹ Ã Ä · ¼ Î ½ ¥ ³ µ ¯ ± Â , ± ½ µ À ¹ Ã Ä ® ¼ ¹ ¿ • µ ¬ À ¿ »

http://hdl.handle.net/11728/12041

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Σχολή Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής

Η εορτή των Αποβατηρίων του Όθωνα, μέσα από τον τύπο της εποχής σε Αθήνα και Ναύπλιο κατά τα έτη 1833-1858. Η σταδιακή υποβάθμιση τους από εθνική σε δυναστική εορτή.

Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Σχολή Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Ονοματεπώνυμο: ΜΕΤΑΞΙΑ ΖΗΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΟΥΝΙΟΣ2021

Πνευματικά δικαιώματα Copyright ©**Μεταξία Ζησοπούλου, έτος κατάθεσης 2021** .
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved. Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή/Φοιτήτριας: **Μεταξία Ζησοπούλου.**

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής:

Η εορτή των Αποβατηρίων του Όθωνα, μέσα από τον τύπο της εποχής σε Αθήνα και Ναύπλιο κατά τα έτη 1833-1853. Η σταδιακή υποβάθμιση τους από εθνική σε δυναστική εορτή.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις …… από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Επιβλέποντες καθηγητές (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος) Γεωργιος Γεωργής καθηγητής και Κυριάκος Ιακωβίδης Λέκτορας

Συνεπιβλέπουσα Αικατερίνη Παπαζαχαρία, Λέκτορας

Στον γιο μου Αλέξανδρο, έναν αληθινό μαχητή της ζωής.

Η ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Μεταξία Ζησοπούλου του Δημητρίου, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «**Η εορτή των Αποβατηρίων του Όθωνα, μέσα από τον τύπο της εποχής κατά τα έτη 1833-1858, η σταδιακή υποβάθμιση τους από εθνική σε δυναστική εορτή**», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

Μεταξία Ζησοπούλου

Περιεχόμενα

Βιβλιογραφική επισκόπηση 7

Εισαγωγικό σημείωμα..... 11

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ..... 13

Κεφάλαιο Πρώτο. Ιστορικό πλαίσιο, πολιτικό κύρος και ιστορική μνήμη. 13

Κεφάλαιο 1. 1. Οθωνική περίοδος. Μια νέα αρχή 13

Κεφάλαιο 1.2 Οι δυναστικές τελετές: Πολιτικό κύρος και ιστορική μνήμη. 16

Κεφάλαιο 1. 3. Εορτή των Αποβατηρίων. Εθνική ή δυναστική εορτή;..... 17

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ 18

Κεφάλαιο Δεύτερο. Αποβατήρια και υποδοχή 18

Κεφάλαιο 2. 1 .Αποβατήρια: «Θεωρητικό σχήμα» και ιστορική συγκυρία ως βάση για τη ανάγνωσής τους μέσα από τον Τύπο..... 18

Κεφάλαιο 2.2. Ο Βασιλιάς ήρθε! Ζήτω ο Βασιλιάς! 19

Κεφάλαιο 2. 3. Ο Όθων και ο λαός του. 23

Κεφάλαιο Τρίτο. Τα Αποβατήρια μέσα από τις σελίδες των εφημερίδων..... 24

Κεφάλαιο 3.1 Τα Αποβατήρια και ο τύπος. 24

Κεφάλαιο 3.2 Εφημερίδα ΣΩΤΗΡ (LE SAUVER) 1834-1838 24

Κεφάλαιο 3.4. 1835: Μια άφιξη μετ' εμποδίων; 29

Κεφάλαιο 3.5 1836: Ο πατήρ, ο υιός και η Αίθουσα του Θρόνου..... 36

Κεφάλαιο 3.6. 1837: Ο Βασιλιάς, η Βασίλισσα, ο Αντικαγκελάριος και ο Τύπος. 39

Κεφάλαιο 3.7. 1838:Ο Όθων και η Αμαλία στο Ναύπλιο 42

Κεφάλαιο Τέταρτο 4 . Η εφημερίδα Ταχύπτερος Φήμη 1838-1853..... 44

Κεφάλαιο 4.1 - 1838 Ο Βασιλιάς απουσιάζει. 44

Κεφάλαιο 4.2 - 1839 :Αθήνα –Ναύπλιο, η γιορτή συνεχίζεται 46

Κεφάλαιο 4.3 1840: Η εορτή των αποβατηρίων· ένα ακόμη κοσμικό γεγονός;..... 49

Κεφάλαιο 4.4 1842: Σωτήριον έτος παρασημοφόρησης..... 51

Κεφάλαιο 4.5 Έτη 1843 και 1844: Αποβατήρια: από πρώτη είδηση σε τελευταία 54

Κεφάλαιο 4.6 Έτη 1845 και 1846. Αποβατήρια: αντιγραφή στην απομνημόνευση..... 55

Κεφάλαιο 4.7 Αποβατήρια 1847 και μια απουσία με σημασία. 56

Κεφάλαιο 4.8 1848 και 1849 Αποβατήρια: ίδιο τελετουργικό-καινούργιο εκκλησιαστικό περιβάλλον 58

Κεφάλαιο 4.9 1850 Γιορτή υπό την απειλή των όπλων και του αποκλεισμού 59

Κεφάλαιο 4.10: Έτη 1851, 1852 και 1853: Μια φθορά αναμενόμενη;..... 61

Κεφάλαιο 4.11 Κριμαϊκός Πόλεμος: Οι σύντομες αναφορές ενδεικτικές του κλίματος; .. 63

Κεφάλαιο 4.12 Αποβατήρια 1858-η εορτή της εικοσιπενταετίας..... 64

Συμπεράσματα 68

Βιβλιογραφία..... 71

Βιβλιογραφική επισκόπηση

Η καθιέρωση της επετειακής εορτής των Αποβατηρίων του Όθωνα (Otto Friedrich Ludwigvon Wittelsbach, 1 Ιουνίου 1815-26 Ιουλίου 1867) απασχόλησε πολλούς ιστορικούς μελετητές και αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας αλλά και επιστημονικής μελέτης τα τελευταία χρόνια. Η μελέτη των επίσημων εορτών δεν εντάσσεται –όπως πιστευόταν παλαιότερα- μόνο στο χώρο της εθνολογίας ή της λαογραφίας αλλά αποτελεί πλέον πεδίο της ιστορικής έρευνας, καθώς η συμβολική εξουσία τους, εκδηλώνεται ως συνειδητή προσπάθεια εμπέδωσης της νέας μορφής εξουσίας, αυτής της Απόλυτης Μοναρχίας μέσα στο συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο. Επιπλέον στην Απόλυτη Μοναρχία του Οθωνα, οι επίσημες τελετές επιχειρούσαν μέσω ενός συγκεκριμένου και επαναλαμβανόμενου τελετουργικού, να εδραιώσουν το μοντέλο της πρωτόγνωρης για τα ελληνικά δεδομένα, αλλά ιδιαίτερα αυστηρής ιεραρχίας που περιέγραφε και επέβαλε το Βασιλικό Πρωτόκολλο.

Η «συναισθηματική» σχέση με το παρελθόν, όπως καταγράφεται στο άρθρο της Χριστίνας Κουλούρη « Γιορτάζοντας το έθνος: Εθνικές επέτειοι στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα» δεν μπορεί βέβαια, να ειδωθεί ξεκομμένη από το ιστορικό πλαίσιο της εποχής.[1] Στην περίπτωση των εορτών και των επετείων, η οργανωμένη τελετουργικότητά τους εξυπηρετεί την ιδιαίτερη σχέση που ανέπτυξε ο εθνικισμός με την ιστορική συνέχεια του έθνους, είτε αυτή προβλήθηκε ως ανάγκη αναφοράς σε ένα κοινό παρελθόν, είτε ως προσπάθεια δημιουργίας μιας ριζικής τομής με σκοπό την έκφραση του νέου ξεκινήματος. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη λειτουργία και την εμπέδωση των συγκεκριμένων τελετουργιών υπήρξε αφενός, η αξιοποίηση των στοιχείων της παράδοσης και αφετέρου η ικανότητά τους να εμπλέκουν όλες τις κοινωνικές τάξεις σε αυτές. Στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος υιοθετήθηκε το πρότυπο των δυναστικών εορτών βασισμένο στο τελετουργικό των ευρωπαϊκών αυλών, γεγονός που σήμαινε ότι ο εκάστοτε επετειακός εορτασμός χαρακτηριζόταν από τυπική και αυστηρή οργάνωση καθώς υπέκρυπτε την οργανωμένη προσπάθεια της εξουσίας να εμπεδώσει στις συνειδήσεις των πολιτών τον κρατικό συμβολισμό. Χαρακτηριστικός στην περίπτωση της Ελλάδας υπήρξε ο συνδυασμός- στη διαδικασία οργάνωσης και λειτουργικότητάς

[1] Χριστίνα Κουλούρη, « Γιορτάζοντας το έθνος: Εθνικές επέτειοι στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα», στο Δέσποινα Ι Δημητρίου-Σεραφείμ Ι Σεφερειάδης, (επιμ.) στο: *Αθέατες Όψεις της Ιστορίας Κείμενα αφιερωμένα στον Γιάνη Γιανουλόπουλο* , Ασίνη, Αθήνα 2012 σελ. 181-210

των εορτών- του αυστηρού βασιλικού πρωτοκόλλου με την ενεργή συμμετοχή της επίσημης ελληνικής Εκκλησίας.[2]

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει επίσης να γίνει στο βιβλίο της Χριστίνας Κουλούρη, *Φουστανέλες και Χλαμύδες Ιστορική μνήμη και εθνική ταυτότητα 1821-1930,*[3] που αποτέλεσε αφορμή για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, στο οποίο διερευνώνται οι πολιτισμικές πρακτικές που συνδέονται με την ιστορική μνήμη της ελληνικής κοινωνίας. Το νεοσύστατο ελληνικό κράτος, που υπήρξε μέρος του ευρωπαϊκού ιστορικού γίγνεσθαι- κυρίως μέσω της πολύπλευρης πολιτικής, οικονομικής, γεωπολιτικής αλλά και πολιτιστικής -εξάρτησής του από τις Μεγάλες Ευρωπαϊκές Δυνάμεις της εποχής, αποτέλεσε για το αναφερόμενο βιβλίο το πεδίο έρευνας συγκεκριμένων πρακτικών που επιχειρήθηκαν προκειμένου να αναπαραστήσουν, να εκλαϊκεύσουν ή ακόμα ακόμα και να δημιουργήσουν ή να αναβιώσουν επεισόδια του ιστορικού παρελθόντος. Καθώς η ιστορική γνώση εκδημοκρατίστηκε και μπορούσε πλέον να επηρεάζει ευρύτερα στρώματα του λαού, οι κάθε είδους τελετές, εορτές ή αναπαραστάσεις εντάχθηκαν σε μια οργανωμένη προσπάθεια δημιουργίας «τόπων μνήμης» υλικών ή συμβολικών. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Ελλάδας, η Επανάσταση του 1821, με την ιδιαίτερη δυναμική της, αποτελεί τη χαρακτηριστική τομή που επέφερε τη ρήξη με ένα ευκλεές μεν, αόριστο δε, παρελθόν. Η πολιτισμική ιστορική μνήμη για το νεοσύστατο ελληνικό κράτος οργανώνεται με αφετηρία την ιστορική αυτή τομή, καθώς από το 1821 και έπειτα παρακολουθούμε την προσπάθεια μετασχηματισμού του παρελθόντος σε ιδρυτικό μύθο του ελληνικού κράτους. Στο βιβλίο της Χριστίνας Κουλούρη διατυπώνεται επίσης η διάσταση ανάμεσα στην επικοινωνιακή και την πολιτισμική μνήμη, καθώς η τελευταία αποτελεί μια μορφή συλλογικής μνήμης που τη μοιράζεται ένα σύνολο ανθρώπων και τους προσδίδει συλλογική ταυτότητα. Θα πρέπει να επισημανθεί εδώ πως η χρήση του

---

[2] Βλ ενδεικτικά: σχετικά με τα προγράμματα τελετής ΓΑΚ- Κεντρική Υπηρεσία, Αρχείο Ανακτορικών Περιόδου Οθωνος(1832-1862), φακ. 341, *Ανάκτορα: Αυλαρχείο Τελετών εορτή Αποβατηρίων Βασιλέων (25 Ιανουαρ.-3 Φεβρουαρ.*), λήψεις 63 και 66http://arxeiomnimon.gak.gr/browse/resource.html?tab=tab02&id=3750&start=60· Επίσης βλ. Μαρία-Βελιώτη-Γεωργοπούλου, «Η επιτέλεση της ελληνικότητας και της ετερότητας. Η τελετή για την άφιξη του Οθωνα στο Ναύπλιο»,. Άννα Ταμπάκη –Ουρανία Πολυκανδριώτη (επιμ.), στο *Ελληνικότητα και ετερότητα πολιτισμικές διαμεσολαβήσεις και 'Εθνικός χαρακτήρας' στον 19ο αιώνα Πρακτικά Συμποσίου* του τμήματος Θεατρικών σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστήμιου Αθηνών και του Εργαστηριού Αριστείας Transfers της Ecole Normale Supérieure, Αθήνα, 2016 σελ 315-327,

[3]Χριστίνα Κουλούρη, *Φουστανέλες και Χλαμύδες Ιστορική μνήμη και εθνική ταυτότητα 1821-1930,* Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2020 σελ19-32 και 236-244

όρου «πολιτισμική μνήμη» καθώς και η λειτουργία του, διατυπώνονται κυρίως στις κοινωνικό-ανθρωπολογικές διαπιστώσεις περί μνήμης στο βιβλίο των Jan Assmann, *Η πολιτισμική μνήμη, Γραφή, ανάμνηση και πολιτική ταυτότητα στους πρώιμους πολιτισμούς*, το οποίο εμπεριέχει και τις σχετικές απόψεις του βιβλίου του Maurice Halbwach, *Η συλλογική μνήμη*,[4] ωστόσο το βιβλίο της Χριστίνας Κουλούρη, χωρίς να στερείται ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος, επικεντρώνεται κυρίως στην ιστορικοποίηση της μνήμης και τις διαδικασίες που την επιτελούν. Τα θεωρητικά σχήματα των αναφερόμενων κοινωνιολόγων αξιοποιούνται κυρίως ως εργαλεία, για την κατανόηση των τρόπων εμπέδωσης και λειτουργίας της πολιτισμικής μνήμης, μέσω της αναφοράς στον τόπο και χρόνο, την ομάδα και τη δυνατότητα ανακατασκευής της. Η συγγραφέας ορίζοντας ως βασικό πλαίσιο το έθνος–κράτος, αναφέρει πως οι κάθε είδους αναπαραστάσεις και τελετές αναφέρονται στην προσπάθεια συγκρότησης της ελληνικής συλλογικής ταυτότητας που εν προκειμένω, ταυτίζεται με την εθνική ταυτότητα. Οι εορταστικές πομπές και οι μνημονικές τελετουργίες που εμπεριέχουν, αποτελούν επιτελεστικές μνημονικές πράξεις και στην περίπτωση του ελληνικού κράτους οργανώθηκαν «από πάνω», παρέχοντας στην βασιλική εξουσία τη δυνατότητα να καθορίζει τους τρόπους εκτέλεσής ή χρησιμοποίησής τους. Η εφαρμογή τους όμως δεν μπόρεσε να πετύχει καθώς η ιστορική μνήμη αποτέλεσε πεδίο αμφισβήτησης και αντιπαραθέσεων. Στο κεφάλαιο μάλιστα του βιβλίου με τον τίτλο «Το νέο παρελθόν» γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην προσπάθεια και τους τρόπους που χρησιμοποιήθηκαν θεσμικά από την δυναστεία των Βίτελσμπαχ, προκειμένου να επιτευχθεί η λαϊκή- θα μπορούσαμε να πούμε – νομιμοποίηση της δυναστείας στην Ελλάδα.

Πολύτιμο υλικό για την παρούσα εργασία αποτέλεσε επίσης το άρθρο του Χάρη Εξερτζόγλου στο περιοδικό Μνήμων[5] στο οποίο αν και δεν αναφέρεται συγκεκριμένα στην εορτή των Αποβατηρίων, προσφέρει το θεωρητικό πλαίσιο της δημιουργίας και της λειτουργικότητας των οργανωμένων εθνικών εορτών. Πιο εξειδικευμένα στοιχεία παρέχει επίσης το άρθρο « Η επιτέλεση της ελληνικότητας και της ετερότητας τελετή για την άφιξη του Οθωνα στο Ναύπλιο» της Μαρίας Βελιώτη-Γεωργοπούλου, στο οποίο

[4]Jan Assmann, *Η πολιτισμική μνήμη, Γραφή, ανάμνηση και πολιτική ταυτότητα στους πρώιμους πολιτισμούς*, μετάφρ. Διαμαντής Παναγιωτόπουλος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2017 σελ 39-45 · Maurice Halbwach, *Η συλλογική μνήμη*, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2013

[5]Χάρης Εξερτζόγλου, «Πολιτικές τελετουργίες στη Νεώτερη Ελλάδα Η Μετακομιδή των οστών του Γρηγορίου Ε' και η πεντηκονταετηρίδα της Ελληνικής Επανάστασης», *Μνήμων 23* Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, 2001,σελ 152-157

παρέχονται συγκεκριμένες πληροφορίες τόσο για το πρόγραμμα της εορτής όσο και για τις επιτελεστικές πράξεις που ακολουθήθηκαν προκειμένου να συνδέσουν μια νεόφερτη δυτικοευρωπαϊκού τύπου γιορτή με το μυθικό παρελθόν, τη γλώσσα αλλά και τη θρησκεία των νεοελλήνων.[6] Το υλικό που αξιοποιήθηκε στο πόνημα αυτό, αντλείται τόσο από τα Γενικά αρχεία του Κράτους και μάλιστα από το Αρχείο των Ανακτορικών Περιόδου Οθωνος όσο και από την ιστορική μελέτη του Μιχαήλ Γ. Λαμπρυνίδη *Η Ναυπλία από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ'ημάς*, όπου περιγράφεται λεπτομερώς η άφιξη του Οθωνα στο Ναύπλιο και η συγκεκριμένη τελετουργία που ακολουθήθηκε.[7]

Τα επιμέρους στοιχεία του ιστορικού πλαισίου της εποχής αντλήθηκαν από το βιβλίο του Ιωάννη Α Πετρόπουλου και της Αικατερίνης Κουμαριανού *Η θεμελίωση του Ελληνικού Κράτους Οθωνική περίοδος 1833-1843*[8] καθώς σε αυτό αποτυπώνονται οι εξελίξεις που οδηγούν στη θεμελίωση του νεοελληνικού κράτους αλλά και οι σχέσεις των πολιτών με την κρατική εξουσία, σχέσεις αμφίδρομες και αλληλεπιδρούσες. Το βιβλίο του Ι.Α Πετρόπουλου *Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο(1833-1843),*[9] επίσης, το οποίο αποτελεί μια από τις πιο ολοκληρωμένες μελέτες της Οθωνικής περιόδου εμπεριέχει εκτός από σημαντικά στοιχεία του θεωρητικού ιστορικού πλαισίου και σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις ιστορικές πηγές στο τελευταίο του κεφάλαιο, όπου παρατίθεται η επιλογή της βιβλιογραφίας που μελετήθηκε και αξιοποιήθηκε. Το ιστορικό υλικό- που παρουσιάζεται στο βιβλίο-, αρχειακό, πρωτογενές αλλά και δευτερογενές αποτελεί έναν πολύτιμο οδηγό για τον ιστορικό που επιχειρεί να ασχοληθεί με την εποχή αυτή. Ο πρώτος τόμος επίσης του τρίτομου έργου του Ανδρέα Σπ. Σκανδάμη *Σελίδες πολιτικής ιστορίας και κριτικής Η τριακονταετία του Οθωνος*[10] αποτέλεσε σημαντική πηγή άντλησης πληροφοριών καθώς ιδιαίτερα διαφωτιστική υπήρξε η παρατιθέμενη αλληλογραφία μεταξύ του Οθωνα και του πατέρα

---

[6]Μαρία-Βελιώτη-Γεωργοπούλου, ό π σελ 315-327.

[7]Μιχαήλ Γ. Λαμπρυνίδη *Η Ναυπλία από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ'ημάς,* Εν Αθήναις Τύποις Εκδοτικής Εταιρείας 1898, σελ 561-565

[8]Ιωάννης Α Πετρόπουλος- Αικατερίνη. Κουμαριανού, *Η Θεμελίωση του ελληνικού Κράτους (1833-1843) Οθωνική περίοδος,* Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1982 σελ. 9-78

[9]Ιωάννης Α Πετρόπουλος *Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο(1833-1843),* ΜΙΕΤ, Αθήνα 1985σελ 759-832

[10]Ανδρέας Σπ. Σκανδάμης *Σελίδες πολιτικής ιστορίας και κριτικής Η τριακονταετία του Οθωνος 1832-1862 τόμος πρώτος,* Αθήνα 1961 σελ. 66-67 και 922-923.

του Λουδοβίκου Α της Βαυαρίας (25 Αυγούστου 1786-20 Μαρτίου 1848) που διαφωτίζουν και εξηγούν συγκεκριμένες στάσεις και επιλογές. Από το βιβλίο επίσης του Γιώργου Γεωργή, *Η πρώτη μακροχρόνια ελληνοτουρκική διένεξη*, αντλήθηκαν στοιχεία κυρίως για την περίοδο 1847-1853, εξαιρετικά χρήσιμα για την κατανόηση του ρόλου των προσώπων που εμφανίζονται στα άρθρα των εφημερίδων της εποχής.[11] Το έργο επίσης του Ζάιντλ Βολφ, *Οι Βαυαροί στην Ελλάδα, Η γένεση του νεοελληνικού κράτους και το καθεστώς του Όθωνα,*[12] αποτέλεσε πολύτιμη πηγή πληροφοριών για την περίοδο, κυρίως μέσω παραθεμάτων των πρωταγωνιστών της εποχής. Από το κλασικό έργο της *Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ,* της Εκδοτικής Αθηνών αντλήθηκαν στοιχεία που αφορούν συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με το θέμα της εργασίας.[13] Το βιβλίο του Αντώνη Κλάψη *Ο βασιλιάς Όθων και η Ελλάδα: Αφοσιωμένος σε μια ιδέα*[14] προσφέρει τις ιστορικές πληροφορίες για το διάστημα του Κριμαϊκού Πολέμου, και την επέτειο της εικοσιπενταετίας των Αποβατηρίων. Τέλος τα πληροφοριακά ιστορικά στοιχεία για τις εφημερίδες της εποχής που αξιοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία, αντλήθηκαν από το βιβλίο του Κώστα Μάγερ, *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου 1790-1900*,τόμος Α'.[15]

Εισαγωγικό σημείωμα

Έχει ακμαία τη συναίσθηση της ζωής του ένα Έθνος, όταν κατά ενιαύσιον περίοδον πανηγυρίζη τας αναμνήσεις των μεγάλων συμβεβηκότων του. Αι τοιαύται ετήσιαι μνήμαι είναι άσβεστον ιερόν πυρ, είναι κύκλος εθνικής αϊδιότητος και όσον τας επαναλαμβάνει το έθνος, και επανέρχεται εις το αυτό σημείον, τόσον διαπορεύεται τους αιώνας, και παρατείνει τη μακροβιότητά του.

Και τι άλλο έθνος παρά το ελληνικόν, είχε ποτέ ή έχει ανάμνησιν τόσο μεγάλου συμβεβηκότος! Το μέγιστον συμβάν εις τους Έλληνας είναι η αναγέννησίς των και

---

[11] Γιώργος Γεωργής, *Η πρώτη μακροχρόνια ελληνοτουρκική διένεξη*, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1996, σελ 173-175

[12]Ζάιντλ Βολφ, *Οι Βαυαροί στην Ελλάδα, Η γένεση του νεοελληνικού κράτους και το καθεστώς του Όθωνα*, Ελληνική Ευρωεκδοτική Αθήνα 1984, σελ.165 και 174-176

[13]Βασίλειος Σφυρόερας «Περίοδος εσωτερικών ανωμαλιών και εξωτερικών πιέσεων», στο *Ιστορία του ελληνικού έθνους*, τ. ΙΓ, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ.137-140.

[14] Αντώνης Κλάψης, *Ο βασιλιάς Όθων και η Ελλάδα: Αφοσιωμένος σε μια ιδέα,* Εκδόσεις Πατάκη Αθήνα σελ 90-96

[15] Κώστα Μάγερ, *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου 1790-1900*,τόμος Α΄ εκδότης Α. Δημόπουλος Αθήναι 1957, σελ.40-42, 43-44 και 69-72

την αναγέννησιν των ταύτην η αίσια έλευσις της Υμετέρας Μεγαλειότητας εις την Ελλάδα την εξησφάλισε.[16]

Το απόσπασμα του ανωτέρω λόγου, που δημοσιεύτηκε στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας Σωτήρ (εφημερίδας πολιτικής, φιλολογικής και εμπορικής όπως χαρακτηρίζεται), στην Αθήνα, την Κυριακή στις 26 Ιανουαρίου 1836, με αριθμό φύλλου 71, αποτελεί ένα μικρό μέρος του λόγου του Ιάκωβου Ρίζου Νερουλού, γραμματέα της Επικρατείας επί του Βασιλικού Οίκου και επί των Εξωτερικών, με την ευκαιρία της ετήσιας εορτής των Αποβατηρίων του βασιλιά Οθωνα στην Ελλάδα.

Σε πρώτη ανάγνωση βέβαια, το κείμενο -αν και αναφέρεται εδώ αποσπασματικά- φαίνεται να αποτελεί απλά μέρος ενός πανηγυρικού λόγου με τυπική ενδεχομένως χρήση, εντούτοις εμπεριέχει λέξεις, έννοιες και συμβολισμούς που καταδεικνύουν αφενός τις προσδοκίες που είχε εναποθέσει ο ελληνικός λαός στο πρόσωπο του Βασιλιά του, και αφετέρου την καθιέρωση του επετειακού εορτασμού των Αποβατηρίων ως μιας τελετής με συγκεκριμένο τυπικό και τελετουργικό, μέρος του οποίου αποτελεί και η εκφώνηση του ανωτέρω λόγου. Μέσω συγκεκριμένων τελετουργικών συνηθειών και διαδικασιών οργανώνεται η συγκεκριμένη τελετή, η τελετή των Αποβατηρίων, η οποία επαναλαμβάνεται ετησίως ως την έξωση του Όθωνα από την Ελλάδα το 1862.[17]

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η παρακολούθηση της επετειακής εορτής των Αποβατηρίων του Όθωνα, η οποία επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο, όπως αυτή καταγράφεται στις εφημερίδες της εποχής, κυρίως γιατί ο Τύπος, ως σημαντική πολιτική και κοινωνική συνιστώσα, αποτύπωνε παραστατικά το κλίμα της εποχής. Θα μας απασχολήσει ειδικότερα ο τρόπος οργάνωσης της συγκεκριμένης δυναστικής εορτής, το τυπικό- τελετουργικό της στοιχείο, οι διοργανωτές της, οι συμμετέχοντες καθώς και η εξελικτική πορεία της ανάμεσα στο χρονικό διάστημα 1833-1853, εποχή έναρξης του Κριμαϊκού Πολέμου. Το αρχειακό υλικό το οποίο θα μας βοηθήσει στην προσπάθειά μας αυτή, αποτελείται ως επί το πλείστον από πρωτογενείς πηγές. Το κυρίως υλικό αντλείται από δύο κυρίως εφημερίδες, την εφημερίδα «Σωτήρ» και την εφημερίδα «Ταχύπτερος Φήμη» (παλαιότερα ως «Φήμη»)αποσπάσματα των οποίων παρατίθενται αυτούσια, όπως

---

[16]*Σωτήρ,((LeSauver),* Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1836

[17]Σημείωση· Το τελευταίο επίσημο πρόγραμμα της συγκεκριμένης εορτής που κατάφερα να εντοπίσω βρίσκεται στα ΓΑΚ- Κεντρική Υπηρεσία, Αρχείο Ανακτορικών Περιόδου Οθωνος(1832-1862), φακ. 341, *Ανάκτορα: Αυλαρχείο Τελετών εορτή Αποβατηρίων Βασιλέων (25 Ιανουαρ.-3 Φεβρουαρ.*), λήψη 241 http://arxeiomnimon.gak.gr/browse/resource.html?tab=tab02&id=3750&start=60 και ως ημερομηνία αναφέρεται η 23η Ιανουαρίου του 1861.

καταγράφηκαν από την ψηφιακή βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων. Θα προσπαθήσουμε επίσης, να ανιχνεύσουμε μέσα από τα δημοσιεύματα αυτά, τους λόγους για τους οποίους η συγκεκριμένη τελετή, αν και συνδέθηκε με την ιδρυτική πράξη του νεοελληνικού κράτους και επομένως και με την ιστορική του πορεία, δεν μπόρεσε να αποκτήσει την αίγλη μιας εθνικής επετείου και παρέμεινε στην ιστορική μνήμη μόνο ως μια δυναστική εορτή.

Επιπρόσθετα αξίζει να αναφερθεί, πως αξιοποιήθηκε ως υποστηρικτικό υλικό ένα απόσπασμα της εφημερίδας «Αθηνά» κατά το έτος 1833, ως μια «άτυπη» εισαγωγή, επειδή η καταγραφή της τελετής στην πρώτη από τις δύο εφημερίδες, στον «Σωτήρα», ξεκινά το έτος 1834- έτος ιδρύσεως της εφημερίδας -ένα χρόνο μετά την άφιξη του Οθωνα στο Ναύπλιο, και αυτό προκειμένου να διασφαλιστεί ένα είδος ιστορικής συνέχειας των γεγονότων. Εκτός των συγκεκριμένων αποσπασμάτων των εφημερίδων, καταγράφεται και ένα απόσπασμα από την μελέτη του ιστορικού Μιχαήλ Γ Λαμπρυνίδη, όπου περιγράφεται παραστατικά η άφιξη του Οθωνα στην Ελλάδα, καθώς και απόσπασμα από επιστολή του Οθωνα στον πατέρα του Λουδοβίκο Α’, όπως εμπεριέχονται στο βιβλίο του Ανδρέα Σκανδάμη, σε μια προσπάθεια να διαφωτιστεί πολύπλευρα το θέμα.

Κρίθηκε επίσης απαραίτητο, να αξιοποιηθεί στο πρώτο μέρος της εργασίας, και δευτερογενές ιστορικό υλικό, αντλούμενο από έγκυρη ιστορική βιβλιογραφία,- όπως αυτό επισημαίνεται στη βιβλιογραφική επισκόπηση. Το υλικό αυτό θα βοηθήσει στο να δοθούν οι απαραίτητες πληροφορίες τόσο για το ιστορικό πλαίσιο της εποχής, όσο και για τη σημειολογία της συγκεκριμένης τελετής ως μια προσπάθεια ενίσχυσης της δυναστικής εξουσίας. Η προσπάθεια εμπέδωσής της- μέσω συγκεκριμένων διαδικασιών- στον ελληνικό λαό καθώς αυτός επρόκειτο να καταστεί δυνητικά ο αποδέκτης των μηνυμάτων της Οθωνικής εξουσίας, υπήρξε άλλωστε συνεχής και επαναλαμβανόμενη καθ΄όλη τη διάρκεια της περιόδου που εξετάζουμε.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κεφάλαιο Πρώτο. Ιστορικό πλαίσιο, πολιτικό κύρος και ιστορική μνήμη.

Κεφάλαιο 1. 1. Οθωνική περίοδος. Μια νέα αρχή;

Για να κατανοήσουμε το συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο διοργανώθηκαν οι δυναστικές εορτές στην Ελλάδα καθώς και τον ρόλο και τις προθέσεις των διοργανωτών τους

οφείλουμε να αναφερθούμε στο ιστορικό πλαίσιο ως μια πρώτη βάση προκειμένου να κατανοηθούν οι συγκεκριμένες επιλογές.

Η Οθωνική περίοδος (1833-1862) αποτέλεσε το κρίσιμο χρονικό διάστημα κατά το οποίο έγινε η σημαντική προσπάθεια θεμελίωσης του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Υπήρξε η περίοδος κατά την οποία δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την εμφάνιση σχηματισμών που θα χαρακτηρίσουν στο εξής την ελληνική ιστορική πορεία. Η Ελληνική Επανάσταση που προηγήθηκε, υπήρξε η τομή διαχωρισμού με το παρελθόν, όπως είχε διαμορφωθεί έως τότε μέσα στα πλαίσια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Τα αποτελέσματα των πολεμικών επιχειρήσεων διαμόρφωσαν ένα νέο κρατικό μόρφωμα στο οποίο εμπεριέχονταν περιοχές με υπεροχή του ελληνικού πληθυσμού, και αποκλείστηκαν περιοχές που χαρακτηρίζονται από τούδε και στο εξής ως αλύτρωτες, καθώς σε αυτές η Επανάσταση δεν εδραιώθηκε και επομένως δεν μπόρεσαν να ενσωματωθούν στο νέο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος. Στο σημείο αυτό βέβαια πρέπει να διευκρινιστεί πως το νεοσύστατο κράτος δεν ήταν το κορύφωμα της ελληνικής στρατιωτικής επικράτησης παρά υπήρξε αφενός το αποτέλεσμα της απελπισμένης προσπάθειας των Ελλήνων να περισώσουν τα αποτελέσματα μιας περιορισμένης νίκης και αφετέρου του ανταγωνισμού των Μεγάλων Δυνάμεων στην περιοχή. Το διττό αποτέλεσμα της νέας αυτής κατάστασης ήταν αφενός, η Οθωμανική διοίκηση να αντικατασταθεί με τη ευρωπαϊκή κηδεμονία και αφετέρου, η δημιουργία του νέου κράτους να αποτύχει να ενσωματώσει όλες τις επαναστατημένες επαρχίες του. Καθώς λοιπόν εξέλειπε πλέον η «σκέπη» της οργανωμένης Οθωμανικής εξουσίας, δημιουργήθηκε αρχικά η επιτακτική ανάγκη για δημιουργία μιας νέας συγκεντρωτικής διοίκησης, προκειμένου να ελεγχθούν οι κεντρόφυγες τοπικές δυνάμεις που είχαν αναπτυχθεί και αντλούσαν τη άτυπη νομιμοποίησή τους στα παλαιότερα διοικητικά σχήματα της Οθωμανικής διοίκησης. Υπήρξε επίσης η ουσιαστική αναγκαιότητα ενσωμάτωσης των αλύτρωτων περιοχών στο νέο κράτος, ως ένας σημαντικός τρόπος ικανοποίησης όχι μόνο συναισθηματικών ή εθνικιστικών επιδιώξεων, αλλά και ως μια διέξοδος που θα οδηγούσε στην επιθυμητή οικονομική και γεωπολιτική ανάπτυξη που είχε ανάγκη το εδαφικά περιορισμένο νεοσύστατο κράτος.[18]

Στην εργασία αυτή, θα μας απασχολήσει- στο βαθμό που σχετίζεται με το θέμα μας- η πρώτη παράμετρος που σχετίζεται με τη δημιουργία και την ενίσχυση της κεντρικής διοίκησης και εξουσίας, όχι κυρίως γιατί αυτή επιβλήθηκε ως όρος

[18] Πετρόπουλος- Κουμαριανού, ό. π σελ 9-16

απαραίτητος για τη δημιουργία του Ελληνικού κράτους καθώς όπως προέβλεπε το άρθρο 4 της Συνθήκης της 7ης Μάιου 1832, αλλά κυρίως γιατί υπήρξε αναγκαία για τη δημιουργία κρατικών θεσμών απαραίτητων για τη λειτουργία του κράτους.[19]

Η Βαυαρία αποτέλεσε το τέταρτο μέλος της συνθήκης και το μοναδικό απέναντι στις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις. Η απουσία της Ελλάδος υπήρξε καθοριστική καθώς ούτε ο Όθων, ούτε κανένα σώμα εκπροσώπων το Ελληνικού λαού θα μπορούσε να αλλάξει ή να ανατρέψει τουλάχιστον νόμιμα οποιοδήποτε άρθρο της.[20]Όπως επομένως διαφαίνεται από τους όρους της Συνθήκης, οι οποίοι καθορίζουν και τα όρια καθώς και τον τρόπο εξουσίας, το Οθωνικό πολίτευμα, όπως αυτό διαμορφώνεται στην πρώτη δεκαετία της βασιλικής απολυταρχίας, δεν μπορούσε παρά να είναι συγκεντρωτικό και αυστηρά γραφειοκρατικό. Η προσπάθεια που καταβλήθηκε κυρίως από την Αντιβασιλεία αρχικά, ήταν να δημιουργήσει έναν αποτελεσματικό διοικητικό μηχανισμό, αρκετά λειτουργικό, με τον οποίο το κράτος θα μπορούσε να εμπεδώσει στους πολίτες την τάξη, την ενότητα και την ασφάλεια που είχαν εκλείψει τα τελευταία χρόνια, αλλά και να προάγει την παιδεία και τη δικαιοσύνη στηριζόμενη στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η δεύτερη διαδικασία (εκτός της εκτελεστικής) η οποία όφειλε να λειτουργήσει, ήταν η νομοθετική, όπως ιδανικά αυτή θα εκφραζόταν από αντιπροσώπους εντεταγμένους σε κάποιο κυβερνητικό σχήμα με τη δυνατότητα τακτικών εκλογών και φυσικά την ψήφιση Συντάγματος ως καταστατικού χάρτη του νομικού συστήματος. Οι όροι ωστόσο της συνθήκης δεν

---

[19]Σημείωση: βλέπε σχετικά τα κύρια άρθρα της Συνθήκης στο βιβλίο του Ανδρέα: Σκανδάμη ό. π. σελ 66-67. Οι σημαντικότεροι όροι της Συνθήκης με την οποία ιδρύθηκε το Βασίλειον της Ελλάδος είναι οι εξής:

1 Αι Αυλαί της Γαλλίας , της Μεγάλης Βρετανίας και της Ρωσίας, δυνάμει της προς αυτάς δοθείσης προσηκόντως πληρεξουσιότητος υπό του Ελληνικού Έθνους, προσφέρουσι την διαδοχικήν κυριαρχίαν της Ελλάδος προς τον πρίγκιπα Φρειδερίκον Οθωνα της Βαυαρίας, δευτερότοκον υιόν της Α.Μ. του Βασιλέως της Βαυαρίας.

2. Η Α.Μ. ο Βασιλεύς της Βαυαρίας, ενεργών εξ ονόματος του μνησθέντος υιού αυτού, ανηλίκου εισέτι, αποδέχεται αντ'αυτού την διαδοχικήν κυριαρχίαν της Ελλάδος υπό τους εφεξής προσδιοριζόμενους όρους.

3. Ο πρίγκηψ Όθων της Βαυαρίας θέλει φέρει τον τίτλον « Βασιλεύς της Ελλάδος»

4. Η Ελλάς υπό την κυριαρχίαν του πρίγκηπος Οθωνος της Βαυαρίας και την εγγύησιν των τριών Αυλών, θέλει αποτελεί Κράτος μοναρχικόν, ανεξάρτητον, ως τούτο ορίζεται υπό του υπογραφέντος την 3ην Φεβρουαρίου 1830, υπό των ρηθεισών τριών Αυλών , πρωτοκόλλου και γενομένου δεκτού υπό τε της Ελλάδος και της Οθωμανικής Πύλης.

5. Τα όρια της Ελλάδος θέλουν είσθαι οριστικώς , οία θα προσδιορισθώσι βάσει υφισταμένων ήδη διαπαραγματεύσεων μεταξύ των Αυλών της Γαλλίας, της Μεγάλης Βρετανίας και της Ρωσίας προς την Οθωμανικήν Πύλην, δυνάμει του πρωτοκόλλου της 26ης Σεπτεμβρίου»

[20]Ιωάννης Α Πετρόπουλος- Αικατερίνη Κουμαριανού, ό. π σελ 77

προέβλεπαν την καθιέρωση Συντάγματος. Η λειτουργία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος που αρχίζει με την Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου του 1843, η οποία καθοδηγήθηκε και οργανώθηκε από στρατιωτικούς αλλά και τις κοινωνικές εκείνες τάξεις που είχαν αποκλεισθεί από τη διοίκηση, οδήγησε στην καθιέρωση Συντάγματος. Η συνεχιζόμενη όμως αντιπαλότητα οδήγησε αρχικά στην εκδίωξη των βαυαρών και τελικά και στη ίδια την έξωση του Όθωνα.[21]

Μια βασική επίσης συνιστώσα της εσωτερικής λειτουργίας του κράτους,- η οποία δεν μπορεί να ειδωθεί ξεκομμένα από την ξενική εξάρτηση- ήταν η σχέση αλληλεπίδρασης ανάμεσα στην εκλογική-κοινοβουλευτική λειτουργία και τη διοικητική, όπως αυτή εκφράστηκε στο ελληνικό κράτος μέσω της αντιπαλότητας διαφόρων ομάδων. Η ένταση που προκλήθηκε ως προς το βασικό μοντέλο εξουσίας βρίσκει αντιμέτωπους από τη μια, αυτούς που -αποτελώντας προφανώς μέρος του κυβερνητικού μηχανισμού-, περιστοίχιζαν το Βασιλιά και τη βασιλική αυλή και υιοθετούσαν το συγκεντρωτικό και πατερναλιστικό με κεντρικό πρόσωπο εξουσίας τον Βασιλιά, και από την άλλη, αυτούς που επιθυμούσαν τον κοινοβουλευτισμό και εκφράζονταν μέσα από τα κόμματα, διαμορφώνοντας το αντιπολιτευτικό κατεστημένο. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι τα δύο αυτά βασικά σχήματα υπήρξαν ρευστά. Έχοντας ως ηγέτες τους είτε το παλαιό κατεστημένο (πρόκριτοι, κλήρος, στρατιωτικοί ηγέτες της Επανάστασης), είτε νέες πνευματικές δυνάμεις(Φαναριώτες, ετερόχθονες), διαμόρφωναν διαφορετική πολιτική στάση ανάλογα με την βασιλική εύνοια, την πολιτική συγκυρία και φυσικά την εξάρτησή τους από τον ξένο παράγοντα.[22]

Κεφάλαιο 1.2 Οι δυναστικές τελετές: Πολιτικό κύρος και ιστορική μνήμη.

Τα αναφερόμενα στο ανωτέρω κεφάλαιο, μας βοηθούν να κατανοήσουμε τον τρόπο καθώς και το σκοπό λειτουργίας των δυναστικών εορτών την περίοδο αυτή καθώς έχουν στενή σχέση τόσο με τους διοργανωτές τους όσο και με τους συμμετέχοντες σε αυτές. Στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα διοργανώνονται έξι δυναστικές εορτές και δύο εθνικές, σταθερά επαναλαμβανόμενες και με συγκεκριμένο τελετουργικό.

Η οργάνωση των τελετών αυτών δεν αποτελεί ελληνικό φαινόμενο ή πρωτοτυπία, παρά εντάσσεται στην συστηματικά οργανωμένη προσπάθεια των πολιτικών εξουσιών

[21] Στο ίδιο, σελ. 22-23

[22]Στο ίδιο σελ. 24-25

κατά τον 19ο αιώνα να εμπεδώσουν το πολιτικό τους κύρος καθώς και τη νομιμοποίησή τους, μέσω συμβολικών λειτουργιών σε ένα ευρύ φάσμα των υπηκόων–νυν πολιτών, και στο περιβάλλον που δημιουργήθηκε με την άνοδο του εθνικισμού στην Ευρώπη. Οι εορταστικές τελετές που διοργανώνονται, δεν αποτελούν απλά και μόνο έναν μηχανισμό μετάδοσης ενός μηνύματος που συνδέει την εξουσία με την ιστορική συνέχεια ή το κοινό παρελθόν, αλλά εμπλέκει δυναμικά και με σχέση αλληλεπίδρασης την πολιτική εξουσία με το ιδιαίτερο περιβάλλον της κοινωνίας στην οποία απευθύνεται. Η συναίνεση των πολιτών στους οποίους απευθύνεται είναι προαπαιτούμενη για την επιτυχία τους. Επιπλέον, ο κύριος τρόπος με τον οποίο μπορούσε να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, είναι η σταθερή επανάληψη, γεγονός που αποτελεί βασικό στοιχείο των τελετών αυτών.[23]

Τα βασικά στοιχεία που καθορίζουν τις δυναστικές τελετές και αποτελούν το πρότυπο για την οργάνωση των δυναστικών εορτών στην Ελλάδα είναι τυποποιημένα. Απαραίτητα στοιχεία υπήρξαν η βασιλική πομπή, το συμπόσιο, και οι φωταψίες, και ο χώρος διοργάνωσής τους ήταν η εκκλησία, η πλατεία και ο δρόμος. Οι δυναστικές εορτές ήταν η εορτή των γενεθλίων του Βασιλιά(20 Μαΐου/ 1 Ιουνίου), και της Βασίλισσας(9/21Οκτωβρίου), η ονομαστική εορτή του Βασιλιά(18/30 Σεπτεμβρίου), και της βασίλισσας (25 Σεπτεμβρίου/7 Οκτωβρίου), η εορτή των αποβατηρίων του Βασιλιά (25 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου) και της Βασίλισσας (3 Φεβρουαρίου).[24]

Κεφάλαιο 1. 3. Εορτή των Αποβατηρίων. Εθνική ή δυναστική εορτή;

Η τελετή που πραγματοποιήθηκε για την άφιξη του Όθωνα και οργανώθηκε από την κρατική –βασιλική εξουσία, προσπάθησε βέβαια να εγκολπώσει και στοιχεία ελληνικότητας στο πλαίσιο της προσπάθειας του ελληνικού λαού να συνδέσει έναν «ξένο» νεοφερμένο βασιλιά με τη χώρα που επρόκειτο να κυβερνήσει. Το αυστηρό όμως βασιλικό πρωτόκολλο, είτε ως πρόθεση είτε ως τακτική, επιβάλλει σταδιακά την εξάλειψη του λαϊκού χαρακτήρα της. Οι εκδηλώσεις του ελληνικού λαού που συνοδεύουν την εορταστική αυτή εκδήλωση, αν και αναφέρονται συχνά ως εκδηλώσεις λατρείας στο πρόσωπο του Βασιλιά, χάνουν σταδιακά τη δυναμική τους και υποβαθμίζονται από το αυστηρό τελετουργικό που επιβάλλεται «άνωθεν». Η ιστορική

[23] Εξερτζόγλου, ό. π. σελ.152-155.

[24]Κουλούρη «Γιορτάζοντας το έθνος», σελ 191-192

συγκυρία πάλι, οδηγεί στην σταδιακή πολιτική αποδόμηση του Βασιλικού προτύπου που επεχείρησε να εμπεδώσει ο Βασιλιάς Όθωνας.[25]

Η απομνημόνευση της Μοναρχίας, απόλυτης ή συνταγματικής, υπήρξε άλλωστε ιδιαίτερα περίπλοκη διαδικασία για το ελληνικό βασίλειο. Σημαντικοί παράγοντες για τους οποίους απέτυχε υπήρξαν η έντονη συνταγματική αντιπολίτευση κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του Όθωνα, το θρησκευτικό ζήτημα λόγω της αδυναμία των Βαυαρών να αντιληφθούν την ουσιαστική και άρρηκτη σχέση της ορθόδοξης εκκλησίας με τον ελληνικό λαό, η έλλειψη νόμιμου διαδόχου, και όλα αυτά βέβαια σε συνδυασμό με την εμπλοκή του Στέμματος σε κομματικά ζητήματα, την παραβίαση του Συντάγματος, και την καταλυτική επίδραση του ξένου παράγοντα. Απότοκο των πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών υπήρξε και η σταδιακή υποβάθμιση της εορτή των αποβατηρίων σε απλή δυναστική εορτή [26].

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Κεφάλαιο Δεύτερο. Αποβατήρια και υποδοχή

Κεφάλαιο 2. 1 .Αποβατήρια: «Θεωρητικό σχήμα» και ιστορική συγκυρία ως βάση για τη ανάγνωσής τους μέσα από τον Τύπο.

Η εορτή των Αποβατηρίων που αποτελεί και το αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτυπώθηκε με έντονα συναισθηματικό λόγο στα κείμενα των εφημερίδων της εποχής. Ο πρώτος βασικός άξονας μελέτης των αποσπασμάτων των εφημερίδων είναι επομένως αυτός που χαρακτηρίζεται με «ποιοτικά» κριτήρια, και περιλαμβάνει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς καθώς και τους τρόπους αξιοποίησης όλων των πρόσφορων μέσων πραγματοποίησής της εορτής των Αποβατηρίων. Ο δεύτερος άξονας αφορά τον ιστορικό χρόνο κατά τον οποίο καταγράφονται οι διαδικασίες που συνδέονται με την συγκεκριμένη τελετή.

Αν μπορούσαμε επομένως να διαμορφώσουμε ένα θεωρητικό «σχήμα» διοργανωτών, συμμετεχόντων και όλων των εμπλεκόμενων φορέων στις τελετουργικές διαδικασίες των εορτών, θα καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι στη περίπτωση της Ελλάδας, οι φορείς που εμπλέκονται είναι ο Βασιλιάς ή το βασιλικό ζεύγος με την Αυλή του,- η οποία αποτελείται είτε από Βαυαρούς είτε από ντόπιους φορείς-, η Βαυαρική

[25] Βελιώτη-Γεωργοπούλου, ο. π. σελ 326

[26]Κουλούρη, «Φουστανέλες και Χλαμύδες» σελ 242

εξουσία όπως αυτή εκφράστηκε την περίοδο της Αντιβασιλείας και η οποία αντικαταστάθηκε σταδιακά από τους μετέχοντες στον κρατικό μηχανισμό, η εκκλησία ως θεσμικός φορέας και φυσικά ο λαός ως τελικός αποδέκτης. Εκτός όμως της συγκεκριμένης μορφής που λαμβάνει η τελετή των Αποβατηρίων θα παρατηρήσουμε πως κατά τη διάρκεια της Οθωνικής εξουσίας και συνεπεία των ιστορικών γεγονότων που λαμβάνουν χώρα, παρουσιάζεται μια σταδιακή αλλαγή της αντιμετώπισής της, τουλάχιστον από της εφημερίδες της εποχής, Εν προκειμένω οι όποιες αλλαγές, αποτυπώνονται στον Τύπο και αποτελούν, στο βαθμό που ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, το πολιτικό βαρόμετρο της κατάστασης.

Κεφάλαιο 2.2. Ο Βασιλιάς ήρθε! Ζήτω ο Βασιλιάς!

Επέπρωτο τέλος πάντων να ανατείλη η ποθητή της αφίξεως του Βασιλέως ημέρα, εις ην ο Λαός εστήριζε πάσας τας προς απαλλαγήν από των κατατρυχόντων αυτόν δεινών ελπίδας. Τη 16^{η} Ιανουαρίου 1833 έκτακτος ταχυδρόμος εκ Ναυαρίνου καταφθάσας ανήγγειλεν εις την Κυβέρνησιν, ότι πλοία Ευρωπαϊκά, επί των κεραίων αυτών φέροντα ανηρτημένην την Ελληνικήν σημαίαν, εφάνησαν διαπλέοντα προ του λιμένος της Πύλου. Επί τη ειδήσει ταύτη, διαδοθείση αστραπιαίως καθ΄άπασαν την Πελοπόννησον, πάντα τα περί το Ναύπλιον υψώματα εκαλύφθησαν ανθρώπων, μετ΄αφάτου ανυπομονησίας ατενιζόντων προς την είσοδον του Αργολικού κόλπου, εξ ης ανέμενον τον σωτήρα των. Την αυτήν εσπέραν της 16^{ης} Ιανουαρίου διακρίθησαν μακρόθεν εισπλέοντα τον Αργολικόν κόλπον οκτώ πλοία και την επιούσαν πρωϊαν περί τα τριάκοντα· ήσαν προφανώς τα συνοδεύοντα τον αναμενόμενον Βασιλέα πλοία των ευεργετίδων Δυνάμεων. Ο Λαός σπεύσας κατέλαβεν ολόκληρον περί τον μυχόν το Αργολικού κόλπου παραλίαν· παν εν τω λιμένι του Ναυπλίου ναυλοχούν πλοίον, πάσαι αι λέμβοι, η αποβάθρα και τα παράλια τείχη επληρώθησαν ανθρώπων μέχρις αποπνιγμού. Ο Λαός ην ανυπόμονος να ίδη και να χαιρετίση το ταχύτερον τον Βασιλέα του, να προϋπαντήσει τον φέροντα αυτόν Ευρωπαϊκόν στόλον, όστις εξ αντιπνοίας ημποδίζετο να προσεγγίση εις τον λιμένα. Τη 18^{η} Ιανουαρίου η Αγγλική Φρεγάτα «Μαδαγασκάρ», εφ' ης επέβαινε ο Βασιλεύς, καταπλεύσασα τέλος αγκυροβόλησε προ του Ναυπλίου και παρ αυτή η Ρωσική Κορβέττα «Άννα» και η Γαλλική «Κορνηλία»· τα φέροντα τον εκ 3.500 ανδρών Βαυαρικόν στρατόν 43 οπλιταγωγά πλοία ηγκυροβόλησαν όπισθεν αυτών.[…]. Τη 24^{η}

Ιανουαρίου ειδοποιήθη επισήμως η Κυβέρνησις ότι την επιούσαν ήθελε αποβή εις Ναύπλιον ο Βασιλεύς, συνάμα δ' απεστάλη αυτής προς δημοσίευσιν και τα πρόγραμμα της γενησομένης τελετής.

Άμα τη ανατολή του ηλίου της 25ης Ιανουαρίου 1833 ρίπτονται εκ του προμαχώνος των Πέντε Αδελφών 21 κανονιοβολισμοί, και περί ώραν 11ην π.μ. παρατάσσονται τα Βαυαρικά στρατεύματα από της επίτηδες προχείρως κατακευασθείσης εκτός του Ναυπλίου και παρά την Τίρυνθα αποβάθρας (όπου υπετίθετο ότι ήσαν αι αρχαίοι απόβαθμοι του Δαναού), και εφ' όλης της εκείθεν μέχρι Ναυπλίου αμαξιτής οδού· μεθ'ο δίδεται το σημείον της αποβάσεως από της «Μαδαγασκάρ» δια τριών κανονοβολισμών. Η συνοδεύουσα τον βασιλέα Ελληνική πρεσβεία, ήτις επέβαινε της Γαλλικής Κορβέττας «Κορνηλίας», ανελθούσα επί της Αγγλικής Φρεγάτας «Μαδαγασκάρ» παραλαμβάνει τον Βασιλέα μετά της Αντιβασιλείας και της λοιπής συνοδείας του. Ο Βασιλεύς κατερχόμενος της «Μαδαγασκάρ» επιβαίνει μεγάλης πολυκώπου αγγλικής λέμβου, κωπηλατουμένης υπό νεαρών άγγλων δοκίμων, περιβεβλημένων ιδίαν στολήν, και ακολουθούμενος κατά παραγωγήν υπό των αδιάκοπων κανονοβολισμών των πλοίων και των φρουρίων και των φρενιτιωδών επευφημιών του Λαού, του καταπλημμυρήσαντος από της αρκτικής κλιτύος του Παλαμηδίου πάσαν την πέριξ πεδιάδα και εισχωρήσαντος και εις την αυτήν την εκείσε αβαθή θάλασσαν, όπως ταχύτερον ίδη και εκ του σύνεγγυς τον Βασιλέα του. Κατά την απόβασιν του ο Βασιλεύς υπό τοσαύτης κατείχετο συγκινήσεως, ώστε ολισθήσας μικρού δειν έπιπτεν εις την θάλασσαν αν μη ο όπισθεν αυτού ερχόμενος Ναύαρχος Ανδρ. Μιαούλης έτεινε αυτώ την χείρα και τον συνεκράτει τουθ΄οπερ ως κακός υπελήφθη οιωνός παρά τοις πολλοίς.[27]

Ο προαναφερόμενος κακός «οιωνός» της λαϊκής δεισιδαιμονίας, θα αργήσει να επαληθευτεί σχεδόν τριάντα χρόνια, καθώς προς το παρόν το λαμπρό σκηνικό της εορτής συμπληρωνόταν από τις λαϊκές επευφημίες και την λαμπρή υποδοχή που οργανώθηκε για τον νεοφερμένο Βασιλιά. Η τελετή περιλάμβανε κανονιοβολισμούς, στρατιωτική παράταξη των Βαυαρικών στρατευμάτων και επίσημη δοξολογία στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Ο σύντομος βασιλικός λόγος εξάλλου, εμπεριείχε υποσχέσεις για ασφάλεια, ενότητα καθώς και προτροπές για συμφιλίωση. Σε δεύτερο επίπεδο όμως η εικόνα ήταν άκρως αποκαλυπτική. Ο κύριος αποδέκτης του βασιλικού μηνύματος

[27]Λαμπρυνίδης , ό. π. σελ 561-565

βέβαια, ο ελληνικός λαός, φάνηκε να πείθεται πως οι δυσκολίες και οι αντιπαλότητες του παρελθόντος είχαν παρέλθει οριστικά, όμως η παρουσία των ξένων στόλων στο λιμάνι καθώς και των εκπροσώπων τους στο πλευρό Όθωνα προμήνυε την ξένη κηδεμονία που αντικατέστησε την Οθωμανική εξουσία.[28]

Το γεγονός βέβαια της πλήρους αποδοχής του Όθωνα και από τις πολιτικές παρατάξεις της εποχής, αποτυπώνεται καθαρά στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας *Αθηνά,* στο φύλλο με αριθμό 82, στις 21 Ιανουαρίου 1833,[29]όπου διαβάζουμε και την πρόσκληση της Διοικητικής Επιτροπής του Ελληνικού Βασιλείου στον ελληνικό λαό.

Ναυπλία 20 Ιανουαρίου

Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προς του Έλληνας

Τέλος πάντων η θεία πρόνοια έφερεν εις τους κόλπους της πατρίδος τον κοινόν πατέρα των Ελλήνων.

Η Α. Μεγαλειότης ο Σεβαστός Κύριος ημών και Βασιλεύς της Ελλάδος , καθώς και η Σεβαστή Αντιβασιλεία σήμερον τη 18 Ιανουαρίου κατά τας ευχάς όλου του έθνους κατευοδώθησαν αισίας εις τον λιμένα του Ναυπλίου.

Έχει ήδη η πατρίς εις τας αγκάλας της τον πολυπόθητον Αρχηγόν της· έχει τον μέγαν προστάτην της ελευθερίας της· έχει παράταξις πολιτών την βεβαίαν άγκυραν των δικαίων ελπίδων της.

Η δέκατη όγδοη ημέρα του Ιανουαρίου είναι ημέρα αναγεννήσεως δια το έθνος, ημέρα φέρουσα τον αειθαλή στέφανον των πολυετών και πολύπονων αγώνων του.

Ας δοξάσουμε μικροί και μεγάλοι τον Ύψιστον ευχόμενοι εκ βάθους καρδίας υπέρ κραταιού ημών Άνακτος ζωήν μακροχρόνιον και τον Βασιλικόν Θρόνον εις αιώνας ακλόνητον.

Εν Ναυπλίω , την 18 Ιανουαρίου 1833

Η Διοικητική Επιτροπή

Α. ΖΑΗΜΗΣ,(sic) Ι.ΚΩΛΕΤΤΗΣ, Α.ΜΕΤΑΞΑΣ

Ο Γραμματεύς της Επικρατείας

Δ. Χρηστίδης.

[28] Πετρόπουλος- Κουμαριανού, ό.π. σελ.81-83

[29] *Αθηνά,* Ναύπλιο, 21 Ιανουαρίου 1833

Στο ίδιο ακριβώς φύλλο διαβάζουμε στη συνέχεια της σελίδας.

18 Ιαννουαρίου

Σήμερον μετά την μεσημβρίαν προσωρμίσθησον ευτυχώς εις τον λιμένα μας τα συμμαχικά πλοία φέροντα την Α.Μ. τον Βασιλέα της Ελλάδος και τη Σ. Αντιβασιλείαν, συγχρόνως δε και 43 πλοία φορτηγά μετέφεραν τρεις ημίσειας χιλιάδας Βαυαρικών στρατευμάτων προς συμπλήρωσιν του Πρωτοκόλλου της 7 Μαΐου .

Ο Λαός του Ναυπλίου υπερπλήσθη χαράς και αγαλιάσεως βλέπων τέλος πάντων εν μέσω του τον πολυπόθητον Βασιλέα μας και την Σ. Αντιβασιλείαν.

Αφού άραξαν όλα τα πλοία, οι εν αυτοίς στρατιώται και λοιποί ξεσκεπασθέντες την κεφαλήν εφώναξαν τρις το ούρα. Το εις τα παράλια και Πέντε Αδέλφια επισορευμένον και ενθουσιασμένον πλήθος επανέλαβε κατόπιν πολλάκις, « Ζήτω ο Βασιλεύς της Ελλάδος»

Πριν ακόμη πλησιάσωσι τα πλοία εις τον λιμένα της πόλεως μας η προσωρινή Κυβέρνησις έστειλε δε επίτηδες ανθρώπου εις την βασιλικήν αρχήν την έκθεσιν των τελευταίων θλιβερών συμβάντων του Άργους, τα οποία λέγουν, έφεραν πολλήν βαρυθυμίαν εις την Αυτού Μεγαλειότητα και εις την Αντιβασιλείαν η Σ. Αντιβασιλεία απήντησεν ότι θέλει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα δια να μην προχωρήσει το κακόν περαιτέρω, και δια να παύσωσι τα δεινά της Ελλάδος. Λέγεται ότι οι κάτοικοι του Λεωνιδίου έδωκαν αναφοράν εις την Βασιλικήν Αρχήν διαβαίνουσα εκείθεν εναντίον του Δ. Καλλέργη, δια τας καταχρήσεις του εις εκείνην την πόλιν.[…] Το εσπέρας έγεινε φωτοχυσία εις όλην την πόλιν, και διάφορα επιγράμματα δεικνύοντα την προς την Αυτού Μεγαλειότητα ειληκρινή(sic) αγάπην και σεβασμόν του λαού εφαίνοντο κολλημένα εις διάφορα μέρη της πόλεως.

Η πόλις μας είχε στολισθή προ δύο ημερών με δάφνας και μυρσίνας και τόξον θριαμβευτικόν εστήθη έξωθεν της πύλης της ξηράς.[30]

Συσχετίζοντας τα ανωτέρω αναφερόμενα με τα ιστορικά γεγονότα, πρέπει να αναφέρουμε ότι μετά το θάνατο του Ιωάννη Καποδίστρια, η συγκεκριμένη διοικητική επιτροπή με εκπροσώπους τον Ι. Κωλέττη(1773 ή 1774- 1847) τον Α. Ζαήμη(sic) (1791-1840) και τον Α. Μεταξά (1790-1860) είχε συγκροτηθεί προκειμένου να διαχειριστεί την εξουσία, ως ένα είδος συμβιβασμού μεταξύ των εριζόντων πολιτικών ομάδων. Η

[30]*Αθηνά,* Ναύπλιο, 21 Ιανουαρίου 1833

σύσταση της επιτροπής υπήρξε αποτέλεσμα των πολιτικών χειρισμών του Ι.Κωλέττη μετά την αποτυχία της σύγκλισης της λεγόμενης πέμπτης εθνοσυνέλευσης. Η αναφορά στα θλιβερά γεγονότα του Άργους σχετίζεται με την επίθεση του Δ. Καλλέργη (1803-1867) κατόπιν εντολής του Αυγουστίνου Καποδίστρια, προκειμένου να διαλύσει την ομάδα των Ρουμελιωτών, τους οποίους κατηγορούσε ως στασιαστές. Η δημιουργία της Διοικητικής Επιτροπής απέβλεπε στη διεύρυνση της αντιπροσωπευτικής βάσης της, με τις περισσότερες αντιμαχόμενες ομάδες ή φατρίες της εποχής.[31]

Ως σημαντικό στοιχείο του αποσπάσματος αξιολογείται το γεγονός ότι ο Όθωνας αποκαλείται πατέρας όλων των Ελλήνων, και η 18η Ιανουαρίου ημέρα αναγέννησης για το έθνος, γεγονός που εξηγεί και τις εκδηλώσεις λατρείας στο πρόσωπο του Βασιλιά, καθώς και τον γενικότερο ενθουσιασμό.

Κεφάλαιο 2. 3. Ο Όθων και ο λαός του.

Το χαρούμενο κλίμα της εορτής στο Ναύπλιο αλλά και η στάση αποδοχής του νεαρού Βασιλιά, αποτυπώνονται εξάλλου και μέσα από τα γραφόμενα σε επιστολή του ίδιου του Όθωνα στον πατέρα του στις 6 Μαρτίου 1833, όπου χαρακτηριστικά αναφέρει:

> [...]Είναι αδύνατο να σου περιγράψω αγαπητέ μοι πάτερ, πόσον μέγας ήτο ο ενθουσιασμός του λαού επί τη εμφανίσει μου εις την πόλιν… Το απόγευμα ενεδύθην πολιτικήν περιβολήν και επέστρεψα εις την φρεγάτα «Μαδαγασκάρην». Την εσπέραν εξήλθον εις την πόλιν, η οποία είχε φωταγωγηθή. Συνωδευόμην υπό των Αντιβασιλέων, του πλοιάρχου Λάϊονς και υπό των υπασπιστών μου. Ο λαός αμέσως μας περιεκύκλωσεν εις τοιούτον βαθμόν, ώστε οι Βαυαροί ηναγκάσθησαν ν' απωθούν το πλήθος. Εις Έλλην αξιωματικός, ήτο τόσον μεθυσμένος, ώστε όχι μόνο με εζητωκραύγαζε συνεχώς ερχόμενος όπισθέν μου, εκτύπα τον λαόν δια να παραμερίσει. Ο οίνος φαίνεται ότι τον εβοήθει πολύ κατά την περίπτωσιν εκείνην, διότι έγινε πράγματι επικίνδυνος όταν ανέσπασε την ευμεγέθη μάχαιράν του. Ευθύς όμως διετάχθη να θέση ταύτην εις την θήκην της. Το έπραξεν, αλλ' αμέσως άρχισε να χρησιμοποιεί τους γρόνθους του. Είχε χάσει το πηλίκιόν του, εχειρονόμει και εφωνάσκει. Τέλος εφθάσαμεν εις την πλατείαν των Πλατάνων, όπου εις Άγγλος ναύτης έτρεχε πέριξ μας φωτίζων ημάς, και τα ευτυχή πρόσωπα του λαού, τα οποία τόσον ήξιζε να παρατηρή τις. Αι οδοί ήσαν πλήρεις λάκκων και ανώμαλοι, ώστε συχνά

[31]Πετρόπουλος, *Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους,* ό. π. σελ.152-153

συνέβαινεν εις από την ακολουθίαν μου να πίπτη εντός αυτών και εντός μια στιγμής να πίπτουν τρεις ή τέσσαρες άλλοι επάνω του, δια να τον ανασύρουν. Έλλην στρατηγός προσπαθών να υποκλιθεί ενωπιόν μου κατά τροπον αδέξιον, έπεσε κατά γης και «επαρασημοφορήθη» με χώματα του Ελληνικού εδάφους.

» Επέστρεψα την νύκτα εις το Ανάκτορον, ενώ το πλήθος ανέμενεν εκτός, ζητωκραυγάζον και επιθύμουν να εξέλθω εις τον εξώστην. Εξήλθον τρεις φοράς και ο λαός με επευφήμησεν. Εν τω μεταξύ είχον τοποθετηθεί εις τον εξώστην δύο πελώριοι λυχνοστάται δια να φωταγωγηθή η σκηνή. Δεν εκοιμήθην εις το Ανάκτορον. Επί πέντε νύκτας εκοιμώμουν επί τη φρεγάτας μέχρις ότου ετοιμασθή το υπνοδωμάτιόν μου…»[32]

Ο Βασιλιάς στην επιστολή του περιέγραφε εντυπωσιασμένος τις εκδηλώσεις λατρείας των ανθρώπων του λαού στο πρόσωπό του και έδειχνε έκπληκτος για τα περιστατικά που συνέβησαν κατά την έξοδό του στην πόλη του Ναυπλίου. Τέλος οι φωταψίες αλλά και η φωταγώγηση του εξώστη του Ανακτόρου του, δημιουργούν την κατάλληλη υποβλητική ατμόσφαιρα, που συνδέεται με την επισημότητα της γιορτής.

Κεφάλαιο Τρίτο. Τα Αποβατήρια μέσα από τις σελίδες των εφημερίδων.

Κεφάλαιο 3.1 Τα Αποβατήρια και ο τύπος.

Η σχέση αφοσίωσης και αγάπης του ελληνικού λαού στον Όθωνα, ανεξάρτητα αν υπήρξε ή όχι αμοιβαία, αποτυπώνεται εκτός από τις προσωπικές επιστολές, και στον Τύπο της εποχής, γεγονός που αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Θα παρακολουθήσουμε την αποτύπωση της εορτής στον Τύπο, μελετώντας τα σχετικά αποσπάσματα αρχικά της εφημερίδας «Σωτήρ», ως το 1838 που υπήρξε και η χρονιά διακοπής της λειτουργίας της και κατόπιν για την κάλυψη της ιστορικής συνέχειας θα αξιοποιηθούν τα φύλλα της εφημερίδας «Ταχύπτερος Φήμη»(αρχικά ως «Φήμη») και μέχρι το 1853 .

Κεφάλαιο 3.2 Εφημερίδα ΣΩΤΗΡ (LE SAUVER) 1834-1838

Η εφημερίδα «Σωτήρ» που παρουσιάζεται ως εφημερίδα πολιτική, φιλολογική και εμπορική, εκδίδεται αρχικά στο Ναύπλιο, στις 14 Ιανουαρίου 1834 από τον Νικόλαο Σκούφο, στα Ελληνικά και τα Γαλλικά, δύο φορές την εβδομάδα κάθε Πέμπτη και

[32]Σκανδάμης, ό.π. σελ. 922-923

Κυριακή. Το πολιτικό της στίγμα υπήρξε ο συνεχής αγώνας της- κατά τη διάρκεια της πενταετούς σταδιοδρομίας της στο Ναύπλιο αλλά και στην Αθήνα- υπέρ των συνταγματικών ελευθεριών και ιδιαιτέρως εναντίον του Αρμανσμπεργκ. Υπεύθυνος Συντάκτης ήταν ο Αντώνιος Ιωαννίδης, ο οποίος μαζί με τον Νικόλαο Σκούφο διώχθηκε δικαστικά για προσβολή της Αρχής. Μεταφέρθηκε στην Αθήνα την 16 Μαΐου 1835. Από το 1837 τάχθηκε υπέρ της ψήφισης Συντάγματος, για αυτό το λόγο πάνω από τον τίτλο, στην πρώτη σελίδα, έχει θέσει ένα δάφνινο στεφάνι που εσωκλείει τη λέξη Σύνταγμα. Τον Ιούλιο του 1837 διακόπηκε η έκδοση και επαναλαμβάνεται την 20η Ιανουαρίου 1838 με υπεύθυνο τον Π Σκούφο. Χαρακτηριστικά και πιθανώς λόγω των διώξεων σε βάρος του τύπου, απεμπολεί από την πρώτη σελίδα το στεφάνι και τη λέξη Σύνταγμα, καθώς η εφημερίδα αλλάζει στάση και υποστηρίζει πως η χορήγηση Συντάγματος εξαρτάται από τη θέληση το Οθωνα. Αντίπαλός του η εφημερίδα Αθηνά –αντιπολιτευτική. Διακόπηκε η λειτουργία του την 3η Νοεμβρίου 1838.[33]

Κεφάλαιο 3.3. 1834:Έτος προσδοκίας.

Το έτος 1834, ένα χρόνο μετά την άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα και με την ευκαιρία της επετείου αυτής, η εφημερίδα «Σωτήρ» φιλοξενεί το θέμα στην πρώτη της σελίδα του φύλλου της με αριθμό 5, ημέρα Κυριακή στις 28 Ιανουαρίου 1834. Διαβάζουμε χαρακτηριστικά:

ΝΑΥΠΛΙΟ, 27 Ιανουαρίου 1834

> Τι ωραία ημέρα εκείνη της ενιαυσίου αποβάσεως της Α.Μ εις την Ελλάδα! Πανταχού φωναί αγαλλιάσεως, πανταχού αισθήματα ευγνωμοσύνης και αγάπης, εδώ φωτοχυσίαι λαμπραί, εκεί θρησκευτικαί τελεταί και μνημεία αιώνια.
>
> Η ημέρα ήτον εντελεστάτη. Δεινά παρελθόντα, ευτυχία παρούσα, ελπίδες μέλλουσαι, όλα τα διάφορα αυτά αισθήματα όλοι αυτοί οι στοχασμοί είχαν διερμηνέα των πιστόν και ειλικρινή αυτόν τον λαόν. Πόσον εχαίρετο εκείνην την ημέρα τον Βασιλέα του! Πόσον η χαρά του ήτον ειλικρινής, εγκάρδιος, φυσική, εκούσιος, ανέκφραστος εις τον ενθουσιασμό της,· όστις ποτέ δεν εξαγοράζεται από την εξουσίαν, και είναι η μεγαλητέρα ανταμοιβή λαού προς Ηγεμόνα!
>
> Ήτον φυσική η ευγνωμοσύνη αυτή του Ελληνικού λαού προς τον Βασιλέα του. Εν βλέμμα εις το παρελθόν, και ευρίσκομεν τας αιτίας.

[33] Μάγερ, ό. π , σελ. 43-44

> Και τω όντι, τι μεταβολαί, τι βελτιώσεις εις τον διοικητικόν κλάδον μας, όπου πρότερον χάος και αταξία! Τι ανδρικά βήματα εις τον δρόμος της προόδου και της ευνομίας![…]

Η εφημερίδα παραθέτει στις τρεις επόμενες παραγράφους το επιτυχές, κατά την άποψη των συντακτών της, έργο της κυβέρνησης στους περισσότερους τομείς της διοίκησης, για να καταλήξει:

> Είναι δίκαιον να ενώσωμεν τώρα και ημείς την φωνήν μας με την ιδικήν του, (ενν: του Βασιλέα) και να εξηγήσωμεν με όλην την παρρησίαν τα φρονήματά μας. Ο προ ενός έτους δρόμος της Κυβερνήσεως, το ομολογούμεν, είναι κατά πάντα λόγον άξιος εγκωμίων. Απομακρυνόμενοι ολίγον κατ΄ολίγον από το προσωρινόν, εις το οποίον μας εύρεν η Αντιβασιλεία βυθισμένους, προχωρούμεν ακαταπαύστως προς τον επιθυμητόν σκοπόν, και εκάμαμεν όχι μικράς προόδους εις το μέγα στάδιον της ηθικής αναγεννήσεώς μας. Η Αντιβασιλεία έθεσεν ήδη τας στερεάς βάσεις, εις τας οποίας μέλλει να αναγείρει το Συνταγματικόν κτίριόν της. Αλλά το έργον της δεν ετελείωσεν ακόμη. Τα Δικαστήρια, η Οικονομία περιμένουν εισέτι τον διοργανισμόν των, τον οποίον όλοι οι αληθείς φίλοι της Κυβερνήσεως επιθυμούν να ίδωσιν εντός ολίγου τελειωμένον. Εκτός τούτου τοπικά συμφέροντα απαιτούν μέτρα ανάλογα, δια να παύση εξ ολοκλήρου η καχεξία, την οποίαν αισθάνεται σήμερον η Ελλάς, και της οποίας πρέπει να ζητήση η Κυβέρνησις τας αληθείς αιτίας, δια να τας θεραπεύσει όσον τάχιστα.
>
> Το παρελθόν μας εγγυάται το μέλλον. Εντός ολίγου, δεν αμφιβάλλομεν, θέλομεν ίδει και αυτήν την επιθυμία μας εκπληρούμενην. Αλλά και ημείς , ας το επαναλάβωμεν, χρεωστούμεν να συντρέξωμεν την Κυβέρνησίν μας. Δια να φτάσει εις τον προς όν όρον της, την ευδαιμονίαν του Ελληνικού λαού, η Αντιβασιλεία έχει ανάγκην και από την ειλικρινή, ομόθυμον και αμερόληπτον συνδρομήν όλων των γνήσιων Ελλήνων, και οι Έλληνες εις την φωνήν της Πατρίδος, εις την φωνήν των μεγάλων συμφερόντων της, ποτέ δεν εκώφευσαν[34].

Η εφημερίδα στο κύριο αυτό άρθρο της, αξιοποιεί την επέτειο της εορτής των Αποβατηρίων για να εκθέσει τις απόψεις της για την πολιτική κατάσταση της χώρας. Όπως παρατηρούμε η έλευση του Όθωνα συνδυάζεται με την σταθερή πεποίθηση πως έχει έρθει η ώρα της αναγέννησης αλλά και της ανασυγκρότησης για το Έθνος, Παρατηρούμε επίσης ότι οι αναφορές–επισημάνσεις για τη βελτίωση της κατάστασης

[34]*Σωτήρ (LeSauver),* Ναύπλιο, 28 Ιανουαρίου 1834

στη χώρα αναφέρονται στην Αντιβασιλεία. Το πρόσωπο του Βασιλιά θεωρείται απαραβίαστο και απαλλασσόμενο από κάθε είδους κριτική. Στη συγκεκριμένη βέβαια περίοδο, ο Όθωνας ήταν ακόμη ανήλικος, όπως όμως θα διαπιστώσουμε και στην πορεία της μελέτης, στα περισσότερα άρθρα ο Βασιλιάς λαμβάνει θετικό σχολιασμό. Και φυσικά δεν θα μπορούσε μια τέτοια επέτειος να μην αποτελέσει αντικείμενο λεπτομερούς περιγραφής από την εφημερίδα, ως μια δυναστική εορτή με αρκετά στοιχεία άξια σχολιασμού. Διαβάζουμε επομένως στην τρίτη σελίδα της εφημερίδας και στη στήλη ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ το άρθρο με τίτλο:

Η 25 Ιαννουαρίου.

Ποτέ ήλιος δεν εφώτισε εις την Ελλάδα ημέρα λαμπροτέραν της 25 Ιαννουαρίου του 1834 έτους. Ήτον η ενιαύσιος ημέρα της εις την Ελλάδα αισίας αποβάσεως της Α.Μ, την οποίαν οι πολίται του Ναυπλίου εθεώρησαν ιδιαίτερον χρεός να πανηγυρίσουν με όλη τη λαμπρότητα, και να στήσουν τα θεμέλια μνημείου εις τον τόπον, όπου προ ενός έτους επάτησε κατά πρώτον το Ελληνικόν έδαφος η Α.Μ.

Εις τα αισθήματα της χαράς και της Ελπίδος, τα οποία πέρυσι κατά την αυτήν ημέραν εμψύχοναν(sic) τους Έλληνας, συνενούτο ήδη και το αίσθημα της ευγνωμοσύνης, ζωγραφισμένον εις τα πρόσωπα, εις τους λόγους και είς τας φωνάς του Ελληνικού λαού. Ο λόγος είναι απλούστατος· πέρυσιν ο Ελληνικός λαός έτρεφεν ελπίδας·σήμερον βλέπει τας ελπίδας του πραγματοποιουμένας και δια το μέλλον έχει ακόμα λαμπροτέρας.

Την 25 το πρωί εις τας 9 ώρας η Α.Μ. συνωδευόμενη από τα μέλη της Αντιβασιλείας, διευθύνθη εις την Μητρόπολιν του Αγίου Γεωργίου, όπου είχον πρότερον συναχθή όλον το Διπλωματικόν Σώμα, οι Γραμματείς της Επικρατείας, τα μέλη της Ιεράς Συνόδου και όλαι αι πολιτικαί και στρατιωτικαί αρχαί, ενδεδυμέναι την μεγάλην στολήν των. Εκεί ο Μητροπολίτης της Αργολίδος μετά του ιερατείου υπεδέχθη την Α.Μ, και μετά την δοξολογίας εξεφώνησε λογίδριον, ανάλογον εις την περίστασιν.

Μετά την θρησκευτικήν τελετήν, η Α.Μ. συνωδευόμενη πάλιν από την Αντιβασιλείαν, από τους κανονοβολισμούς των φρουρίων και από τας ευφημίας αναρίθμητου λαού, επέστρεψεν εις τα Ανακτόρια, και εκείθεν έφιππος διευθύνθη περί την 11 ώραν εις τον τόπον , όπου κατά πρώτον απέβη κατά την εις την Ελλάδα άφιξή του, απέχοντα ¾ της ώρας από τη πόλιν. Εκεί πάλιν επεριμένετο από το Διπλωματικό Σώμα, από όλας τας Εκκλησιαστικάς, πολιτικάς και

πολεμικάς αρχάς, από τας συντεχνίας των διαφόρων επιτηδευμάτων, και όλου του εις την πρωτεύουσαν συρρεύσαντος από τα περίχωρα λαού.

Μετά τας συνήθεις ευχάς του Μητροπολίτου Αργολίδος, εις των Δημογερόντων της Ναυπλίας, ο κ Ορφανίδης εξεφώνησε λόγον αρμόδιον εις τη περίστασιν.

Αφού παρεκαλέσθη από τον Κ. Ρ. Παλαμήδην εξ ονόματος των πολιτών της Ναυπλίας να θέση τον πρώτον λίθον, η Α.Μ επρόσφερε τον ακόλουθον λόγον ελληνιστί.

« Με μέγιστην ευχαρίστησιν λαμβάνω μέρος εις την θεμελίωσιν τούτου του μνημείου, το οποίον μοι ανεγείρουν οι πιστοί κάτοικοι της Ναυπλίας. Τούτο θέλει είναι παντοτεινόν σημείον της προς εμέ αγάπης των Ελλήνων, η οποία θέλει είναι η ωραιοτέρα ανταμοιβή όλων των υπέρ της ευδαιμονίας του αγώνων μου».

Είναι δύσκολόν να περιγράψομεν την αγαλλίασιν της ψυχής, ή μάλλον τον ενθουσιασμόν των Ελλήνων, όταν ήκουσαν τον Βασιλέα των να εξηγήται εις την καθομιλουμένην γλώσσαν των, και με προφορά σχεδόν αυτοχρήμα Ελληνικήν. Ημπορούμε να είπωμεν, ότι η Α.Μ εβεβαίωσε πραγματικώς όσα εκοινοποιήσαμεν προλαβόντως περί των προόδων της εις την γλώσσαν μας. Ο αήρ εν διαστήματος ενός τετάρτου της ώρας αντήχει από το «Ζήτω ο Βασιλεύς , Ζήτω ο Όθων»

Το εσπέρας η πόλις όλη εφωτίσθη. Μεταξύ των οικιών διεκρίναμεν δια την ωραίαν φωτοχυσίαν των τας κατοικίας του Κ. Κόμητος Άρμανσμπεργκ, και των Κ.Κ Αντιπροσώπων της Ρωσίας και της Παυαρίας.(sic) Αλλά κατ΄εξοχήν διεκρίνετο δια την φιλοκαλίαν της φωτοχυσίας της η οικία της Α.Ε του προέδρου της Αντιβασιλείας .

Την ίδιαν νύχτα η πόλις έδοσε χορόν λαμπρότατον, εις τον οποίον παρευρέθη η Α.Μ. καθώς και όλα τα εις την πόλιν μας διατρίβοντα σημαντικά υποκείμενα.[35]

Ο εορτασμός των αποβατηρίων μετά τη συμπλήρωση ενός έτους από την άφιξη του νέου Βασιλιά, υπήρξε ιδιαίτερα λαμπρός και οργανώθηκε με αυστηρό τελετουργικό από την Αντιβασιλεία. Άξιο σχολιασμού στο σημείο αυτό είναι το γεγονός ότι στην τελετή συμμετέχει ενεργά, εκτός των επισήμων αρχών και η Εκκλησία. Η Ιερά Σύνοδος βέβαια, δεν δέχτηκε να χρίσει με μυστήριο βασιλιά μη ορθόδοξο. Το πρόβλημα θα λυνόταν- μελλοντικά και θεωρητικά-, με τον διάδοχο του Όθωνα, ο οποίος θα είχε την υποχρέωση

[35]*Σωτήρ (LeSauver),* Ναύπλιο, 28 Ιανουαρίου 1834

να υιοθετήσει το ορθόδοξο δόγμα[36]. Η απόφαση ενόψει του εορτασμού των κατοίκων του Ναυπλίου να αναγερθεί μνημείο στο σημείο της αποβίβασης του Οθωνα, αλλά και η χαρά του Βασιλιά για αυτή την πράξη αποδοχής στο πρόσωπό του, συνδέεται αφενός με την προσπάθεια της τοπικής κοινωνίας του Ναυπλίου να συνδέσει το όνομα της πόλης με ένα σημαντικό γεγονός της εθνικής ιστορίας, και αφετέρου με την προσπάθεια εμπέδωσης στη συλλογική μνήμη της επετείου, ως ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός. Η επισημότητα εξάλλου της τελετής καλλιεργούσε επιμελώς την αντίληψη αυτή στους πολίτες.[37]

Κεφάλαιο 3.4. 1835: Μια άφιξη μετ' εμποδίων;

Δύο χρόνια μετά την άφιξη του Όθωνα, πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους ήταν η Αθήνα, η οποία από τον Σεπτέμβριο του 1834 ανακηρύχτηκε σε «Βασιλική καθέδρα και πρωτεύουσα». Οι πολίτες του Ναυπλίου όμως έστειλαν επιτροπή για να προσκαλέσει τον Βασιλιά να τους τιμήσει με την παρουσία του. Διαβάζουμε στην εφημερίδα Σωτήρ, στις 13 Ιανουαρίου, στην τέταρτη σελίδα και στη στήλη Διάφοροι ειδήσεις:

> « Η πόλις της Ναυπλίας έπεμψεν επιτροπήν εις τας Αθήνας δια να παρακαλέση την Α.Μ. να τιμήση την πόλιν με την παρουσία της κατά την 25 Ιανουαρίου, ενιαύσιον ημέραν της ευτυχούς του Βασιλέως αποβάσεως.»[38]

Στην τρίτη σελίδα της εφημερίδας και στο φύλλο με αριθμό 4 που εκδόθηκε στις 24 Ιανουαρίου 1835, ημέρα Πέμπτη, διαβάζουμε για ένα απρόοπτο που σχετίζεται με την απόφαση του Όθωνα και τιτλοφορείται :

ΕΜΠΟΔΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

> Μας διηγούνται σήμερον το ακόλουθον ανέκδοτον, το οποίο αυξάνει εις τα όμματά μας την χάριν, της οποίας η Α.Μ μας ηξίωσε, δεχθείσα την πρόσκλησιν της κοινότητος Ναυπλίας. Μας λέγουν λοιπόν ότι όταν ο Βασιλεύς εδέχθη την πρόσκλησιν, ήτις έγεινεν εις την Α.Μ. από επίτηδες σταλείσαν Επιτροπήν των Ναυπλιέων, ο κόσμος εις τας Αθήνας δεν εύρε της ορέξεώς του την Βασιλικήν συγκατάνευσιν, και ότι η χαρά η ιδική μας ήτον αιτία κατήφειας εις τους κατοίκους της νυν πρωτευούσης.

---

[36] Βολφ , ό.π. σελ 165

[37]Κουλούρη, «Φουστανέλες και χλαμύδες», σελ 240-241

[38]*Σωτήρ(LeSauver)*, Ναύπλιο,13 Ιανουαρίου 1835

Δια τι τούτο. Καλά δεν ηξεύρομεν. Πρέπει όμως να ομολογήσομεν ότι είναι άνθρωποι εις τον κόσμος με πολλά παράδοξον τρόπον διωργανισμένοι. Εν βραχυλογία, όταν είδον, ότι ο Βασιλεύς απεφάσισε να έλθη, εφαντάσθησαν να γεννήσουν εμπόδια· και τότε εγεννήθησαν ραδιουργίαι, αντενέργειαι, δια να δυσκολευθεί η Α.Μ.

Ας μην παραξενευθεί τις, ότι μεταχειριζόμεθα εις αυτήν την περίστασιν πρόσωπα αφηρημένα· διότι εδώ δεν ομιλούμεν περί ενός ατόμου, αλλά περί ενός όντος περιληπτικού, το οποίον ευρίσκεται πανταχού, και εις κανέν μέρος.

Απηλπίσθησαν λοιπόν, όταν έμαθον του Βασιλέως την απόφασιν, και τότε το παν έγεινεν άνω κάτω δια να εμποδισθή η Α.Μ. Η κατηραμένη ραδιουργία, μας λέγουν, εισχώρεσαν έως και εις εν Ελληνικόν πλοίον, το οποίο έμελλε να μεταφέρει την Α.Μ εις τον λιμένα της Ναυπλίας. Από ςιγμήν εις ςιγμήν (sic) περιεμένετο εις τον Πειραιάν, και ποτέ δεν έφτανεν.

Όλα αυτά, φαίνεται, δεν διέφυγον τον οξυδερκή οφθαλμόν του καλού Βασιλέως μας, όστις αμέσως διάταξε να ετοιμασθούν τα ζώα, και άρχισεν την δια ξηράς οδοιπορίαν του, εις το πείσμα όλων των εμποδίων, και των, όσοι τον εμπόδιζον. Εκτός της διπλής ευγνωμοσύνης, την οποίαν χρεωστούμεν εις την Α.Μ, η επιθυμία, την οποίαν έδειξε να ταξειδεύσει με πλοίον Ελληνικόν, και όχι με άλλο, και η επιμονή του να έλθη αφεύκτως εις Ναυπλίαν, είναι δύο μεγάλα περιστατικά, τα οποία αυξάνουσι την ευγνωμοσύνην μας, και δύο νέα δείγματα της δυνάμεως του χαρακτήρος και της θελήσεως της Α.Μ.

Είναι περιττόν και τώρα να σχολιάσωμεν την διαγωγίν του μυριοπόθητου Βασιλέως μας, ως αυτοσύστατον και ανωτέραν παντός επαίνου![39]

Το περιστατικό δεν διασταυρώνεται με κάποιον άλλο στοιχείο από την εφημερίδα και μάλλον απλή φημολογία μπορεί να θεωρηθεί, αφού δεν κατονομάζονται συγκεκριμένα πρόσωπα. Εδώ αναφέρεται ενδεχομένως για να καταγράψει την άποψη της κοινής γνώμης τόσο για το πρόσωπο και τις ικανότητες του Βασιλιά όσο και μια πιθανή απογοήτευση των Ναυπλιωτών για τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα και ίσως τον λανθάνοντα ανταγωνισμό ανάμεσα στις δύο πόλεις.

Στο κύριο άρθρο της ίδιας εφημερίδας ωστόσο, στις 31 Ιανουαρίου 1835, ημέρα Πέμπτη και στο φύλλο με αριθμό 5, διαβάζουμε τα εξής:

[39] *Σωτήρ (LeSauver),* Ναύπλιο, 24 Ιανουαρίου 1835

ΑΦΙΞΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΙΣ ΝΑΥΠΛΙΑΝ,24 ΚΑΙ 25 ΙΑΝΝΟΥΑΡΙΟΥ(sic)

«Εν μέσω της χαράς και των πανηγύρεων, εν μέσω ενθουσιασμού του λαού, λαμβάνομεν τον κάλαμον, τον οποίον παρητήσαμεν προ τινών ημερών, δια να περιγράψωμεν όσα ίδαν οι οφθαλμοί μας, και ό,τι ησθάνθην η καρδία μας.

Εις τον αιώνα μας αι Βασιλικαί υποδοχαί κατήντησαν πράγμα ψυχρότατον. Εις πολλά μέρη της Ευρώπης, οι λαοί δέχονται τους Βασιλείς των με ευφημίας με πανηγύρεις, με φωτοχυσίας· αλλ' όλα είναι προπαρασκευασμένα, όλα τεχνητά, τίποτε εκ καρδίας. Εκείνο, το οποίον είναι σπάνιον εκείνο εμψυχώνει τοιαύτας πανηγύρεις, τοιαύτας εορτάς, είναι η αγάπη, είναι ο ενθουσιασμός του λαού, είναι τα φυσικά αισθήματα· ενί λόγω, είναι εκείνο το αίσθημα, το οποίον ίδαμεν ιδίοις οφθαλμοίς κατ' αυτάς τας ημέρας εις την πόλιν της Ναυπλίας.

Από πρωίας την προχθές (την 24 Ιανουαρίου) η όψις της πόλεως ήτον εύθυμος, πλήρης χαράς και αγαλλιάσεως. Εις τους δρόμους δεν έβλεπε τις άλλο τι, παρά σημαίας, στεφάνους, κλάδους δέντρων, και παντού την χαράν και ευχαρίστησιν. Ο Βασιλεύς επεριμένετο μετά το γεύμα, και ο λαός εξήλθεν εις προϋπάντησιν. Ο Νομάρχης, οι Δημογέροντες, το Δημοτικόν Συμβούλιον, και πλήθος των πρωτίστων της πόλεως υπήγον τέσσαρα ώρας μακράν της πόλεως εις προϋπάντησιν της Α.Μ . Πλησίον εις τον τάφον του Αγαμέμνονος απήντησαν και τους πρωτίστους του Άργους με τας σημαίας διαφόρων συντεχνιών, και το ιππικό όλον εις παράταξιν. Μόλις εφάνη ο Βασιλεύς, και άρχισαν αι ευφημίαι των περιεστώτων, άρχισαν αι σημαίαι να κινώνται και να υποκλίνουν, οι δε εναρμόνιοι της μουσικής τόνοι να συντροφεύουν τας ευφημίας του λαού. Η Α.Μ. με δάκρυα χαράς εξήγησεν εις τον λαόν την ευχαρίστησίν της.

Συνωδευόμενος από τόσον πλήθος ο Βασιλεύς, διευθύνθη προ της πόλιν της Ναυπλίας, ευφημούμενος καθ'οδόν από τους χωρικούς, οι οποίοι έτρεχον πανταχόθεν, δια να ιδουν το πρόσωπόν του νέου Βασιλέως των, εις το οποίον η Ελλάς ενεπιστεύθη την τύχη της. Ωμοίαζον με διασκορπισμένα μέλη μια μεγάλης οικογένειας, τα οποία ηνόνοντο, από φυσική συμπάθεια κινούμενα, δια να χαιρετήσουν με τας χειρονομίας των, με τους γλυκείς λόγους των, τον πατέρα των, τον πολυαγαπητόν αδελφόν των.

Έξωθεν της Ναυπλίας, προς το Αγροκήπιον, άλλο ευάρεστον θέαμα περιέμενε την Α.Μ. εκεί μεταξύ του κυματούντος και χαίροντος λαού, εν μέσω των στεφάνων και των σημαίων χορός νεανίδων, ενδεδυμένων με τα εθνικά χρώματα,

επερίμενε τον Βασιλέα, δια να τον υποδεχτή, και να τον συγχαρή εν ονόματι της νέας γενεάς, η οποία, γεννηθείσα εν μέσω των εσωτερικών μας ταραχών, μεγαλόνει(sic) και ανατρέφεται υπό την σκιάν της νέας Βασιλείας μας.

Αφ'ου εδέχθη τας ευχάς των νεανίδων τούτων, έλαβε από τας χείρας των στέφανον, έμβλημα του διαδήματος, το οποίον ο Βασιλεύς, συνωδευόμενος από πλήθος αναρίθμητον, διευθύνθη προς την Ναυπλίαν εν μέσω του πλήθους ανδρών και γυναικών, οι οποίοι τον ηκολούθουν, επαναλαμβάνοντες εις κάθε στιγμήν τας ευφημίας των.

Η εις την πόλιν είσοδος της Α.Μ. παρίστανε θέαμα εξαίσιον. Ο ενθουσιασμός του λαού, όστις αντηχεί εις την καρδίαν του βασιλέως, ήτον ασύγκριτος. Εις την ταραχήν του πλήθους, εις την ειλικρινή έκφρασιν των δημοτικών αισθημάτων, εις τας φωνάς, εις τα αδιάκοπα, «Ζήτω,» εις την πολεμικήν μουσικήν, εις το μεγαλοπρεπές και πάντερπνον θέαμα, το οποίον η φωνή των κανονιών έκαμνεν έτι μεγαλοπρεπέστερον, παρετήρει τις έντι παράδοξον και ασυνήθηστον, το οποίον δεν βλέπει εις τοιαύτας εορτάς.

Δια τούτο και ο Βασιλεύς δεν ήξευρε, πως να εξηγήσει εις τον λαόν τα αισθήματα και την ζωηράν ευχαρίστησίν της ψυχής του. Το εσπέρας η πόλις όλη εφωτίσθη Οι δρόμοι εκυμάτουν από τον λαόν, η δε μουσική αύξανε την ωραιότητα της ωραίας ταύτης νυκτός.

Χθες, (ημέρα της εορτής) το πλήθος του λαού άρχισε να πολιορκεί την είσοδον του ναού του αγίου Γεωργίου από πρωίας. Περί τας 9 ώρας η Α.Μ. έφτασεν εις την εκκλησίαν εν μεγάλει παρατάξει. Έσωθεν του ναού παρετηρήσαμεν αντίκρυ της Α.Μ. τον Κ. Περσιάνην,Σύμβουλον της Επικρατείας και μέλος της εν τη Ελλάδι Ρωσικής Πρεσβείας, τον κ Ματτουτσέλην, Γενικόν Πρόξενον της Νεαπόλεως, τον Κ. Τραβερ, Γενικόν πρόξενον της Ολλανδίας.

Μετά την θείαν λειτουργίαν ο Άγιος Αργολίδος, επρόφερε με πολλήν έμφασιν και αξιοπρέπειαν λόγον ανάλογον εις την εορτήν. Από τον ναόν ο Ιερός Κλήρος, συνοδευόμενος από τον Κ Νομάρχην και από τας τοπικάς αρχάς, διευθύνθη εις τον τόπον, όπου κατά πρώτην φοράν η Α.Μ. επάτησε το έδαφος της Ελλάδας.

Ο λαμπρότερος ήλιος εφώτιζε την ημέραν αυτήν, καθήν ο λαός ενθυμείτο τα παρελθόντα, και έχαιρε δια την μέλλουσαν ευτυχία του. Όλαι αι Κυρίαι της πόλεώς μας λαμπροφορούσαι, είχον συρρεύσει έξωθεν της πόλεως, δια να περευρεθούν εις την θρησκευτικήν και εθνικήν αυτήν τελετήν.

Εντός ολίγου έφτασε η Α.Μ. εις τον τόπον της πρώτης αποβάσεως του. Ο κρότος των κανονιών ανήγγειλε την άφιξίν του, και την έναρξην της τελετής.

Μετά διαφόρους ύμνους εκφωνήθη παρά του Κ.Σ Παπαλεξόπουλου λόγος, εις τον οποίον ο Βασιλεύς απεκρίθη με τον χαριέστερον και αξιοπρεπέστερον τρόπον. Λυπούμεθα, ότι δεν έχομεν πρόχειρον την απόκρισιν της Α.Μ. δια να την δημοσιεύσωμεν αυτολεξεί, Αφ' όσον ενθυμούμεθα, το νόημα της αποκρίσεως της Α.Μ ήταν ως έγγιστα το ακόλουθον: «Αισθάνομαι την μεγαλητέραν ευχαρίστησιν, ευρισκόμενος εν τω μέσω των πολιτών της καλής πόλεως Ναυπλίας, και πατών και σήμερον το έδαφος, το οποίον πρώτη φοράν επάτησα, όταν έφτασα εις την γην της νέας Πατρίδος μου…

«Τρέφω τας χρηστότερας ελπίδας, ότι το έθνος, το οποίον απέκτησε δια των θυσιών και αγώνων την ελευθερίαν και ανεξαρτησίαν του θέλει προθυμοποιηθή δια της ομόνοιας και της φρονήσεως του να ευκολύνει και εις εμέ το μέγα στάδιον το οποίον μέλλω να διατρέξω, και ούτω να διατηρήση την αγάπην και υπόληψην του εξευγενισμένου κόσμου κ.τ.λ

Μετά την τελετήν, ο αήρ αντήχησεν από αλλεπάλληλους ευφημίας, και ο βασιλεύς εισήλθεν εις την πόλιν, περιστοιχούμενος από πλήθος ανδρών και γυναικών, τας οποίους η Α.Μ. ευχαρίστει με τον χαριέστερον και ευγενέστερον τρόπον. Αναβάς εις τα ανάκτορια εδέχθη επομένως όλας τας πολιτικάς και στρατιωτικάς Αρχάς τους Κ.Κ τρεις Οροθέτας, του Κ.Κ Προξένους, την Δημογεροντίαν και το Δημοτικόν Συμβούλιον. Την νύχτα η πόλις εφωτίσθη. Ποτέ δεν είδομεν τας οικίας της Ναυπλίας λαμπροτέρας, και με περισσότεροτέραν φιλοκαλίαν στολισμένας. Μεταξύ των άλλων διεκρίναμεν την οικίαν του Γενικού προξένου της Ολλανδίας, εις την οποία εκυμάτιζε η εθνική της πατρίδος του σημαία.

Μετά την ογδόην της νυκτός, η Α.Μ. έφθασεν εις το Βουλευτικόν, όπου εδόθη από την πόλιν χορός λαμπρότατος. Όλον το κτίριον ήτον στολισμένον ωραιότατα και με φιλοκαλίαν. Είναι περιττόν να προσθέσωμεν, ότι αι χάριτες και τα θέλγητρα των Κυριών της πόλεώς μας έδιδον την λαμπροτέραν μορφήν εις το εσωτερικόν του κτιρίου, και ότι τα πάντα αμίλλωντο, δια να αποδείξουν την εορτήν αντάξιον του πανηγυριζομένου. Η φυσιογνωμία του Βασιλέως ήτον χαριεστάτη. Εφαίνετο ευτυχής να βλέπη τόσην αφοσίωσιν και τόση αγάπην εκ μέρους του λαού. Περί την πρώτην ώραν μετά το μεσονύκτιον ο βασιλεύς ανεχώρησε από τον χορόν. Σήμερον (26 Ιαννουαρίου) η Α.Μ. ανεχώρησεν δια το

Άργος, όπου θέλει διατρίψει ολίγας ώρας. Αύριον θέλει δοθεί γεύμα εις την Α.Μ εκ μέρους της Κοινότητος, της Ναυπλίας.

Ο Βασιλεύς και η πόλις της Ναυπλίας θέλουν ενθυμείσθαι δια πολλούς χρόνους τα ημέρας αυτάς της χαράς και των δημοτικών εορτών. Εις την περίστασιν αύτην και ο Βασιλεύς και ο λαός εννόησαν καλήτερα, τι πρέπει να περιμένει ο εις από τον άλλον. Ο Βασιλεύς αφοσιωσιν , ο δε λαός πατρικήν αγάπην και προστασίαν…(παραλείπονται λέξεις λόγω πιθανής φθοράς του κειμένου),…νομίζομεν, ότι εκπληρούμεν χρέος ότι εγράψαμεν δια να δώσωμεν ύλην εις την ιστορίαν, και όχι να ευχαριςήσωμεν(sic) ή να κολακέψωμεν τινά.[40]

Το κύριο άρθρο της εφημερίδας παραθέτει μια λεπτομερή περιγραφή της υποδοχής του Οθωνα στο Ναύπλιο κατά το 1835. Το πρόσωπο του Βασιλιά, ακόμη άφθαρτο από τις πολιτικές διαμάχες, ήταν ιδιαίτερα αγαπητό στο λαό του Ναυπλίου. Στις πρώτες σειρές μάλιστα του άρθρου είναι εμφανής η προσπάθεια να καταδειχθεί αυτή η εγκάρδια ατμόσφαιρα με την αντιπαραβολή των επίσημων «τυπικών» τελετών άλλων χωρών της Ευρώπης. Η ζεστή ατμόσφαιρα και οι εκδηλώσεις λατρείας του λαού που συνοδεύει τον Οθωνα δεν σχετίζονται με το αυστηρό πρωτόκολλο των Δυναστικών εορτών, αλλά αποτελούν αγνές εκδηλώσεις αφοσίωσης και αγάπης σύμφωνα με τον γράφοντα. Ένα άλλο στοιχείο, με τη δική του σημασία, αποτελεί η παρουσίαση του Οθωνα και του λαού του Ναυπλίου ως μια οικογένεια, τα μέλη της οποίας κατάφεραν να συγκεντρωθούν μετά από καιρό. Εδώ ο ρόλος του «ενωτικού κρίκου», του πατέρα ή του αγαπημένου αδελφού επιφυλάσσεται για τον Όθωνα. Η εμφάνιση του Βασιλιά εμπνέει τα πλήθη και συνοδεύεται από την παράταξη του ιππικού καθώς και την απαραίτητη μουσική υπόκρουση. Νεαρές κοπέλες επέδωσαν στον Οθωνα στεφάνι, εν είδη διαδήματος και πλήθος νέων τον συνόδευσαν κατά την πορεία του προς την Πόλη. Φυσικά παρατηρείται και ο απαραίτητος φωτισμός της πόλης το βράδυ.

Την ημέρα της γιορτής εξάλλου, πλήθος κόσμου εμφανίστηκε στην είσοδο του ναού του Αγίου Γεωργίου, προκειμένου να παρακολουθήσει τη θεία Λειτουργία, μαζί με τον επίσημο προσκεκλημένο της πόλης. Χαρακτηριστικό και επαναλαμβανόμενο στοιχείο της τελετής υπήρξε, όπως διαβάζουμε, και ο πανηγυρικός λόγος από ένα επίσημο μέλος των αρχών του τόπου, εν προκειμένω τον Σπύρο Παπαλεξόπουλο[41]. Ακολουθεί η

[40]*Σωτήρ (LeSauver),* Ναύπλιο, 31 Ιανουαρίου 1835,

[41] Υποσημείωση: Πρόκειται για τον γερουσιαστή και δήμαρχο Ναυπλίου, σύζυγο της Καλλιόπης Παπαλεξοπούλου, η οποία υπήρξε η «ψυχή» της Επανάστασης στο Ναύπλιο εναντίον του Οθωνα το 1862.

ευγενική ανταπόδοση του λόγου από τον Όθωνα, όπως αποδίδεται συνοπτικά από τον συντάκτη του άρθρου. Στο χορό που παρατίθεται προς τιμήν του βασιλιά έντονη είναι η παρουσία κυριών (πιθανότατα συζύγων των επισήμων) οι οποίες ακολουθώντας τα ευρωπαϊκά πρότυπα συμμετέχουν σε αυτόν καταλλήλως ενδεδυμένες.

Στο ίδιο φύλλο, το επόμενο άρθρο τιτλοφορείται ΔΕΥΤΕΡΑ 28 Ιανουαρίου, διαβάζουμε ότι κατά την 27 Ιανουαρίου, ημέρα Κυριακή, ο Βασιλιάς, αφού επισκέφθηκε το Ορφανοτροφείο της πόλης και σχολεία θηλέων, παρακάθισε σε δείπνο που δόθηκε προς τιμήν του σε αίθουσα του Βουλευτικού, η διακόσμηση της οποίας χαρακτηρίζεται «βασιλική». Μία ώρα αργότερα αποχώρησε ενώ το γλέντι συνεχίστηκε από του υπόλοιπους καλεσμένους με εθνικούς χορούς. Την επόμενη μέρα της αποχώρησης του Όθωνα κανονιοβολισμοί ακούστηκαν και ο ίδιος συνοδεύτηκε κατά την έξοδό του από την πόλη.

> Ιδού και αύθις μεμομωμένοι ύστερον από τόσας εορτάς και τόσας πανηγύρεις!
>
> Ο Βασιλεύς μας ανεχώρησεν σήμερον το πρωί. Την χαράν μας διεδέχθη η λύπη·την αγαλλίασιν η άκρα ησυχία. Ας επαναλάβωμεν τώρα τη σειρά της διηγήσεως , την οποίαν διεκόψαμεν προχθές.
>
> Η ημέρα της Κυριακής (27) δεν ήτο κατωτέρα των προηγουμένων, ως προς την χαράν του λαού, δια την παρουσίαν του Βασιλέως του. Κατ΄αυτήν την ημέραν η Α.Μ. επεσκέφθη το Ορφανοτροφείον, και τα σχολεία των κορασίων.
>
> Το εσπέρας, μετά τας 5 ώρας, υπήγε εις το Βουλευτικόν, όπου η κοινότης της Ναυπλίας, είχε προετοιμάσει γεύμα εις την Α.Μ. Η τράπεζα ήτο στολισμένη με πολυτέλειαν και φιλοκαλίαν· εις δύο λέξεις, ήτο Βασιλική. Οι προσκεκλημένοι εις την τράπεζαν ήσαν έως τριάντα τον αριθμόν. Μεταξύ τούτων αναφέρομεν του Κ.Κ τρεις Οροθέτας, τον Κ Περσιάνην, τους ενταύθα ευρισκομένους Γενικούς προξένους κ.τ.λ. Αι τιμαί εγίνοντο εις την τράπεζαν από την Δημογεροντίαν Ναυπλίας. Διάφορα μέλη του δημοτικού Συμβουλίου παρευρίσκοντο, επιστατούντες κύκλω της τραπέζης. Πάμπολλαι Κυρίαι λαμπροφορεμέναι εκάθηντο εις τα παραπετάσματα. Διάφοροι προπόσεις έγειναν από τα μέλη της

Με αυτή ωστόσο, χόρεψε ο βασιλιάς, όταν έφτασε στην Ελλάδα, τις πρώτες καντρίλιες του. Η κυρία τούτη, άλλοτε δεσποινίδα Καλλιόπη Καλομογδάρτη, (κόρη Πελοποννήσιου προκρίτου) υπήρξε μια από τις αξιολογότερες γυναικείες φυσιογνωμίες της νεότερης Ελλάδας· βλέπε το σχετικό άρθρο με τίτλο «Παπαλεξοπούλου Καλλιόπη (1809-1899)»,12 Νοεμβρίου 2008, Άργος, της Αργολικής Βιβλιοθήκης Ιστορίας και. Πολιτισμού https://argolikivivliothiki.gr/2008/11/12/revolution1862/ (ημερομηνία πρόσβασης 29-05-2021)

Δημογεροντίας. Η Α.Μ ευηρεσθήθη να προϊπη υπέρ της κοινότητος Ναυπλίας. Είναι περιττόν να προσθέσωμεν, ότι αι τρεις ευεργέτηδες της Ελλάδος Δυνάμεις δεν λησμονήθησαν εις την επίσημον ταύτην περίστασιν.

Μιαν ώραν περίπου μετά το γεύμα η Α.Μ επέστρεψεν εις τα Ανακτόρια. Διάφοροι οικογένειαι έμειναν εις το Βουλευτικόν μετά την αναχώρησιν της Α.Μ και επέρασαν το υπόλοιπον της νυκτός με εθνικούς χορούς και ευθυμίας κ.τ.λ

Την επαύριον ο κρότος των κανονιών ανήγγειλε την αναχώρησιν του βασιλέως δια της Επιδαύρου εις τας Αθήνας. Οι Δημογέροντες και διάφορα μέλη του Δημοτικού συμβουλίου εσυνώδευσαν την Α.Μ δύο περί που ώρα μακράν των τειχών της πόλεως των. Η Α.Μ. απεχωρίσθη, αφ'ου εξήγησε την ζωηράν ευχαρίστησιν του δια την οποίαν έλαβε υποδεξίωσιν από τους φιλότιμους Ναυπλιείς.[42]

Κεφάλαιο 3.5 1836: Ο πατήρ, ο υιός και η Αίθουσα του Θρόνου.

Στις 19 Ιανουαρίου 1836 στην εφημερίδα Σωτήρ, αριθμός φύλλου 71, ημέρα Κυριακή διαβάζουμε στη στήλη ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

Την 16 τρέχοντος, η Α.Μ. εδέχθη την επιτροπήν της Ναυπλίας, συνθεμένην από τους Κ.Κ Γ Ορφανίδην, Γ Αγαλλόπουλον και Στρατηγόπουλον, και σταλείσαν δια να προσκαλέση την Α.Μ. δια να πανηγυρίσει εν των μέσω των καλών Ναυπλιέων την εορτήν των Αποβατηρίων της εις την Ελλάδα. Ο Βασιλεύς ευχαρίστησε με την συνήθη χάριν του την επιτροπήν· πλήν απεκρίθη, ότι δεν δύναται να απομακρυνθή την ημέραν εκείνην από την πρωτεύουσαν, καθ' ήν μέλλει να τεθή ο πρώτος λίθος των Ανακτορίων.[43]

Η Ναυπλιακή αποστολή δεν κατάφερε να πείσει τον Βασιλιά να μεταβεί στο Ναύπλιο με την ευκαιρία της επετείου των αποβατηρίων καθώς η πρωταρχική μέριμνα του Άνακτος ήταν τώρα η θεμελίωση του νέου Ανακτόρου που θα αποτελούσε και τη βασιλική κατοικία.

Διαβάζουμε στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας, στο φύλλο με αριθμό 73, την 26 Ιανουαρίου 1836:

Η ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΙΑΝΝΟΥΑΡΙΟΥ

[42]*Σωτήρ(Le Sauver),* Ναύπλιο, 31 Ιανουαρίου 1835

[43]*Σωτήρ(Le Sauver),* Αθήνα, 19 Ιανουαρίου 1836

> Ήτον ημέρα λαμπρά η χθεσινή ετήσιος μνήμη των Αποβατηρίων της Α.Μ. του βασιλέως Όθωνος εις την Ελλάδα. Δύο περιστάσεις συνέτρεξαν εφέτος να δώσουν εις την εορτήν περισσοτέραν λαμπρότητα. Η πρώτη είναι η παρουσία του Λουδοβίκου της Παυαρίας. Προς τα δεξιά του Οθωνος εκάθητο ο σεπτός πατήρ του. Ευτυχής ο υιός, ευτυχέστερος ο πατήρ. Και οι δύο καθήμενοι εν μέσω του αμφιθεάτρου, εδέχοντο τον φόρον της αγάπης και ευγνωμοσύνης,τον οποίον ο λαός με σέβας και με χαράν επρόσφερον εις αυτούς.
>
> Δευτέρα είναι ο ακρογωνιαίος λίθος των νέων Ανακτωρίων, όστις κατ΄αυτήν την ημέραν ετίθετο από τας χείρας των δύο Βασιλέων επί παρουσία πολυάριθμου λαού, όστις εθεώρει την τελετήν αυτήν ως εποχήν αξιοσημείωτον της μελλούσης τύχης του, και ως οιωνόν άριστον λαμπρότητος της κλασικωτέρας των πόλεων. Ο Έλλην συλλογιζόμενος, ότι εις την κατοικίαν αυτήν μέλλουν να γεννηθούν οι βασιλικοί στοχασμοί, από τους οποίους εξηρτάται η ηθική και υλική ανάπτυξίς του, ύψωνε προς τον θεόν τας χείρας του, ευχόμενος ζωήν πολυχρόνιον και ημέρας ενδόξους εις τον αρχηγόν νέας δυναστείας, της οποίας ίσως πολλαί άλλαι σήμερον φθονούσι την τύχην.
>
> Αλλ' ο λαός ευφραίνετο όχι μόνον δια τας ελπίδας του μέλλοντος, αλλά και δια του ενεστώτος από το παρελθόν την διαφοράν. Ποίαν αλλοίωσις τω όντι από την ευτυχή ημέραν της αφίξεως της Α.Μ. μέχρι σήμερον! Πόσον αι προς τον Βασιλέα του ελπίδες εδικαιώθησαν! Ευγνωμοσύνη προς αυτόν. Ευγνωμοσύνη προς τον Σεβαστόν Πατέρα του. Ζήτωσαν και οι δύο προς καύχημα των Ελλήνων, και προς δόξαν και ευτυχίαν των λαών των![44]

Αν τελικά η μελλοντική βασιλική κατοικία έμελε να είναι και ο τόπος των επιτυχέστερων ιστορικών αποφάσεων για την «ηθική και υλική ανάπτυξη του λαού» , όπως ευελπιστεί ο συντάκτης του άρθρου, είναι κάτι που θα κριθεί κατά τα επόμενα χρόνια. Ιστορικά πρέπει να αναφερθεί πως στην ακολουθία του Λουδοβίκου, ο οποίος έφτασε στην Ελλάδα στις 7 Δεκεμβρίου του 1835, συμμετείχε και ο αρχιτέκτονας Φρίντριχ Γκέρτνερ (1791-1847). Καθώς ο έτερος γνωστός αρχιτέκτονας Λέο φον Κλέντσε (1784-1864) είχε πέσει σε δυσμένεια, η ανέγερση της βασιλικής κατοικίας ανατέθηκε σε πρώτο αναφερόμενο. Να σημειωθεί πως τα σχέδια και του Κλέντσε και του Καρλ Φρίντριχ Σίνκελ(1781-1841) που είχαν κατατεθεί ως τότε, απορρίφθηκαν. Το μεγαλόπνοο σχέδιο του δεύτερου εξ αυτών να χτιστεί το ανάκτορο πάνω στην Ακρόπολη και να αποτελέσει

[44] *Σωτήρ (Le Sauver),,* Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1836

μια νέα βασιλική πολιτεία εγκαταλείφθηκε σύντομα για οικονομικούς λόγους. Ο Λέο φον Κλέντσε έπεισε και τον Λουδοβίκο να «μη χτιστεί τίποτα πάνω εκεί καθώς δεν επιτρεπόταν ανακάτωμα κτισμάτων διαφόρων εποχών» γεγονός που βρίσκει σύμφωνους και τους σύγχρονους αρχαιολόγους. Και το χτίσιμο όμως των συγκεκριμένων Ανακτόρων, υπήρξε αρκετά δαπανηρό και οδήγησε τον Οθωνα στο να ζητήσει δάνειο από τον πατέρα του ενεχυριάζοντας μάλιστα και τα κληρονομικά του δικαιώματα στη Βαυαρία.[45]

Στο ίδιο φύλλο στην τρίτη σελίδα παρακολουθούμε επίσης, το τελετουργικό της τελετής των Αποβατηρίων κατά τη χρονιά αυτή:

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

> Την 25 Ιαννουαρίου, Ηλίου ανατέλλοντος, 75 κανονοβολισμοί ανήγγειλαν εις τους κατοίκους την εορτήν της ημέρας . Περί τας 8 1/2 ώρας το πρωί ο Βασιλεύς ημών μετά της Α.Μ του Σεπτού πατρός του έφθασαν εφ' αμάξης εις τον ναόν της Αγίας Ειρήνης, όπου προηγήθησαν το Διπλωματικό Σώμα και όλαι αι πολιτικαί και στρατιωτικαί Αρχαί. Τελουμένης της δοξολογίας, ερρίφθησαν 101 κανονοβολισμοί. Ημίσειαν ώραν μετά το τέλος της ιερουργίας αι Α.Α.Μ.Μ συνοδευόμεναι από το Συμβούλιον της Επικρατείας , τους Γραμματείς κ.τ.λ. μετέβησαν εις την θέσιν, όπου μέλλουν να οικοδομηθούν τα νέα Ανακτωρια. Αφού ο αρχιερεύς ευλόγησε τον πρώτον λίθον, εντός του οποίου ετέθησαν Ελληνικά Βασιλικά νομίσματα διαφόρων ειδών, διάφορα περίεργα αντικείμενα και το έγγραφον της ημερομηνίας εναποθέσεως αυτού, ο Αρχιτέκτων εγχείρισεν εις την Α.Μ. το σφυρίον δια να σφυροβολίση, αλλά η Α.Μ παρέδωσεν αυτό εις τον σεπτόν πατέρα του, όστις και εκτύπησε το πρώτον κτύπημα. επομένως ο επί του Β. Οίκου Γραμματεύς, Κ Ρίζος εκφώνησε λόγον ανάλογον εις την περίστασιν, όστις ετελείωσε με το ζήτω ο Βασιλεύς, το οποίον επανέλαβε πολλάκις ο περιεστώς λαός. Μετά την επιστροφήν εις τα Ανακτώρια, η Α.Μ εδέχθη το Διπλωματικόν σώμα, το Συμβούλιον της Επικρατείας κ.τ.λ. κ.τ.λ. Το εσπέρας η πόλις εφωτίσθη.[46]

Ο θεμέλιος λίθος των Ανακτόρων προέρχονταν από τον Παρθενώνα και υπήρξε μια κίνηση με υψηλό συμβολισμό, η οποία συνέδεε το Στέμμα με την αρχαία ελληνική παράδοση. Τα Ανάκτορα θα αποτελέσουν έκτοτε το σημείο αναφοράς της πολιτικής

---

[45] Βολφ, ό.π. σελ 174-176

[46] *Σωτήρ(Le Sauver),* Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1836

ζωής. Αν και ήταν λιτό χτίσμα –χαρακτηριζόταν μάλιστα «στρατώνας»- απέκτησε μεγάλη αξία στη συνείδηση των νεοελλήνων όχι μόνο ως βασιλικό παλάτι αλλά και ως κέντρο του πολιτικού και διοικητικού μηχανισμού της χώρας.[47]

Κεφάλαιο 3.6. 1837: Ο Βασιλιάς, η Βασίλισσα, ο Αντικαγκελάριος και ο Τύπος.

Κατά το έτος 1837 δεν γιορτάστηκαν τα Αποβατήρια του Βασιλιά καθώς ο Όθων έλειπε στο εξωτερικό από τις 10Μαίου 1836 έως τις 14 Φεβρουαρίου 1837. Στις 22 Νοεμβρίου 1836 είχε τελέσει τους γάμους του με τη Αμαλία Μαρία Φρειδερίκη του Ολδεμβούργου (1818-1875). Ωστόσο η εφημερίδα που εξετάζουμε κατά το διάστημα της βασιλικής απουσίας δημοσιεύει στις 7 Ιανουαρίου 1837 στην πρώτη σελίδα και εν συνεχεία στη δεύτερη , και στο φύλλο με αριθμό 4 τα εξής:

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ ΟΥΣΙΩΔΗΣ

> Μανθάνομεν, ότι υπάχουν άνθρωποι εντός της πρωτευούσης οποίοι περιφέρονται προσπαθούντες να ψυχράνουν τον ενθουσιασμόν, τον οποίον ο λαός έχει υπέρ του Βασιλέως του, και τον οποίον θέλει βέβαια δείξει την επιστροφήν του την ημέραν της εισόδου του εις την καθέδραν του κράτους. Οι ανόητοι ούτοι νομίζουν, ότι αν ο λαός δείξη ψυχρότητα και αδιαφορίαν κατ΄εκείνην την ημέραν, ο Βασιλεύς θέλει την θεωρήσει ως σημείον δυσαρέσκειας του λαού δια την παύσιν της Αρχικαγγελαρίας και του Κ.Κόμητος Άρμανσμπεργκ.
>
> Προσκαλούμεν λοιπόν, ορκίζομεν όλους τους Έλληνας, να δώσουν όλην την προσοχήν των εις τας νέας αυτάς παγίδας κακοβουλίας. Κατ΄εκείνην την ημέραν πρέπει να δείξωμεν τα ζωηρά αισθήματά μας, βλέποντες πάλιν εν τω μέσω ημών τον αγαπητόν Ανακτά μας. Ας ενθυμώμεθα, ότι αυτός είναι ο αίτιος όλων των καλών, και ότι άλλος είναι ο πρόξενος όλων των δυστυχιών, τας οποίας μέχρι τούδε εδοκιμάσαμεν. Ο βασιλεύς είναι πάντη αθώος δεν μπορεί παρά να επιθυμεί την ευτυχίαν του λαού του, ήτις είναι και ιδικήν του. […]Ας δράμωμεν λοιπόν με ενθουσιασμόν εις προϋπάντησίν του και με τας ευφημίας μας, ας κάνωμεν να αντηχήσει ο Παρθενών και τα πέριξ της πόλεως βουνά και αι κοιλάδες, ΖΗΤΩ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ! ΖΗΤΩ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ! ΖΗΤΩ Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΟΘΩΝ ![48]

Η εφημερίδα για πρώτη φορά έχει τυπωμένο στην πρώτη της σελίδα ένα στεφάνι που περικλείει τη λέξη ΣΥΝΤΑΓΜΑ-CONSTITUTION.Το απόσπασμα της εφημερίδας,

[47]Κουλούρη, «Φουστανέλες και χλαμύδες», σελ 237

[48]*Σωτήρ(LeSauver),* Αθήνα, 7 Ιανουαρίου 1837

έστω κι αν δεν σχετίζεται άμεσα με την εορτή των Αποβατηρίων, εκφράζει όμως με ενάργεια το πολιτικό κλίμα της εποχής, με την κρίση που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της εξέγερσης στην Ακαρνανία το 1836. Η «καινούργια» αντιπολιτευτική στάση απέναντι στον Ιωσήφ Λουδοβίκο Άρμανσμπεργκ(1787-1853) εκφράστηκε έντονα μέσα από τα άρθρα της εφημερίδας Σωτήρ. Η δημοσιογραφική εκστρατεία του Σκούφου εναντίον του Άρμανσμπεργκ άρχισε τον Ιούλιο του 1836 και ήταν τόσο έντονη που οδήγησε τελικά στο κλείσιμο της εφημερίδας. Ο Άρμανσμπεργκ ενεργοποιώντας τον νόμο περί Τύπου του 1833,[49] κίνησε δικαστική δίωξη εναντίον του Σωτήρος.[50]

Ως αποτέλεσμα διαβάζουμε στο φύλλο με αριθμό 44, ημέρα Πέμπτη, την 21 Ιανουαρίου 1837, το κύριο άρθρο με τίτλο ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ**,** όπου ανακοινώνεται η διακοπή της λειτουργία της εφημερίδας λόγω της αναγκαστικής παρουσία των συντελεστών της στο Πλημμελειοδικείο Σύρου. Εκεί εκφράζεται και η λύπη των συντακτών της εφημερίδας γιατί δεν θα μεταβιβάσουν στη Α.Μ τις ευχές του ελληνικού λαού με την ευκαιρία της άφιξης του. Στην τέταρτη σελίδα του ίδιου φύλλου αναγράφεται:

> Η Α.Μ περιμένεται από ημέραν εις ημέρα. Μέρος της Βασιλικής συνοδίας έφθασεν εις Κέρκυραν, όπου έγιναν μεγάλαι ετοιμασίαι προς υποδοχήν της Α.Μ.[51]

Στο παράρτημα ωστόσο του φύλλου 44 της 21 Ιανουαρίου 1837 (το φύλλο με το οποίο διακόπτεται η λειτουργία της εφημερίδας)διαβάζουμε στο άρθρο με τίτλο :

ΑΝΑΦΟΡΑ

> Ευχαρίστως δημοσιεύομεν την ακόλουθον αναφοράν προς τον Βασιλέα του Δημοτικού Συμβουλίου των Αθηναίων, ήτις υπεγράφη και θέλει εγχειρισθή εις την Α.Μ. τον Βασιλέα μας , μετά την αίσιον επιστροφήν του. Η αναφορά αύτη αποδεικνύει, ότι οι σημερινοί Αθηναίοι δεν είναι κατώτεροι ως προς τα φρονήματα από τους ευκλεείς προγόνους των. Δόξα κα τιμή στους Έλληνας οι οποίοι εκφράζουν τοιαύτας αρχάς και τοιαύτα συναισθήματα!

---

[49]Σημείωση: Στο υπ' αριθ. 29 φύλλο της «Εφημερίδας της Κυβερνήσεως της 14 Σεπτεμβρίου1833, δημοσιεύτηκαν τρεις νόμοι του Οθωνα περί τύπου και τυπογραφίας οι οποίοι προέβλεπαν αυστηρότατα μέτρα με σκοπό την εξουδετέρωση κάθε αντίδρασης εκ μέρους της δημοσιογραφίας εναντίον της Οθωνικής Απολυταρχίας· Βλέπε σχετικά Κώστα Μάγερ *Ιστορία του ελληνικού τύπου τόμος Α' 1790-1900*, ό.π. σελ 46-47

[50] Πετρόπουλος- Κουμαριανού, ό. π. σελ. 165-168

[51]*Σωτήρ (LeSauver),* Αθήνα, 21 Ιανουαρίου 1837.

ΒΑΣΙΛΕΥ!

Η απουσία Σου ήτο δια τους Δημότας των Αθηνών, ότι δια τα φυτά ο βαρύς χειμών, ο γυμνόνων ταύτα από τα άνθη και φύλλα, και καταστρέφων πολλάκις την γονιμότητά των. Μόλις ανέβης εις τον Θρόνον, και μας είχες εγκαταλείψεις ορφανούς· αλλά επανήλθες πραΰς και σώζων· και, δια να μας παρηγορήσης, ήλθες συνοδευόμενος από την σεπτήν Βασίλισσά μας, ήτις φέρει εις την πατρίδα μας νέας προσδοκίας δόξης και ευδαιμονίας. Ευλογημένος ο Ερχόμενος εν ονόματι Κυρίου! Και μακάριοι και τρισμακάριοι ημείς, ότι είδον οι οφθαλμοί μας την σωτήριον , την λαοσσώον και τόσον ποθητήν επάνοδόν Σου.[…]

Το άρθρο συνεχίζει στο ίδιο ύφος για να καταλήξει να θέσει με την ευκαιρία της επανόδου του Βασιλιά το ζήτημα του Συντάγματος. Η προσθήκη άλλωστε στην πρώτη σελίδα του στεφάνου με τη λέξη Σύνταγμα δεν είναι τυχαία, και συνεχίζει:

[…] Ο Δήμος των Αθηναίων, Βασιλεύ! ελπίζει, ότι εις το εξής Σύμβουλοι Έλληνες θέλουν περικυκλόνεις(sic) τον Θρόνον Σου, και ότι οι ξένοι θέλουν απομακρυνθη δια παντός. Μεταξύ των συμφορών και των αγώνων της Ανεξαρτησίας μας, των οποίων συμμετέσχε και ο Δήμος των Αθηναίων, ανεψυχούμεθα από Νόμος Θεμελιώδεις, τους οποίους ψηφίζουσαι αι τότε Εθνικαί Συνελεύσεις, μας συνένωσαν εις Έθνος, και μας εκράτυναν κατά του εχθρού. Τούτους τους Θεμελιώδεις Νόμους ελπίζομεν επί των ημερών Σου να ίδωμεν δια της κραταιάς συνδρομής και προστασίας Σου πάλιν συστημένους , τελειοποιημένους και άξιους και ημών των απογόνων του Σόλωνος και Σου του κληρονόμου της σοφίας του.

Ο Μεγαλειότατος Πατήρ Σου, ως κηδεμών, αισθανθείς την ανάγκην τοιούτον Θεμελιωδών Νόμων, υπεσχέθη την συγκρότησιν Εθνικής Συνελεύσεως, σκοπόν εχούσης την δημιουργίαν του Συντάγματος· και αι τρεις Δυνάμεις , αναγγέλλουσαι εις τον Ελληνικόν λαόν την εις τον Θρόνον της Ελλάδος ανύψωσίν Σου, εκήρυξαν το Σύνταγμα, ως μέσον συνενώσεως μεταξύ του Θρόνου και Ελληνικού Λαού. Αλλά βάσκανος δαίμων μετέτρεψε και ημών τας προσδοκίας, και εματάιωσε τας υποσχέσεις των τριών Δυνάμεων και του μεγαθύμου Πατρός Σου.

Η προς τον Θρόνον Σου Βασιλεύ! αφοσίωσις του Ελληνικού Έθνους ανεφάνη απεριόριστος, αφ’ης στιγμής επάτησες το Ελληνικόν έδαφος· αλλά η σύστασις Συντάγματος θέλει φέρειν την στερεωτέραν παγίωσιν του Θρόνου Σου, και οι

υπήκοοί Σου, δεσμευμένοι προς τον Θρόνον με συνταγματικούς δεσμούς, θέλουν ευλογήσεις αιωνίως το όνομα του Όθωνος.

Αύται είναι, βασιλεύ! αι ευχαί, τας οποίας εν ονόματι του Δήμου των Αθηναίων υποβάλλομεν με σέβας εις τον Βασιλικόν Θρόνον Σου.

Εν Αθήναις την 5 Ιαννουαρίου 1837

Έπονται αι υπογραφαί των Μελών του Δημοτικού Συμβουλίου.[52]

Αν και απουσιάζει ο Όθωνας και εν αναμονή της επιστροφής του, το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης ετοιμάζεται να τον υποδεχθεί με κύριο αίτημα αυτό της ψήφισης Συντάγματος. Στον ίδιο τον Όθωνα δεν επιρρίπτεται καμία ευθύνη για το πολιτειακό ζήτημα. Σε μικρό χρονικό διάστημα ωστόσο έμελλε να αποκαλυφθεί ποιος θα ήταν ο «βάσκανος δαίμων» που δεν θα επέτρεπε την πολιτειακή μεταβολή.

Κεφάλαιο 3.7. 1838:Ο Όθων και η Αμαλία στο Ναύπλιο

Η εφημερίδα Σωτήρ, χρηματοδοτούμενη από τον Ρώσο πρέσβη, Γαβριήλ Κατακάζυ (1797-1867) καταφέρνει να επαναλειτουργήσει σύντομα έτσι την επόμενη χρονιά αναφέρει παρακολουθεί δημοσιογραφικά το ταξίδι των Βασιλέων στο Ναύπλιο. Στο φύλλο της 20ης Ιανουαρίου 1838, ημέρας Πέμπτης διαβάζουμε στην τέταρτη σελίδα:

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ο Βασιλεύς μετά της Βασιλίσσης αναχωρούν την προσεγγίζουσαν Κυριακήν, 23 τρέχοντος δια την Ναυπλίαν με το ατμόπλοιον ο Μαξιμιλιανός. Εις την πάλαι πρωτεύουσαν μας θέλουν διατρίψει, ως λέγεται δέκα μέχρι δεκαπέντε ημερών.[53]

Την Πέμπτη 27 Ιανουαρίου 1838 και στο φύλλο με αριθμό 3, στην τελευταία σελίδα μαθαίνουμε επίσης:

Κατά τας οποίας ελάβομεν σήμερον (27 Ιαν) ειδήσεις, ο Βασιλεύς μετά της Βασιλίσσης έφθασαν εις Ναυπλίαν την 24 τρέχοντος , περί 2 ½ ώραν Μ.Μ.[54]

Στην τέταρτη σελίδα και στο φύλλο με αριθμό 4 της 30 Ιανουαρίου 1838 μαθαίνουμε για την εξέλιξη της εορτής των Αποβατηρίων στο Ναύπλιο καθώς και για τη θετική εντύπωση που προκάλεσε η Βασίλισσα στον χορό που δόθηκε προς τιμήν του Βασιλικού ζεύγους.

---

[52] *Σωτήρ (LeSauver),* Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 1837(παράρτημα του φύλλου 44, 21 Ιανουαρίου 1837)

[53]Σωτήρ *(LeSauver),* Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 1838

[54]Σωτήρ *(LeSauver),* Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 1838

Κατά τας οποίας ελάβομεν ειδήσεις από Ναυπλίαν, η εορτή της 25 Ιαννουαρίου επανηγυρίσθη εις την πόλιν αυτήν με όλην την απαιτούμενην ως εκ της Βασιλικής παρουσίας, πομπήν και παράταξιν. Την νύκτα η πόλις εφωτίσθη με μεγάλην φιλοκαλίαν. Εδόθη ταυτοχρόνως χορός λαμπρότατος εις το ποτέ Βουλευτικόν, εις το οποίον παρετηρήθη, ότι η Βασίλισσά μας, ήτο τωόντι η Βασίλισσα του χορού , καθώς είναι και του Κράτους. Δια των χαρίτων της, μας γράφουν,και δια του προσηνούς ήθους της, εκέρδισεν εκ πρώτης όψεως την αγάπην και το σέβας όλων των κατοίκων της πρώην πρωτευούσης μας.[55]

Στη δεύτερη ωστόσο σελίδα της εφημερίδας, κατά την 30 Ιανουαρίου 1838, διαβάζουμε:

Σταυροφορία και Πενία

Η Α.Μ. ευηρεστήθη να διανέμει την 25 Ιαννουαρίου τα παράσημα χρυσού και αργυρού σταυρού[56] εις διαφόρους πολίτας. Επαινούμεν την πράξιν ως καθ' εαυτήνδικαίαν. Αφού επλάσθη σημείον χαρακτηριστικόν των καθ΄ οποιονδήποτε τρόπον συντελεσάντων εις την αναγέννησιν της πατρίδος, και αφού υπάρχουν πολίται , οι οποίοι εφάνησαν μεν συντελεστικοί, αλλά δεν εβραβεύθησαν εισέτι, ήτον δίκαιον να βραβευθώσι και αυτοί, και να σταυροφορήσωσιν.

Αλλά τα βραβεία εδόθησαν βέβαια κατά πρότασιν του Υπουργού. Ερωτώμεν τώρα τον Υπουργόν εκείνον, όστις επρότεινε τον Κ. Αναγνωστόπουλον και άλλους ομοίους του, έλαβεν τον κόπον να εξετάση, αν έχωσι και τον επιούσιον άρτον;

Και αν δεν τον έχωσι, πλην έχουν ικανότητα και ζήλον εγνωσμένον, δεν ήτο νομίζομεν, δικαιότερον και ορθότερον να ζητήση πρώτον δι΄αυτούς μια θέσιν

---

[55]Σωτήρ(*LeSauver),* Αθήνα, 30 Ιανουαρίου 1838

[56] Σημείωση: Διάταγμα από 20 Μαΐου 1833 (ΦΕΚ 19, τ.Α΄από 20.1.1833)

Το τάγμα του Σωτήρος είναι ιεραρχικά, το πρώτο Τάγμα Αριστείας. Η σύστασή του αποφασίστηκε το 1829, τελευταίο χρόνο της επανάστασης, από την Δ΄ Εθνική Συνέλευση του Άργους, άρχισε όμως να απονέμεται από το 1833. Ο πρώτος που τιμήθηκε με τον Μεγαλόσταυρο του Τάγματος ήταν ο Βασιλιάς της Βαυαρίας Λουδοβίκος Α΄, πατέρας του Βασιλιά Όθωνα. Το τάγμα του Σωτήρος αποτέλεσε για 80 περίπου χρόνια το μοναδικό τάγμα. Το όνομα και η μορφή του διασήμου επελέγη για να υπενθυμίζει ότι χάρη στη Θεία συμπαράσταση του Σωτήρα πραγματοποιήθηκε η Εθνική Παλιγγενεσία· βλέπε σχετικά την ιστοσελίδα Προεδρίας της Ελληνικής Δημοκρατίας: Όπως και τα άλλα τάγματα αριστείας έτσι και του Σωτήρος διακρίνεται σε πέντε τάξεις, τον Μεγαλόσταυρο, τον Ανώτερο Ταξιάρχη, τον Ταξιάρχη , τον Χρυσό και τον αργυρό Σταυρό. Απονέμεται σε έλληνες πολίτες που διακρίθηκαν στην προάσπιση των συμφερόντων της χώρας ή στην προσφορά εξαίρετων υπηρεσιών στο δημόσιο εντός και εκτός Ελλάδας https://www.presidency.gr/tagmata-aristeias/tagma-sothros/ (ημερομηνία πρόσβασης 2 Ιουνίου 2021)

κατάλληλον με τας γνώσεις , την πείραν και τον ζήλον των, και έπειτα τον σταυρόν του Σωτήρος; Αι τιμαί αρέσουν εις όλους, τα διακριτικά σημεία τέρπουν τους περισσοτέρους , αλλά πως συμβιβάζεται η τιμή με την πείνα και η σταυροφορίαν με την ένδειαν;[57]

Στο απόσπασμα διατυπώνονται παράπονα με έντονα κριτικό ύφος απέναντι στην πρακτική της παρασημοφορίας και της σταυροφορίας που χρησιμοποιεί ως μέρος της τελετής των Αποβατηρίων ο Όθωνας. Ο αρθρογράφος θεωρεί πιο ουσιαστική και αποτελεσματική πολιτική στάση, την παροχή θέσης εργασίας στους βραβευμένους για τις υπηρεσίες τους στο κράτος, παρά την παρασημοφορία και τη σταυροφορία. Ο τίτλος του άρθρου είναι ενδεικτικός και του περιεχομένου του. Αξιοσημείωτο στοιχείο αποτελεί η απάλειψη του στεφάνου με τη λέξη ΣΥΝΤΑΓΜΑ από την πρώτη του σελίδα, που πιθανώς υποδηλώνει ή υποχώρηση στις κυβερνητικές πιέσεις ή αλλαγή στάσης αναγνωρίζοντας στον Βασιλιά το δικαίωμα παραχώρησης Συντάγματος.

Το συγκεκριμένο φύλλο της εφημερίδας Σωτήρ είναι και το τελευταίο που παρατίθεται στην παρούσα εργασία καθώς η εφημερίδα κλείνει στις 3 Νοεμβρίου 1838.

Κεφάλαιο Τέταρτο 4 . Η εφημερίδα Ταχύπτερος Φήμη 1838-1853

Η Εφημερίδα «Φήμη», του εμπορίου και των ειδήσεων όπως παρουσιάζεται που το 1840 μετονομάστηκε «Ταχύπτερος Φήμη», εκδόθηκε 1η Ιανουαρίου 1837 από τον Ν Παπαδόπουλο, ο οποίος πλάι στο όνομά του πρόσθεσε ο εκ Τριπόλεως». Τον πρώτο χρόνο ήταν δισέλιδη και με μικρό σχήμα. Από το 1838 έγινε τετρασέλιδη και 1854 πήρε το σχήματων άλλων εφημερίδων της εποχής. Δυο φορές την εβδομάδα και εξέδιδε δικαστικό παράρτημα. Εκτός από τις ειδήσεις δημοσίευε και διαφημίσεις , αγγελίες , διακηρύξεις δημοπρασιών, πλειστηριασμούς και ειδοποιήσεις. Η έκδοσή της διακόπηκε το1866. Στη διάρκεια των τριάντα ετών έκδοσης συντάκτες υπήρξαν διαδοχικά οι: Β Κιοτίπης, Α Ανδριακόπουλος, Εμμανουήλ, Κ Σακελλαρόπουλος, Β Γεννάδας, Δ Μπούσουλας, Ι Μουζακιόπουλος, Ι Δαμαλάς, Ι Καραμήτρου και Ι Αθανασίου, ο οποίος την διεύθυνε για περισσότερα από δέκα χρόνια.[58]

Κεφάλαιο 4.1 - 1838 Ο Βασιλιάς απουσιάζει.

[57] *Σωτήρ(Le Sauver),*Αθήνα, 30 Ιανουαρίου 1838

[58] Μάγερ, ό. π σελ. 69

Η εφημερίδα Φήμη, αφού είχε προαναγγείλει στους αναγνώστες της στις 22 Ιανουαρίου 1838, ότι την επόμενη μέρα επρόκειτο να αναχωρήσει το Βασιλικό Ζεύγος με την συνοδεία του για το Ναύπλιο, παραθέτει στην πρώτη σελίδα στις 26 Ιανουαρίου 1838, ημέρα Τετάρτη και στον αριθμό φύλλου 91, άρθρο με τίτλο:

ΝΕΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Η τελετή της 25 λήγοντος, ημέρας επετείου της εις την Ελλάδα αποβάσεως της Α.Μ του αγαπητού ημών Βασιλέως επανηγυρίσθη εις την πόλιν μας καθ΄οληην την εντέλειαν. Περί την δύσιν του Ηλίου της 24 εικοσιπέντε πεδικοί κανονοβολισμοί ανήγγειλον το αιδέσιμον της επιούσης, και περί την 8 ώραν Μ.Μ η στρατιωτική μουσική επαιάνιζε την υποχώρησιν εις τας αγειάς της πόλεως. Την δε πρωίαν της 25 έτεροι 21 κανονοβολισμοί συνώδευσαν τα εωθινά άσματα της μουσικής του τε Πεζικού και των Σκαπανέων. Κατά την 9 ώραν Π.Μ τα στρατεύματα της φρουράς παρετάχθησαν εκατέρωθεν της Αιολικής Οδού, αφ' όπου εισήλθον εις τον ναόν της αγίας Ειρήνης οι Κ.Κ Γραμματείς της Επικρατείας , το Συμβούλιον του Κράτους και αι λοιποί αρχαί της Πρωτευούσης· τελουμένης της ιεράς δοξολογίας 21 κανονοβολισμοί συνώδευσαν τον πολυχρονισμόν του βασιλέως, και μετά ταύτα ετελείωσεν η ιερά τελετή. Περί την δύσιν του Ηλίου έτεροι 21 κανονοβολισμοί και διάφορα παιανίσματα της στρατιωτικής μουσικής απεχαιρέτησαν την λαμπράν ταύτην ημέραν της Ελλάδος. Ο επικρατών βορράς δεν εσυγχώρησε να γίνει κατ' έκτασιν η απαιτούμενη φωτοχυσία, μόλον τούτο μεταξύ των φωτισμένων μερών της πόλεως, διεκρίνοντο τα καταστήματα των Εσωτερικών, των Στρατιωτικών και των Οικονομικών Γραμματειών της Επικρατείας, αι επάλξεις της Ακροπόλεως εφωτίσθησαν ωσαύτως από πυρός δαδιών

-Την 25 του λήγοντος επληρώθη το πέμπτο έτος της εις την Ελλάδα ευτυχούς αφίξεως του πολυπόθητου ημών Βασιλέως.

-Κατά τας οποίας ελάβαμεν σήμερον (27 Ιαν.) ειδήσεις ο βασιλεύς μετά της Βασιλίσσης έφθασαν εις Ναυπλίαν την 24 τρέχοντος , περί την 2 ½ ώραν Μ.Μ.[59]

Στις 29 Ιανουαρίου 1838 ημέρα Σάββατο και αριθμό φύλλου 92 η ίδια εφημερίδα στην πρώτη σελίδα και στη στήλη ΝΕΑ ΔΙΑΦΟΡΑ πληροφορούμαστε:

Αι Α.Α.Μ.Μ πληροφορούμεθα εκ γραμμάτων Ναυπλίας θέλουν διαμείνει αύριον και μεθαύριον ακόμη εις Ναύπλιον, και περιέλθει όλα τα πέριξ της πόλεως

[59] *Η Φήμη*, Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1838

εκείνης, το Άργος, το Πορτοχέλι, Τολόν κλπ. Η δ' εν Αθήνας επιστροφή των αγνοείται, διότι θα περιέλθουν την Πελοπόννησον.[60]

Σημαντικό στοιχείο των πληροφοριών της εφημερίδας αποτελεί το γεγονός ότι παρά την απουσία του Όθωνα, η εορτή των Αποβατηρίων τελέστηκε στην Αθήνα με κάθε επισημότητα, με το γνωστό τελετουργικό των κανονιοβολισμών, της δοξολογίας και της φωταγώγησης της πόλης της Αθήνας.

Κεφάλαιο 4.2 - 1839 :Αθήνα –Ναύπλιο, η γιορτή συνεχίζεται.

Για το έτος 1839 μαθαίνουμε από την εφημερίδα Φήμη, στις 18 Ιανουαρίου ημέρα Τετάρτη για επιτροπή Ναυπλιέων που παρουσιάσθηκαν στον Όθωνα προκειμένου να τον προσκαλέσουν στο Ναύπλιο με την ευκαιρία της επετείου της εορτής των Αποβατηρίων. Η απάντηση ωστόσο του Βασιλιά ήταν αρνητική. Διαβάζουμε :

> Η επιτροπή των Ναυπλιέων παρουσιάσθη την Κυριακήν εις την Α.Μ ήτις την εδέχθη αναλόγως του οποίου έφεραν χαρακτήρος· η Α.Μ υπεσχέθη εις τη επιτροπήν, ότι το ερχόμενον έτος θέλει τιμήσει το Ναύπλιον με την παρουσίαν του, και ότι ήδη ασχολούμενος εις υποθέσεις του κράτους δεν δύναται να κάμη τούτο.[61]

Στην Αθήνα, το τελετουργικό της εορτής υπήρξε ιδιαιτέρως λαμπρό. Στην πρώτη σελίδα του φύλλου 196 της 25 Ιανουαρίου του 1839, ημέρας Τετάρτης παρακολουθούμε μια παραστατική περιγραφή της εορτής στη στήλη ΝΕΑ ΔΙΑΦΟΡΑ:

> Χθες αφ' εσπέρας γενομένης της υποχωρήσεως δια μουσικής ανηγγέλθη εις τους κατοίκους της πρωτευούσης: το επίσημον της σημερινής ημέρας· σήμερον από πρωίας οι κανονοβολισμοί ανήγγειλον την της εορτής έναρξιν , και περί την 9 ώραν π.μ. περευρέθησαν εις την εκκλησίαν της αγία Ειρήνης όλοι οι ανώτεροι και λοιποί του Κράτους υπάλληλοι, καθώς και αι δημοτικαί της πρωτευούσης αρχαί. Προς την 10 ώραν περευρέθησαν εις τον αυτόν ναό και αι Α.Α Μ.Μ αφ' αμάξης συρομένης από εξ ίππους, και συνοδευομένης παρά των συντεχνών της πόλεως μας με τας σημαίας των, προπορευομένων και επομένων εφ' οχημάτων όλων των υπασπιστών, των κυριών της Αυλής και των αξιωματικών διαγγελέων. Μετά τέλος της εν τω ναώ δοξολογίας αι Α.Α.Μ Μ μετά παράταξιν επέστρεψαν

[60] *Η Φήμη*, Αθήνα, 29 Ιανουαρίου 1838
[61] *Η Φήμη*, Αθήνα, 18 Ιανουαρίου 1838

εις τα Ανακτόρια και εξελθόντες εις τον εξώστην επεθεώρησαν τα διάφορα στρατιωτικά σώματα της φρουράς, άτινα διέβησαν απ' έμπροσθεν των· αι ζητωκραυγαί προσφερόμεναι με ενθουσιασμόν από τον λαόν και κατά την από της εκκλησίας έξοδον των διήρκεσαν καθόλο το διάστημα της παρουσίας εις το πλήθος του βασιλικού ζεύγους, προς το οποίον απετείνοντο όλαι αι εγκάρδιαι Ελληνικαί ευχαί. Η Α.Μ η Σεβ ημών Βασιλίς(sic) φέρουσα την συνήθη ελληνικήν της ενδυμασίαν, έφερε και σκέπασμα της κεφαλής κατά το Σμυρναϊκόν· ημπορούμε να είπωμεν, χωρίς κολακευτικούς σκοπούς, ότι αύτη η θεά της ωραιότητος εμπορούσε να διαφιλονεικήση της Βασιλίσσης μας την καλονήν. Χρεωστούμεν δε να εκφράσωμεν την ευαρέσκειαν του κοινού προς τους αρχηγούς και λοιπούς αξιωματικούς των διαφόρων της φρουράς σωμάτων, οίον της χωροφυλακής, του ιππικού πεζικού και λοιπών, οίτινες δια των προσπαθειών των και του ζήλου των κατέστησαν τα σώματα ταύτα άξια παντός επαίνου. Καθ' όλην την ημέραν η ευφημία ήτο γενική ο λαός περιέτρεχε τας οδούς ζητωκραυγών και η ωραιότης του καιρού ανεκάλεσεν εις τον νουν των Ελλήνων την ευτυχή της 25 Ιαννουαρίου 1833. Το εσπέρας εις το παλάτιον εδόθη μέγα γεύμα· η πόλις εφωτίσθη κατά το μέγα μέρος, και ιδιαιτέρως το κατάστημα της επί των Εσωτ. Γραμ. επί δε τινός αντικρινού λοφιδίου παρετηρήθη δια φωτών κατεσκευασμένα τα αρκτικά στοιχεία Ο και καθώς ακόμη και παρά του αυτού δημάρχου κατεσκευάσθησαν διάφορα πυροτεχνήματα, τα οποία έτερπον επί μάλλον τους κατοίκους της πρωτευούσης. επί τέλους η εορτή αύτη ετελείωσεν ευθύμως ανανεώσασα εις τας ελληνικάς ψυχάς την ενθύμησιν των δυστυχιών εις τας οποίας έδωσεν ευτυχές τέρμα η λαοσώος παρουσία της Α.Μ.

-Μανθάνομεν, ότι δε Υψ. Β. Διατάγματος διορίζονται δύο στρατηγοί οι Κύριοι Π. Μαυρομιχάλης, και Θ Κολοκοτρώνης.[62]

Ως άξια σχολιασμού εδώ κρίνονται βασιλική μετακίνηση με άμαξα και η πομπή των βασιλέων αλλά και της ακολουθίας τους, ως μιας προσπάθειας δημιουργίας μια επιβλητικής και εντυπωσιακής ατμόσφαιρας, καθώς και η ένδυση της Βασίλισσας .Η παραδοσιακή στολή της Αμαλίας επινοήθηκε ως επίσημο δυναστικό ένδυμα και θα φορεθεί ακόμα και από τις κυρίες των τιμών της, μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1830. Το ένδυμα που θα επινοήσει και θα επιλέξει να φοράει ειδικά στις δυναστικές εορτές η Βασίλισσα, θα μείνει γνωστό ως «Αμαλία». Το ένδυμα ανήκει στο σύνολο των στοιχείων

[62] *Η Φήμη*, Αθήνα, 25 Ιανουαρίου 1839

που αποτελούν τις «επινοημένες παραδόσεις» σε μια προσπάθεια να λειτουργήσει ως ενοποιητικό σύμβολο. Παρόλο που προβλήθηκε ως εθνική ενδυμασία δεν κατάφερε τελικά να ανταγωνιστεί τη φουστανέλα ως εθνικό σύμβολο. Δεν προκρίθηκε ενδυματολογικό σχέδιο με αρχαιοελληνικές αναφορές καθώς η δυναστεία των Βίτελσμπαχ ενδιαφερόταν κυρίως για το παρόν, έτσι υιοθέτησαν έναν ενδυματολογικό κώδικα που σχετίζονταν με τα ενδυματολογικά ήθη των υπηκόων τους.[63]

Για τη μεγάλη επιρροή που ασκούσαν οι ενδυματολογικές επιρροές της Βασίλισσας Αμαλίας αξίζει να διαβάσουμε το άρθρο που παραθέτει στην πρώτη σελίδα η εφημερίδα, την 1 Φεβρουαρίου 1839 στη στήλη ΝΕΑ ΔΙΑΦΟΡΑ:

> Το σμυρναϊκόν κεφαλόδεμα το τοσούτον ωραίον, προ καιρού είχεν εισαχθεί παρά τινών φιλόκαλων της πρωτευούσης μας κυριών· ήδη όμως αφού η Α.Μ. παρεδέχθη το κεφαλόδεμα τούτο, ήρχισαν άπασαι αι κυρίαι μας, εκάστη κατά δύναμίν της να το φέρει. Τον συρμόν τούτον ως εγγίζοντα εις τα παλαιά μας έθιμα και ως συντείνοντα εις την καλιέπειαν και προ πάντων ως οικονομικόν, παραδεχόμεθα και ημείς, και να το φέρωσιν αι κυρίαι μας κατά τους περιπάτους και ν' αποσκορακίσωσιν εντελώς το οπισθοδρομικόν καπελίνον.[64]

Τέλος αξιολογείται και ο διορισμός του Π Μαυρομιχάλη αλλά και του Θ. Κολοκοτρώνη ως στρατηγών ως δείγμα της στροφής στην πολιτική που επιχειρεί ο Όθων. Οι λόγοι για τους οποίους αρχίζει ο βασιλιάς να ασκεί «φιλορωσική» πολιτική και να ευνοεί τα στελέχη των Ναπαίων δεν ήταν μόνο οικονομικοί - με την συνδρομή άλλωστε της Ρωσίας εκταμιεύθηκε το ποσό του ενός εκατομμυρίου φράγκων-, ήταν κυρίως πολιτικοί. Η αυξανόμενη δημοτικότητα του ρωσικού κόμματος, η προσπάθεια για χειραγώγηση του λαού στο εκκλησιαστικό ζήτημα, αλλά και η σταθερή αντισυνταγματική στάση των Ναπαίων οδήγησε τον βασιλιά να προσεταιριστεί το κόμμα αυτό και τα στελέχη του.[65]

Στο Ναύπλιο τώρα, παρά την αρνητική απάντηση του Όθωνα, αυτό δεν φάνηκε να πτόησε τους κατοίκους του . Στο φύλλο 197 εξάλλου, τις 28 Ιανουαρίου 1839 ημέρα Σάββατο διαβάζουμε στην πρώτη σελίδα ότι και στο Ναύπλιο χωρίς την παρουσία του Βασιλικού Ζεύγους η γιορτή έγινε με επισημότητα και λαμπρότητα:

ΝΕΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

---

[63] Κουλούρη, «Φουστανέλες και χλαμύδες», σελ.415-417 .

[64] *Η Φήμη*, Αθήνα, 1 Φεβρουαρίου 1839

[65] Πετρόπουλος- Κουμαριανού, ό.π σελ 194-195

Μας γράφουν εκ Ναυπλίας ότι την επέτειον της 25 Ιανουαρίου ημέραν οι Ναυπλιείς, εόρτασον με τα πλέον ζωηρά χρώματα, από πρωίας οι κανονοβολισμοί και η μουσική ανήγγειλον το αιδέσιμον της ημέρας. περί την 10 π.μ. τα στρατεύματα της πόλεως ετοποθετήθησαν εις την τελευταίαν του Ανακτορίου, ο δε αρχιερεύς μετά του κλήρου ενδεδυμένος, ψαλόντων των μουσικών διευθύνθη μετ' αυτών και του λαού εις την θέσιν όπου η Α.Μ. είχε αποβή, κατά την αισίαν εις Ελλάδα άφιξίν του και εκεί μετά την συνήθη δοξολογίαν, ο αρχιερεύς εκφώνησε λογίδριόντι σύντομον και κατάλληλον, με τα το τέλος του οποίου πολλάκις επαναλήφθησαν αι γέμουσαι ενθουσιασμού ζητοκραυγαί του στρατού και του λαού. μετά ταύτα με την αυτήν παράταξιν επέστρεψαν εις την πόλιν. Την 1 Μ.Μ ο διοικητής και ο δήμαρχος εδέχθησαν τας επισκέψεις με πολλήν πολυτέλειαν. την εσπέραν εφωτίσθη όλη η πόλις αγυιαί της οποίας έγεμον μέχρι της δωδεκάτης από πλήθος ωραίων κυριών και κυρίων. μας προσθέτουν ότι ο δήμαρχος έδωσε λαμπρότατον χορόν κατ΄εκείνην την ημέραν, αλλά τούτο χρήζει επιβεβαιώσεις χρεωστούμεν να επαινέσωμεν τον φρούραρχον ΚΑλμέϊδαν τον αντισυνταγμ. Κ Σπύρον Μήλιον διοικητήν της φρουράς, δια την ευταξίαν την οποία διητήρεσε κατ' αυτήν της γενικής συγκινήσεως την ημέραν και την πειθαρχείαν την οποία διατηρεί· [66]

Κεφάλαιο 4.3 1840: Η εορτή των αποβατηρίων· ένα ακόμη κοσμικό γεγονός;

Παρακολουθούμε μέσα από τα φύλλα της εφημερίδας την πορεία της εορτής κατά το έτος 1840 :

Αι Α.Α Μ.Μ ένευσαν ευαρέστως να δεχθώσι την πρόσκλησιν την οποία ο δήμος των Ναυπλιαίων δια της επιτροπής του έκαμε προς αυτάς και την 23 τ.μ [67] δια του ατμόπλοιου ο Όθων αναχώρουν εις Ναύπλιον όπου μετά την εορτήν της 25 θέλουσιν ενδιατρίψει μιαν εισέτι εβδομάδα καθά λέγεται. Συγχαίρομεν τους κατοίκους της παλαιάς και ιστορικής ταύτης μητροπόλεως δια την ένδειξιν ταύτην της Β συμπαθείας.

[66] *Η Φήμη*, Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 1839

[67] Σημείωση :(τ. μ) ενν: τρέχοντος μηνός

Η Α.Μ ο σεβ. Ημών Βασιλεύς ενασχολείται ολοέν εις εκκρεμεί, υποθέσεις εις τας οποίας , ως λέγεται επιθύμει να δώση πέρας προ της εις Ναύπλιον μεταβάσεως Του δια την εορτήν της 25 τ. μ. [68]

Στις 27 Ιανουαρίου 1840, ημέρα Σάββατο διαβάζουμε στην πρώτη σελίδα στη στήλη

ΝΕΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Αι Α.Α. Μ.Μ την Τρίτην 23 τ.μ περί την 12 ώραν του μεσονυκτύου ανεχώρησαν εις Ναύπλιον συνοδευόμεναι από τους υπασπιστάς κυρίους Τζαβέλαν συνταγμ. Και Σαχίνην πλοίαρχον και από τας κυρίας της Αυλής. Μόνη η Α.Μ. η σεβ. Ημών Βασίλισσα παρευρέθη εις την θεατρικήν παράστασιν το εσπέρας εκείνο· η δε Α.Μ ο Σεβ. Ημών Βασιλεύς ενησχολείτο μέχρι της ώρας εκείνης εις δημοσίους υποθέσεις.

Την 25 τ.μ την πρωίαν οι συνήθεις κανονοβολισμοί ανήγγειλον το επίσημον της ημέρας· την 9 ½ ώραν π. π. οι Κ.Κ Αντιπρόεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι Σύμβουλοι, οι Υπουργοί του κράτους και λοιποί ανώτεροι στρατιωτικοί και πολιτικοί υπάλληλοι περευρέθησαν εις τον εν τω ναώ της Αγίας Ειρήνης ψαλείσαν δοξολογίαν υπέρ των Α.Α Μ.Μ. εν τω τέλει της οποίας επαναλήφθησαν οι κανονοβολισμοί. Το εσπέρας η πόλις εφωτίσθη κατά το μέγας μέρος Το Ιταλικόν Θέατρο είχεν επίσης λαμπροπρεπώς κατά την εσπέραν φωτισθή και πλήθος ανθρώπων συνέρρευσαν εις την επαναλειφθείσαν παράστασιν, η Λουκία του Λαμερμόρ, ένεκα της ασθενείας της πρώτης κυρίας του κωμικού δράματος, η Κιάρα του Ροζεμβέργου· η παράστασις δε ετελείωσε περί την 10 ώραν μ.μ με πλήρη επιτυχίαν.[69]

Η εφημερίδα αναγράφει επίσης στην πρώτη της σελίδα στη 1 Φεβρουαρίου 1840, ημέρα Πέμπτη και στο φύλλο 292:

Αι Α.Α. Μ.Μ. αναχώρησαι την πρωίαν χθές εκ Ναυπλίας επρογεμάτισαν εις Επίδαυρον κα επιβιβασθείσαι εις το Β ατμόπλουν ο Όθων έφθασαν ενταύθα περί την 7 ώραν μ.μ περί δε την εννάτην ευηρεστήθησαν να τιμήσωσι με την παρουσίαν των την θεατρική παράστασιν, εις την οποίαν διέπρεψε και πάλιν η Κ.Αιμιλία Ρίκκη.

Η Α.Μ. κατά την 25 Ιανουαρίου ευηρεστήθη δε υψ. Αυτής Διατάγματος να απελευθερώση τινάς των καταδίκων και τινών άλλων να ελαττώσει τον καιρόν

[68] *Η Φήμη,* Αθήνα, 17 Ιανουαρίου 1840
[69] *Η Φήμη*, Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 1839

της φυλακίσεως. μεταξύ των ολοτέλως απαλλαχθέντων της ποινής είναι και οι αδελφοί Πλαπούται.

Μας γράφουν εκ Ναυπλίας· την 24 τ.μ περί ώραν 3 μ.μ έφθασαν εκεί αι Α.Α. Μ.Μ. τας οποίας υπεδέχθησαν ενθουσιωδώς όλαι αι αρχαί και όλοι οι κάτοικοι της παλαιάς πρωτευούσης· την πρωίαν περί τας ανατολάς του Ηλίου οι συνήθεις κανονοβολισμοί ανήγγειλον της ημέρας το επίσημον, την δε ώραν 10 π.μ. αι Α.Α. Μ.Μ συνοδευόμεναι παρά του πλήθους μετέβησαν εις την πρωτεύουσαν εκκλησίαν όπου εψάλη η κανονισμένη δοξολογία, Μετά ταύτα αι αρχαί και το πλήθος μετέβησαν εις τους αποβάθμους όπου ευηρεστήθησαν να παρευρεθώσι και αι Α.Α. Μ.Μ τας οποίας μετά την εκεί επαναληφθείσαν δοξολογίαν συνόδευσε εις την επιστροφήν ο Λαός ζητοκραυγών. Το εσπέρας η πόλις εφωτίσθη και ο δήμος Ναυπλιαίων πρόσφερε λαμπρότατον χορόν, το οποίον ετίμησαν δια της παρουσίας των αι Α.Α. Μ.Μ.[70]

Αυτό που παρατηρούμε στα δημοσιεύματα της εφημερίδας κατά το έτος 1840 είναι η συντομία με την οποία περιγράφεται το τελετουργικό της γιορτής. Οι αναφορές στις θεατρικές παραστάσεις της εποχής μας οδηγούν στο συμπέρασμα πως η εορτή αρχίζει να περνά στη λαϊκή μνήμη περισσότερο ως μια ακόμη δυναστική γιορτή παρά ως μια εθνική αναμνηστική τελετή. Σημαντικό σημείο όμως είναι η πλήρης απαλλαγή από την ποινή των καταδικασθέντων αδελφών Πλαπούτα που δικαιολογείται και υπό την πίεση της κοινής γνώμης για την αποκατάσταση των αγωνιστών της Επανάστασης αλλά και από τη μεταστροφή του Οθωνα στα πολιτικά ζητήματα της χώρας.

Για το έτος 1841 δεν υπάρχουν ψηφιοποιημένα αρχεία της εφημερίδας

Κεφάλαιο 4.4 1842: Σωτήριον έτος παρασημοφόρησης.

Το έτος 1842 η εφημερίδα ονομάζεται πλέον « Ταχύπτερος Φήμη» και διαβάζουμε στο φύλλο της 12ης Ιανουαρίου, ημέρας Δευτέρας, με αριθμό 170, για την αντιπροσωπία των κατοίκων του Ναυπλίου:

Έφθασεν ενταύθα εκ Ναυπλίας επιτροπή, δια να προσκαλέση τας Α.Α. Μ.Μ. δια την εορτήν της 25 τ. μ συγκείμενη από τους Κυρίους Παπαλεξόπουλον, Σιλαίδη.[71]

[70] *Η Φήμη*, Αθήνα, 1 Φεβρουαρίου 1840

[71] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 12 Ιανουαρίου 1842

Στο φύλλο 171, στις 15 Ιανουαρίου 1842, της ίδιας εφημερίδας υπάρχει διόρθωση των ονομάτων των πολιτών της αντιπροσωπίας που στάλθηκε από το Ναύπλιο. ως ακολούθως:

> Παρατρέξαμε να σημειόσωμεν εις τον αριθμό 170 του φύλλου μας ότι η σταλείσα παρά του Δήμου Ναυπλίας επιτροπή δια να προσκαλέσει τας Α.Α. Μ.Μ σύγκειται παρεκτός των Κ. Σπυρίδωνος Παππαλεξόπουλου, προέδρου του Δημοτικού συμβουλίου και του δημοτικού συμβούλου Κυρίου Φωτίου Σιλαίδη και από τον νέον Παναγήν Κοτίραν δημοτ. σύμβουλον. Πιστεύομεν ότι αι Α.Α. Μ.Μ θέλουσι τιμήσει δια της παρουσίας των και κατά το ενεστός έτος τους δημότας της Ναυπλίας, των οποίων η ειλικρινής αφοσίωσις εφάνη και είναι παραδειγματική.[72]

Στις 19 Ιανουαρίου η εφημερίδα παρουσιάζει την υποδοχή της επιτροπής από τον Βασιλιά**:**

> Η Α.Μ. εδέχθη ευμενώς την επιτροπήν της Ναυπλίας και τους επροσκάλεσε εις γεύμα εκφράσας την ευχαρίστησιν του, πλην εις άλλην περίστασιν επιφυλάττηται δια να μεταβή εις την παλαιάν πρωτεύουσαν.[73]

Στο σχετικό δημοσίευμα της εφημερίδας στις 26 Ιαννουαρίου, ημέρα Δευτέρα, στο φύλλο 174, διαβάζουμε με λεπτομέρεια για τη γιορτή που τη χρονιά αυτή έγινε στην Αθήνα: ΝΕΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

> Η τελετή της δεκάτης αφετηρίδος της 25 Ιανουαρίου έγεινε χθες λαμπροτέρα παρά ποτέ. Μόλις αι πύλαι της Ανατολής ήνοιξαν και 21 βολή πυροβόλων ανήγγειλε της ημέρας το επίσημον. Ο Λαός ανοίξας τους οφθαλμούς εκ του κρότου εχαιρέτησεν μετ' ενθουσιασμού την ημέραν ταύτην ως ημέραν πρώτης ευδαιμονίας του. Από της 9 ώρας τα στρατεύματα εμβήκαν εις παράταξιν ενώπιον του ναού της Αγίας Ειρήνης· η ιερά Σύνοδος, όλον το Διπλωματικό σώμα. Οι Κ.Κ υπουργοί, οι Σύμβουλοι, οι ανώτεροι υπάλληλοι στρατιωτικοί και πολιτικοί, και όλη η χορεία των κατώτερων υπαλλήλων περευρέθησαν εις τον ναόν, πλήρη ήδη από τον συρρεύσαντα Λαόν. Περί την δεκάτην η μουσική ανήγγειλε την άφιξιν των Α.Α. Μ.Μ εφ' άρματος τεθρίππου ήλθεν ο Βασιλεύς μετά της χαριττοβρύτου Βασιλίσσης, την χρυσοκέντητην στολήν των αμφότεροι φέροντες· το κάλλος της Βασιλίσσης ανεδείκνυτο λαμπρότερον δια των Ηπειρώτικών της ωραίων

[72] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 15 Ιανουαρίου 1842

[73] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 19 Ιανουαρίου 1842

ενδυμάτων, και του Βασιλέως το ωραίον ανάστημα, αναφαίνετο Αχιλλήιον. Το ζοφερόν και ψυχρόν της ημέρας , ελάμπρυνε κα εθέρμανε της Βασιλίσσης το πρόσωπον και η παρουσία της ενέπλησεν ενθουσιασμού τας καρδίας του περιεστώτος Λαού. Με ζητοκραυγάς υπεδέχθησαν το βασιλικόν ζεύγος, και με ζητοκραυγάς το ευ ώδευσαν εξερχόμενον του ναού μέχρι των Ανακτόρων. Ο Άγιος Αττικής εξετέλεσε την λειτουργίαν.

Ως ο ήλιος μεταξύ των αστέρων ούτω και η Βασίλισσά μας, μεταξύ των περιστοιχουσών αυτήν κυριών ήτον χθες· το κάλλος της αντενακλάτο επί των προσωπων των, και έδιδεν εις αυτά φως.[…]

Αφού παρεμβάλλεται σχολιασμός δύο κυριών του διπλωματικού σώματος το άρθρο καταλήγει:

Την χθεσινήν ημέραν έλαβον τον σταυρόν των μεγάλων Ταξιαρχών ο Γραμμ. Της Επικρατείας επί των Στρατιωτικών Συνταγματάρχης κ. Βλαχόπουλος,των Ταξιαρχών ο Γραμμ. Της Επικρ. Επί των Εσωτ. Δ Χριστίδης και ο Συνταγματάρχης Κ.Χ. Πέτρου.

Τον χρυσούν σταυρόν των ιπποτών ο κ. Ανάργυρος Τζάνης Ταγματάρχης της Πλατείας. Ο αξιότιμος Κ.Πάλμας Εφέτης ομοίως, ο Ταγματάρχης Σκυλοδήμος ομοίως, ο Υπομοίραρχος Πλέσος(sic) τον αργυρούν. Όλοι επεφήμησαν εις την διανομήν ταύτην και αι παλαιαί προς την πατρίδαν εκδουλεύσεις , και αι νυν υπηρεσίαι των, δικαιώνουν πληρέστατα του ανωτέρω Κ.Κ. και η Α.Μ. εν τη σοφία της, άριστα ποιούσα εβράβευσεν αυτούς.

Μεταξύ των σταυροφορεθέντων χθες ευρίσκεται και ο μύριων επαίνων άξιος υπομοίραρχος Πλέσσος. Ο σταυρός της τιμής, στολίζει το στήθος τίμιου αξιωματικού. Αι προς την πατρίδα εκδουλεύσεις παλαιαί τε και νέαι του νέου Υπομοίραρχου και ομολογουμέναι. Λοχαγός από τα 1830 και διοικητής λόχου, διατέλει Υπομοίραρχος από του 1834. Έτους. Διορισθείς εις την καταδίωξιν των περί την Αττικήν εσχάτως αναφανέντων ληστών, κατόρθωσε δια των συνετών και σύνττόνων μέτρων τα οποία έλαβε , να τους συλλάβη και παραδώση εις τας χείρας της Δικαιοσύνης, εντός 15 ημερών .

Η Α.Μ προς ανταμοιβήν της εκτάκτου ταύτης υπηρεσίας του τω έδοσε τον σταυρόν· επαναλαμβάνοεν ότι ποτέ ίσως δικαιώτερα δεν εδόθη.[74]

[74] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1842

Η εφημερίδα σχολιάζει τη γιορτή των Αποβατηρίων, παραθέτοντας και ένα εκτενές απόσπασμα για τις παρασημοφορήσεις που την ακολούθησαν.

Κεφάλαιο 4.5 Έτη 1843 και 1844: Αποβατήρια: από πρώτη είδηση σε τελευταία .

Το έτος 1843 η εφημερίδα παραθέτει στην πρώτη σελίδα μια σχετικά μικρή αναφορά για την εορτή:

> Διά την επέτειον της αποβάσεως της Α.Μ εορτήνεγένετο σήμερον η συνήθης τελετή, προαγγελθείσα από την εωθινή Μουσικήν και τους κανονοβολισμούς· την 9 π.μ τα στρατεύματα παρετάχθησαν έξωθεν του Ναού της Αγίας Ειρήνης , την οποίαν κατά μικρόν εξεπλήρωσαν οι προσκεκλημένοι δημόσιοι υπάλληλοι.Αι Α.Α Μ.Μ και η Α Υψ. η πριγκιπέσα Φρεδερίκα, έφθασαν εις τον Ναόν με τη συνήθη λαμπράν παράταξιν την 10 π.μ. υποδεχθείσα παρά του πλήθους, με ζωηράς ζητοκραυγάς την 11 ώραν τα στρατεύματα παρήλλαξαν την οδόν των Ανακτόρων,επί παρουσία των Α.Α Μ.Μ το εσπέρας δίδεται χορός εις την αυλήν και φωταψία γενική. [75]

Στις 20 Ιανουαρίου 1844 η εφημερίδα παραθέτει στην τρίτη σελίδα μια μικρή αναφορά για την επιτροπή των Ναυπλιωτών που είχε έρθει για να προσκαλέσει τον Βασιλιά. Αξιοσημείωτο είναι ότι η εφημερίδα πλέον στην πρώτη της σελίδα αναγράφει εκτός της ημερομηνίας και τη φράση, Έτος Συντάγματος Β.

Στις 27 Ιανουαρίου 1844, ημέρα Πέμπτη δια βάζουμε στη στήλη Διάφορα μια πολύ μικρή αναφορά για την τελετή**.**

> Προχθές την 25 τ.μ. εορτήν των αποβατηρίων της Α.Μ. ετελέσθη η ρηθείσα εορτή μεθ'όλης της προσηκούσης πομπής εις τον Ναόν της Αγίας Ειρήνης, όπου παρευρέθησαν τα στρατεύματα , το διπλωματικό σώμα, οι δημόσιοι και λοιποί υπάλληλοι και διάφοροι πολίται.[76]

Παρατηρούμε πως η αλλαγή που δημιουργήθηκε μετά την Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 και την παραχώρηση Συντάγματος, αποτυπώνεται και στην θέση που λαμβάνει πλέον η ανακοίνωση για την εορτή των Αποβατηρίων. Ενώ τα προηγούμενα χρόνια το θέμα αποτελούσε πρώτη είδηση, το 1844 αναφέρεται σχεδόν αδιάφορα και λακωνικά στην προτελευταία σελίδα.

---

[75] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 25 Ιανουαρίου 1843

[76] *Η Ταχύπτερος Φήμη,* Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 1844

Κεφάλαιο 4.6 Έτη 1845 και 1846. Αποβατήρια: αντιγραφή στην απομνημόνευση;

Στις 25 Ιανουαρίου 1845 ημέρα Πέμπτη αρ φ 466 διαβάζουμε στην πρώτη σελίδα:

> Δια την επέτειον της αποβάσεως της Α.Μ. εορτήν εγένετο σήμερον η συνήθης τελετή προαγγελθείσα από την εωθινήν μουσικήν και τους κανονοβολισμούς, την 9 π.μ τα στρατεύματα παρετάχθησαν έξωθεν του ναού της Αγίας ειρήνης , την οποίαν κατά μικρόν εξεπλήρωσαν το διπλωματικό σώμα και οι προσκεκλημένοι δημόσιου υπάλληλοι. Αι Α.Α.Μ.Μ έφθασαν εις τον ναόν, με τη συνήθη λαμπράν παράταξιν την 10 π.μ υποδεχθείσαι παρά του πλήθους με ζωηράς ζητοκραυγάς· την ενδεκάτην ώραν τα στρατεύματα επορεύθησαν εν λαμπρά παρατάξει προς τα ανάκτορα, όπου αι Α.Α.Μ.Μ ιστάμεναι προς τον εξώστην εδέχθησαν τα σεβάσματα των στρατευμάτων, και ούτω διελθόντα και ούτω διελθόντα παιανιζούσης της μουσικής, μετέβησαν εις τους στρατώνας το εσπέρας δίδεται από την αυλήν μέγα δείπνον προς τους Πρέσβεις τους υπουργούς και ανωτέρους αξιωματικούς.[77]

Στην πρώτη σελίδα επίσης στις 26 Ιανουαρίου 1846, ημέρα Σάββατο με αριθμό φύλλου 553 διαβάζουμε μια παρόμοια σχεδόν ανακοίνωση της εορτής των Αποβατηρίων στη στήλη ΔΙΑΦΟΡΑ με τίτλο

Την 25 Ιαννουαρίου 1846.

> Δια την επέτειον της αποβάσεως της Α.Μ. εορτήν εγένετο σήμερον η συνήθης τελετή, προαγγελθείσα από την εωθινήν μουσικήν και τους κανονοβολισμούς την 9 π.μ. τα στρατεύματα παρετάχθησαν έξωθεν του ναού της αγίας Ειρήνης, την οποίαν κατά μικρόν εξεπλήρωσαν το διπλωματικό σώμα και οι προσκεκλημένοι δημόσιοι υπάλληλοι. Αι Α.Α.Μ.Μ έφθασαν εις τον ναόν με την συνήθη λαμπράν παράταξιν τν 10 π.μ. υποδεχθείσαι παρά του πλήθους με ζωηράς ζητοκραυγάς· την ενδεκάτην ώραν τα στρατεύματα επορεύθησαν εν λαμπρά παρατάξει προς τα Ανάκτορα, όπου αι Α.Α.Μ.Μ ιστάμεναι προς τον εξώστην εδέχθησαν τα σεβάσματα των στρατευμάτων, και ούτω διελθόντα παιανιζούσης της μουσικής, μετέβησαν εις τους στρατώνας·το εσπέρας εδόθη χορός εις την Αυλήν όπου παρευρέθησαν όλοι οι ανώτεροι στρατιωτικοί και πολιτικοί υπάλληλοι.[78]

---

[77] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 25 Ιανουαρίου 1845

[78] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1846

Αν και υπήρξε η αποκατάσταση της είδησης στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας, εντούτοις, τα άρθρα χαρακτηρίζονται από μεγάλη ομοιότητα και από διάθεση περιγραφής μιας απλής δυναστικής εορτής χωρίς ιδιαίτερες αναφορές στο κλίμα και την ατμόσφαιρα των της εποχής.

Κεφάλαιο 4.7 Αποβατήρια 1847 και μια απουσία με σημασία.

Στις 29 Ιαννουαρίου 1847 ημέρα Τετάρτη και στον αριθμό φύλλου 627 διαβάζουμε τα ακόλουθα στην πρώτη σελίδα[79]

ΔΙΑΦΟΡΑ

Η επέτειος εορτή της 25 Ιανουαρίου ετελέσθη εις την Πρωτεύουσαν μεθ΄όλης της πομπής και παρατάξεως. Η εωθινή στρατιωτική μουσική και οι κανονοβολισμοί προανήγγειλον της ημέρας αυτής το χαρμόσυνον· περί την 9 ώραν π.μ. τα εν τη καθέδρα στρατεύματα παρετάχθησαν έξωθεν του Ναού της Αγ. Ειρήνης, τοποθετηθέντα κατά μήκος των οδών Ερμού και Αιόλου, μετά δε ταύτα συνήλθον εις τον Ναόν οι Πολιτικοί, και Στρατιωτικοί υπάλληλοι, και το Διπλωματικόν σώμα με τας μεγάλας στολάς των. Αι ΑΑ ΜΜ εφ΄αμάξης λαμπράς, εν μέσω ανευφημιών του λαού, υποδεχθείσαι εις τα πρόθυρα του ναού υπό του Σ.Μητροπολίτου Αττικής, και των λοιπών συλλειτουργών του ιερέων· τελεσθείσης δε της δοξολογίας επί παρουσία και των Σεβ. Μελών της Ιεράς Συνόδου, περί την ενδεκάτην ώραν τα στρατεύματα παρακολουθούμενα από τον λαόν, επορεύθησαν εν παρατάξει εις τα Ανάκτορα, όπου προεπανελθούσαι αι ΑΑ ΜΜ. εξήλθον εις τον εξώστην, και επιθεωρούσαι εδέχθησαν τα σεβάσματα των στρατευμάτων τα οποία παιανιζούσης της μουσικής των, διήλθον από τας πλατείας των ανακτόρων, και επανήλθον με την ίδιαν παράταξιν εις τους στρατώνας των. Μετ΄ολίγον εξεδόθησαν πολλά Β. Διατάγματα περί προβιβασμών, απονομής Β. παρασήμων κ.τ.λ. τα οποία παρακατιών δημοσιεύομεν. Το δ΄εσπέρας έγινε μέγας χορός εις το Β. Παλάτι, και έλαβον εις αυτόν μέρος όλοι οι ανώτεροι στρατιωτικοί και πολιτικοί υπάλληλοι, καθώς και οι εν τη Αυλή των Αθηνών Κ.Κ. Πρέσβεις εκτός του Κ Μουσούρη.[80]

---

[79] Σημείωση : ενώ η εφημερίδα κυκλοφορεί δύο φορές την εβδομάδα, Δευτέρα και Πέμπτη , εντούτοις το φύλλο αναγράφει στην ημερομηνία 29 Ιανουαρίου 1847 ως ημέρα την Τετάρτη.

[80] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 29 Ιανουαρίου 1847

Η απουσία του πρεσβευτή της Πύλης Κωστάκη Μουσούρου (1807-1891), αναφέρεται στην τελευταία σειρά της πρώτης στήλης του άρθρου και πριν την αναφορά των ονομάτων των προβιβασθέντων σε ανώτερες θέσεις στρατιωτικών. Το επεισόδιο των λεγόμενων «Μουσουρικών» προκάλεσε αναταράξεις στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και έλαβε διαστάσεις απρόβλεπτες. Η επίπληξη του βασιλιά Όθωνα στον Τούρκο πρέσβη κατά τη διάρκεια του χορού των Ανακτόρων δύο μέρες μετά την άρνηση του τελευταίου στις 11 Ιανουαρίου 1847, να θεωρήσει το διαβατήριο του υπασπιστή του Οθωνα Τσάμη Καρατάσου, προκειμένου να ταξιδέψει στην Τουρκία εξελίχθηκε σε διπλωματικό επεισόδιο μεταξύ των δύο χωρών. Η τουρκική πλευρά που μέσω του Ααλή Πασά δικαιολόγησε τη στάση του Μουσούρου και απαίτησε από την ελληνική κυβέρνηση, με «τελεσίγραφο» τριών ημερών την αυτοπρόσωπη μετάβαση στο σπίτι του Μουσούρου για να ζητήσει συγγνώμη για το ατυχές γεγονός. Για εθνικούς λόγους το αίτημα της τουρκικής πλευράς δεν ικανοποιήθηκε και με την αναχώρηση του Τούρκου Πρεσβευτή από την Ελλάδα οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών οδηγήθηκαν τελικά στις 16/28 Αυγούστου του 1847 σε διακοπή. Στο διπλωματικό επεισόδιο ενεπλάκησαν και οι πρεσβείες των Μεγάλων Δυνάμεων και τελικά υπήρξε ανταλλαγή επιστολών ανάμεσα στον Οθωνα και τον Τούρκο μονάρχη. Αν και οι επιστολές δεν απέδωσαν άμεσα αποτελέσματα, θετικό τους στοιχείο αποτιμάται η πρώτη σε υψηλό επίπεδο, επίσημη αναγνώριση του Ελληνικού κράτους από την πλευρά της Τουρκίας.[81]

Στην ίδια σελίδα διαβάζουμε ότι και στο Ναύπλιο παρά την απουσία του Βασιλιά και της Βασίλισσας η γιορτή τελείται με το συνηθισμένο τελετουργικό που περιλαμβάνει τη συμμετοχή των αρχών του τόπου, τη δοξολογία και την πομπή με τη συμμετοχή του λαού στον τόπο της αρχικής αποβάσεως του Όθωνος. Ο αρθρογράφος επαινεί τους κατοίκους του Ναυπλίου για τη στάση τους και την αφοσίωσή τους στο πρόσωπο του Βασιλιά. Μπορούμε να σχολιάσουμε εδώ ότι αποτελεί τραγικά ειρωνεία το γεγονός ότι μερικά χρόνια αργότερα από το Ναύπλιο θα ξεκινήσει η στάση που θα οδηγήσει στην έξωση του Όθωνα. Διαβάζουμε:

> Καθώς μανθάνομεν και εις την παλαιάν Πρωτεύουσαν του Βασιλείου, το Ναύπλιον, η εορτή προς ανάμνησιν της εκεί αισίας επί των 1833 αποβάσεως της Α.Μ. ετελέσθη μετά πομπής και παρατάξεως. Η δοξολογία εψάλη εις τον παλαιόν μητροπολιτικόν ναόν του Αγίου Γεωργίου, εις τον οποίον παρευρέθησαν όλαι αι εκεί αρχαί μετά του Σ κλήρου και μετά τούτο εξήλθον άπαντες οι επιτελέσαντες

[81] Γεωργής ό.π σελ 173-175

την εορτήν μετά του πλήθους, φέροντος κατά τμήματα και τας οικείας των σημαίας έως εις τον τόπον της εορταζομένης αποβάσεως του Σ.Άνακτος ημών, με στολήν και την προσήκουσαν τάξιν πανηγυρίσαντες την25 Ιαννουαρίου. Οι Ναυπλιείς και εις την περίστασιν αυτήν επέδειξαν πόσον είναι άξιοι επαίνου δια την πολλήν περί τα καλά έφεσιν, την οποία πάντοτε έχουσι, προθυμοποιούμενοι να δίδωσιν εν καιρώ επαινετά δείγματα της προς τον Σ.Βασιλέα αφοσιώσεως, αγάπης και σέβας των. Δια ταύτα δε είναι άξιοι και αγάπης και προστασίας εκ μέρους της Κυβερνήσεως, η οποία προς αμοιβήν και αυτών των καλών τέκνων της πατρίδος, είναι δίκαιον να παρέξη τα αρμόδια μέσα της προόδου της βιομηχανίας, της καλλιεργείας των κτημάτων, και του εμπορίου των· τα τοιαύτα δε βοηθητικά εκ μέρους της Κυβερνήσεως έργα είναι πασίγνωστον πόσον εμψυχώνουσι και προάγουσιν εις ευημερίαν τον λαόν, ο οποίος πάντοτε ανταποδίδει το καλόν και την ωφέλειαν εις το Ταμείον του Κράτους[82]

Κεφάλαιο 4.8 1848 και 1849 Αποβατήρια: ίδιο τελετουργικό-καινούργιο εκκλησιαστικό περιβάλλον

Το έτος 1848 πραγματοποιείται η ετήσια εορτή των Αποβατηρίων με το συνηθισμένο τελετουργικό με τη διαφορά πως η δοξολογία τελέστηκε στον ιερό Ναό της Καπνικαρέας. Η διάσωση της Καπνικαρέας οφείλεται στην επέμβαση του Βασιλιά Λουδοβίκου Α΄. Η εκκλησία προοριζόταν για κατεδάφιση καθώς βρισκόταν πάνω σε σταυροδρόμι και η άγνοια της βυζαντινής τέχνης που επικρατούσε στους κλασικιστές της εποχής , την προόριζε για κατεδάφιση.[83]

Στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας το 1848 στις 26 Ιαννουαρίου 1848, ημέρα Δευτέρα, και στον αρ φύλλου 702 και στη στήλη ΔΙΑΦΟΡΑ, διαβάζουμε:

Την 25 Ιαννουαρίου δια την επέτειον των αποβατηρίων της Α.Μ. εορτήν εγένετο ενταύθα η συνήθης τελετή,προαγγελθείσα από την εωθινήν μουσικήν και τους κανονοβολισμούς. Την 9 π.μ. τα στρατεύματα παρατάχθησαν έξωθεν του ναόυ της Καπνικαρέας, εις την οποίαν μετά μικρόν προσήλθον το διπλωματικόν σώμα και οι προσκεκλημένοι δημόσιοι υπάλληλοι. Αι ΑΑ ΜΜ έφθασαν εις τον ναόν με την συνήθη λαμπράν παράταξιν την 10 π.μ. και εψάλη τότε η προσήκουσα δοξολογία. Την δε ενδεκάτην ώραν τα στρατεύματα επορεύθησαν εν λαμπρά

[82] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 29 Ιανουαρίου 1847

[83] Βόλφ, ό. π σελ 176

παρατάξει προς τα Ανάκτορα, όπου αι ΑΑ ΜΜ. ιστάμεναι εις τον εξώστην εδέχθησαν τα σεβάσματα των στρατευμάτων. Τα οποία διελθόντα παιανιζούσης της μουσικής , μετέβησαν εις τους στρατώνας. Το εσπέρας εδόθη χορός εις την Αυλήν όπου παρευρέθησαν όλοι οι ανώτεροι στρατιωτικοί και πολιτικοί υπάλληλοι. Την ίδιαν ημέραν έγειναν διάφοροι προβιβασμοί και διενεμήθησαν παράσημα περί των οποίων θέλομεν ομιλήσει εις το επόμενον φύλλον.[84]

Το 1849 διαβάζουμε στην εφημερίδα στις 31 Ιανουαρίου 1849, ημέρα Δευτέρα και στον αριθμό φύλλου 776, ένα άρθρο πανομοιότυπο με αυτό του 1848. Διαβάζουμε:

ΔΙΑΦΟΡΑ

Την 25 Ιαννουαρίου δια την επέτειον των αποβατηρίων της Α.Μ. εορτήν εγένετο ενταύθα η συνήθης τελετή προαγγελθείσα από την εωθινήν μουσικήν και τους κανονοβολισμού. Την 9 π.μ. ώραν τα στρατεύματα παρετάχθησαν έξωθεν του Ναού της Καπνικαρέας , εις την οποίαν μετά μικρόν προσήλθον οι Κ.Κ Υπουργοί αι επιτροπαί αμφοτέρων των Νομοθετικών Σωμάτων, το διπλωματικόν Σώμα και άπαντες οι ανώτεροι πολιτικοί και Στρατιωτικοί υπάλληλοι .Αι ΑΑ. ΜΜ. έφθασαν εις τον Ναόν με τη συνήθη λαμπράν παράταξιν περί την 10 π.μ. και εψάλη τότε η προσήκουσα Δοξολογία. Την δε ενδεκάτην ώραν τα στρατεύματα επορεύθησαν εν λαμπρά παρατάξει προς τα Ανάκτορα όπου αι Α.Α. Μ. Μ ιστάμεναι εις το έξωθεν εδέχθησαν τα σεβάσματα των στρατευμάτων, τα οποία διελθόντα παιανιζούσης της Μουσικής μετέβησαν εις τους Στρατώνας των. Το εσπέρας εδόθη μέγας χορός εν τη αυλή εις τον οποίον παρευρέθησαν, οι Κ.Κ Υπουργοί, Βουλευταί, Γερουσιασταί, το διπλωματικόν σώμα και όλοι οι λοιποί ανώτεροι πολιτικοί και στρατιωτικοί υπάλληλοι.[85]

Έπονται προβιβασμοί

Κεφάλαιο 4.9 1850 Γιορτή υπό την απειλή των όπλων και του αποκλεισμού

Το πρώτο θέμα του κύριου άρθρου της πρώτης σελίδας πρώτης σελίδας στις 28 Ιαννουαρίου 1850 ημέρας Σαββάτου με αριθμό φύλλου 848 αφορά την αναγγελία της επικείμενης επετείου της απόβασης της Αμαλίας στην Ελλάδα. Στη δεύτερη σχεδόν παράγραφο διαβάζουμε για τη γιορτή των Αποβατηρίων:

ΔΙΑΦΟΡΑ

[84] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1848

[85] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 31 Ιανουαρίου 1849

Κατά την εν τη 25 του .τ.μ επέτειον εορτήν της εν τη Ελλάδα αφίξεως της Α.Μ του βασιλέως ημών, ο συνήθης κανονοβολισμός και η παιανίσασα το εωθινόν άσμα στρατιωτικήν μουσικήν προανήγγειλον την επίσημον και λαμπράν της εορτής ημέρα· περί την 9 π.μ ώραν τα εν τη πρωτευούση στρατιωτικά τάγματα ετέθησαν εν παρατάξει κατά την Ερμαϊκήν οδόν από του Ναού της Καπνικαρέας μέχρι της πλατείας των Ανακτόρων· την δε 10 π.μ. ώραν αι ΑΑ. ΜΜ προσήλθον εις τον ναόν της Καπνικαρέας διαβάσαι μετ΄ευφημιών ενθουσιωδών του λαού μεταξύ εκατέρωθεν παρατεταγμένων στρατευμάτων συν τη αποτελουμένη Βασιλική συνοδία της Αυλής· περευρεθέντων δε εν των Ναώ τούτω των Κ.Κ υπουργών, των ΚΚ πρέσβεων των ξένων Δυνάμεων μεθ' όλου του διπλωματικού σώματος, των ΚΚ Γερουσιαστών και Βουλευτών, των ανωτέρας περιωπής στρατιωτικών πολιτικών τε και δικαστικών αρχών, καθώς και των λοιπών πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων και πλήθος λαού, ήρξατο η ιερά δοξολογία προς τον ύψιστον, της οποίας τελεσθείσης μεθ΄όλης της προσηκούσης αξιοπρεπείας και θρησκευτικής παρατάξεως, αι ΑΑ. ΜΜ απήλθον εις τα Ανάκτορα· επομένως εγένετο η παρά τα Ανάκτορα παραλλαγή του στρατού ζητωκραυγάζοντες· παρά τον συνήθη όμως κανονοβολισμόν της πόλεως, και εν τω Πειραιεί ελλιμενισμένων διαφόρων πολεμικών πλοίων των ξένων δυνάμεων, εκανονοβόλησε και ο εις Αμπελάκια της Σαλαμίνος Αγγλικός στόλος, υψώσας την Ελληνικήν σημαίαν· το εσπέρας εγένετο η απαιτούμενη φωταψία εις την πόλιν παιανισάσης και της στρατιωτικής μουσικής κατά την τάξην. Η 25 Ιαννουαρίου 1850 συναριθμεί το 18 έτος της εν Ελλάδι αποβάσεως της Α.Μ του Βασιλέως ημών Οθωνος του πρώτου.[86]

Το σημείο που αξίζει να σχολιαστεί στο συγκεκριμένο παράθεμα, αν εξαιρέσουμε το επαναλαμβανόμενο τελετουργικό, είναι ο κανονιοβολισμός των ξένων πλοίων που βρίσκονταν στο λιμάνι του Πειραιά με ιδιαίτερη μνεία στον κανονιοβολισμό του αγγλικού στόλου που ήταν αγκυροβολημένος στα Αμπελάκια(Σαλαμίνα). Είναι η εποχή της όξυνσης των σχέσεων μεταξύ του ελληνικού Βασιλείου και της Μεγάλης Βρετανίας. Η ανακίνηση του παλαιού ζητήματος των νησιών της Ελαφονήσου και Σαπιέντζας, και η εκβιαστική πολιτική που ακολούθησε η Μ. Βρετανία εξαιτίας της υπόθεσης του Δαβίδ Πατσίφικο (1789-1854), για την ικανοποίηση της υπερβολικής αποζημίωσης για την αποκατάσταση της περιουσίας του, εξηγεί και την παρουσία του αγγλικού στόλου.

[86] *Η Ταχύπτερος Φήμη,* Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 1850

Ισχυρός αγγλικός στόλος, στις αρχές του 1850 υπό τον ναύαρχο Ουίλιαμ Πάρκερ (1781-1866) βρισκόταν στο λιμάνι του Πειραιά , προκειμένου να εκβιάσει την ικανοποίηση των αγγλικών αξιώσεων. Ο ναυτικός αποκλεισμός, που επιβλήθηκε τελικά δημιούργησε πρόβλημα όχι μόνο στον επισιτισμό του πληθυσμού της πρωτεύουσας αλλά και στις σχέσεις της Αγγλίας με τις άλλες δυνάμεις που θίγονταν τα συμφέροντά τους στην περιοχή. Τελικά ο αποκλεισμός λύθηκε το καλοκαίρι του 1850. Ο χαιρετισμός των Αποβατηρίων και με τους κανονιοβολισμούς των αγγλικών πλοίων ίσως να αποτελούσε ένα είδος υπενθύμισης στο Βασιλιά και την κυβέρνησή του, της αγγλικής παρουσίας και δύναμης. Γεγονός πάντως είναι ότι ο εκβιασμός των Άγγλων συσπείρωσε το λαό γύρω από τον Όθωνα, του οποίου η δημοτικότητα είχε μειωθεί αισθητά το προηγούμενο διάστημα. Οι επευφημίες του λαού στην συγκεκριμένη τελετή ίσως πραγματικά να αντικατόπτριζαν την λαϊκή συγκατάνευση στην πολιτική του στάση.[87]

Κεφάλαιο 4.10: Έτη 1851, 1852 και 1853: Μια φθορά αναμενόμενη;

Η πρώτη σελίδα της εφημερίδας Ταχύπτερος Φήμη, φιλοξενεί και τα επόμενα τρία χρόνια 1851-1853 την εορτή των αποβατηρίων κυρίως ως απλή πλέον αναφορά ενός καθιερωμένου τελετουργικού που κατέχει θέση βασιλικής εορτής, παρά ενός συμβάντος με ιδιαίτερη πολιτική διάσταση. Το έτος 1851 βέβαια στην εορτή παρευρίσκεται η Βασίλισσα που εκτελεί χρέη αντιβασιλείας αφού ο Όθωνας απουσιάζει στο Μόναχο , όπου παρέμεινε εννέα μήνες. Διαβάζουμε:

ΔΙΑΦΟΡΑ

> Η επέτειος εορτή της αποβάσεως της Α.Μ του Σ. ημών Βασιλέως ετελέσθη σήμερον με όλην την απαιτούμενην μεγαλοπρέπειαν. Από πρωίας οι κανονοβολισμοί και τα εωθινά άσματα ανήγγειλον το επίσημον της εορτής. Περί δε την 10ώραν π. μ η Α.Μ η αντιβασιλεύουσα Βασίλισσα μετέβη εν παρατάξει του στρατού εις τον Ναόν της Αγίας Ειρήνης, όπου εψάλη η ανήκουσα ιερά δοξολογία. Παρευρέθησαν δε εις την εκκλησίαν η ιερά Σύνοδος, οι υπουργοί , αι επιτροπαί των Νομοθετικών σωμάτων και όλοι οι ανώτεροι πολιτικοί και στρατιωτικοί υπάλληλοι εν στολή , οι πρέσβεις των ξένων δυνάμεων κ.τ.λ. Περί την δύσιν του ηλίου επανελήφθη ο κανονοβολισμός, το δε εσπέρας η πόλις άπασα εφωταγωγήσθη.[88]

---

[87] Σφυρόερας, ό.π. σελ 137-140

[88] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 25 Ιανουαρίου 1851

Το έτος 1852 διαβάζουμε στο φύλλο 975 της 27ης Ιανουαρίου:

ΔΙΑΦΟΡΑ

Η επέτειος εορτή της αποβάσεως της Α.Μ. του Σ ημών βασιλέως ετελέσθη χθες με όλην την απαιτούμενην μεγαλοπρεπειών. Από Πρωίας οι κανονοβολισμοί και τα εωθινά άσματα ανήγγειλον το επίσημον της εορτής. Περί δε την 10 ώραν π.μ αι Α.Α.Μ.Μ ο Βασιλεύς και Η Βασίλισσα μετέβησαν εις τον Ναόν της αγίας Ειρήνης, όπου εψάλη ιερά δοξολογία, Παρευρέθησαν δε εις την εκκλησίαν η ιερά Σύνοδος, οι υπουργοί, αι επιτροπαί των Νομοθετικών σωμάτων και όλοι οι ανώτεροι πολιτικοί και στρατιωτικοί υπάλληλοι εν στολή, οι πρέσβεις των ξένων δυνάμεων κ.. τ. λ περί δε την δύσιν του ηλίου επανελήφθη ο κανονοβολισμός, και το εσπέρας η πόλις άπασα εφωταγωγήσθη.

Το αυτό εσπέρας εδόθη μεγαλοπρεπέστατος χορός εις τα Ανάκτορα, εις όν ήσαν προσκεκλημένοι πολλοί εν τέλει.

Κατά την ημέραν ταύτην ουδεμία επίσημος πράξις έλαβε χώραν, ούτε προβιβασμοί, ούτε παρασημοφορίαι. Οι υπουργοί όμως της Δικαιοσύνης και των Στρατιωτικών ειργάσθησαν μετά της Α.Μ. και προ και μετά την τελετήν, και εντεύθεν εικάζεται, ότι κάτι θα γείνει.[89]

Τέλος το έτος 1853, παραμονές του Κριμαϊκού Πολέμου (1853- 1856) στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας διαβάζουμε:

ΔΙΑΦΟΡΑ

Την 25 τ.μ εγένετο η επέτειος Βασιλική εορτή των αποβατηρίων της Α.Μ. μετά πλείστης όσης λαμπρότητας και επισημότητας. Αι Α.Α.Μ.Μ ο Βασιλεύς και η Βασίλισσα απήλθον την 10 ώραν π.μ εις την εκκλησίαν της αγίας Ειρήνης, ένθα εψάλη η συνήθης δοξολογία, παρούσης της Ιεράς Συνόδου, των υπουργών, των Γερουσιαστών, των Βουλευτών και όλων των ανωτέρων πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων εν στολή. Το δε εσπέρας εδόθη εις τα Ανάκτορα χορός εις όν ήσαν προσκεκλημένοι άπειρος κόσμος. Κατά την ημέραν ταύτην η Α.Μ. ο Βασιλεύς ηυδόκησε ν' απονείμει σταυρούς, προβιβασμούς, παρασημοφορίας εις ογδοήκοντα τον αριθμόν, μολονότι οι υπουργοί είχον προτείνει έως 400 προτάσεις.[90]

---

[89] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 1852

[90] *Η Ταχύπτερος Φήμη*, Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1853

Κεφάλαιο 4.11 Κριμαϊκός Πόλεμος: Οι σύντομες αναφορές ενδεικτικές του κλίματος;

Το φθινόπωρο του 1853 ξέσπασε ο Κριμαϊκός πόλεμος. Η ρωσοτουρκική σύρραξη γεννούσε προσδοκίες στον ελληνικό λαό, καθώς μια ήττα των Οθωμανών θα σήμαινε πιθανότατα αλλαγή του εδαφικού status για το ελληνικό βασίλειο. Ο Όθωνας ο οποίος υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της Μεγάλης Ιδέας και οραματιζόταν την εθνική ολοκλήρωση με τον ίδιο ως ηγέτη του μελλοντικά διευρυμένου εδαφικά βασιλείου, ενίσχυσε τις μυστικές προετοιμασίες επαναστατικών κινημάτων στις αλύτρωτες περιοχές. Οι Αγγλογάλλοι ωστόσο, τον Μάιο του 1854 κατέλαβαν τον Πειραιά όχι απλά ως μια επίδειξη ισχύος αλλά και ως μια συνήθη τακτική επιβολής της θέλησης και των στρατιωτικών τους επιδιώξεων και σχεδίων. Η κατοχή του Πειραιά διάρκεσε ως το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου το 1856. Η δημοτικότητα του Όθωνα αυξήθηκε στην αρχή του πολέμου, η ατυχής του όμως εξέλιξη για τις ελληνικές επιδιώξεις δημιούργησαν έντονο κλίμα δυσαρέσκειας απέναντι στο πρόσωπο του βασιλιά.[91]

Κατά τη διάρκεια του πολέμου η εορτή των αποβατηρίων συνεχίζει να τελείται, όμως η αναφορά της στον Τύπο της εποχής γίνεται επιγραμματικά και σύντομα.

Η Εφημερίδα Αθηνά αναφέρεται στην εορτή των Αποβατηρίων με συντομία. Η Αθηνά, μια από τις μακροβιότερες εφημερίδες της εποχής, αρχικά εκδόθηκε στα Μέγαρα στις 13 Φεβρουαρίου 1832. Μεταφέρθηκε στο Ναύπλιο στις 14 Απριλίου του 1832 και λόγω της κριτικής που άσκησε στην Αντιβασιλεία διακόπηκε προσωρινά η έκδοσή της. Το 1835 μεταφέρθηκε στην Αθήνα όπου και κυκλοφόρησε έκτοτε έως το 1864. Εκδότης της ήταν ο Εμμανουήλ Αντωνιάδης(1791-1863). [92] Στην εφημερίδα Αθηνά διαβάζουμε στο φύλλο της 25ης Ιανουαρίου 1854, όπου αναφέρεται ο εορτασμός σε μια μικρή παράγραφο στην τρίτη σελίδα στη στήλη Διάφορα:

> Η επέτειος εορτή των Αποβατηρίων της Α.Μ του Βασιλέως ετελέσθη σήμερον δια της συνήθους πομπής και παρατάξεως. Λέγεται δε ότι χάριν της εορτής ταύτης πολλαί επίσημοι πράξεις εγένοντο, οίον προβιβασμοί, παρασήμων απονομαί κλπ [93]

[91] Κλάψης, ο.π., σ. 90-92

[92] Μάγερ, ό.π. σελ 40-42

[93] *Αθηνά*, Αθήνα, 25 Ιανουαρίου 1854

Παρόμοια σύντομη αναφορά στην εορτή των Αποβατηρίων ακολουθεί και την επόμενη χρονιά. Η ίδια εφημερίδα στις 24 Ιανουαρίου 1855, ημέρα Δευτέρα αναφέρει στη στήλη Διάφορα της τρίτης σελίδας:

> Αύριον τελείται η επέτειος Βασιλική εορτή των Αποβατηρίων εις τον καθεδρικόν ναόν της Αγίας Ειρήνης όπου θέλει ψαλή η ανήκουσα δοξολογία, εις ην θέλουν παρευρεθη και αι Α.Α Μ Μ. Το δε εσπέρας θέλει δοθή λαμπρός χορός εις την Στρατιωτικήν Λέσχην, τον οποίον θέλουν τιμήσει δια της παρουσίας των, εκτός του διπλωματικού σώματος, και οι αξιωματικοί του εν Πειραιεί Αγγλογαλλικού στρατού, οίτινες συνεισέφεραν υπέρ των χήρων και ορφανών των εκ χολέρας αποβιωσάντων υπέρ τα 1000 φράγκα.[94]

Στις 26 Ιανουαρίου 1856 Ιανουαρίου, ημέρα Πέμπτη διαβάζουμε:

> Χθές ετελέσθη η επέτειος εορτή των αποβατηρίων της Α.Μ του βασιλέως, κατά τα νενομισμένα. Την 11 ώρας π.μ αι Α Α. ΜΜ. παρευρέθησαν εις τον καθεδρικόν Ναόν όπου εψάλη η ανήκουσα Δοξολογία. Μετά την εκ της εκκλησίας έξοδον, τα στρατεύματα παρήλασαν έμπροσθεν των Ανακτόρων.[95]

Η σύντομη παρουσίαση του γεγονότος της επετειακής εορτής αποτελεί ίσως και την μεγαλύτερη ένδειξη της φθίνουσας πορείας της κατά τη διάρκεια του Κριμαϊκού πολέμου. Από την περιγραφή εκλείπει πλέον εντελώς η παρουσία του λαού και το ένθερμο κλίμα των πρώτων εορτασμών. Αν τελικά τα γραφόμενα στον Τύπος αποτελούν ένα είδος πολιτικού βαρόμετρου, τότε συνάγεται εύκολα η φθορά της βασιλικής εξουσίας και η επερχόμενη έκπτωση του Οθωνα τα 1862. Ωστόσο μετά τη φθορά του πολέμου, ο επετειακός εορτασμός του 1858 αποτελεί ίσως και τον τελευταίο ιδιαίτερα λαμπρό εορτασμό των Αποβατηρίων.

Κεφάλαιο 4.12 Αποβατήρια 1858-η εορτή της εικοσιπενταετίας.

Στις 25 Ιανουαρίου 1858 γιορτάστηκε η επέτειος της εικοσιπενταετίας από την άφιξη του Οθωνα στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το πρόγραμμα της εορτής καλούνταν να παραστούν τιμής ένεκεν και «τα επιζώντα μέλη της κατά το 1833 Κυβερνητικής Επιτροπής και του τότε Υπουργείου» καθώς και «τα επιζώντα μέλη της εις Μόναχον μετάβασης και συνοδευσάσης την Α.Μ. τον Βασιλέα εις την Ελλάδα επιτροπής». Η πρόσκληση αυτή παραβιάζοντας κατ΄ελάχιστον το αυστηρό πρωτόκολλο καταδεικνύει

[94] *Αθηνά*, Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 1855
[95] *Αθηνά,* Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 1856

την προσπάθεια της βασιλικής δυναστείας να συμπεριλάβει πρόσωπα που βοηθούν στην ανασύνθεση της ιστορικής μνήμης που έχει ανάγκη το έθνος. Η άποψη που είχε διατυπωθεί για την κατάργηση της εορτής των Αποβατηρίων με τη συμπλήρωση της εικοσιπενταετίας βρίσκει αντίθετο τον ιστορικό Κωνσταντίνο Παπαρρηγόπουλο, ο οποίος το 1859 υπερθεματίζει υπέρ της συνέχισής της χαρακτηρίζοντάς την ως εθνικό γεγονός ανάλογο με αυτό της επετείου της 25ης Μαρτίου.[96]

Τα στοιχεία που αφορούν τον εορτασμό της εικοσιπενταετίας από την άφιξη του Οθωνα, αντλούνται από την εφημερίδα Αιών.[97] Ο Αιών ήταν εφημερίδα που εκδιδόταν για μια πεντηκονταετία από τον Ιωάννη Φιλήμονα αρχικά και τον γιο του Τιμολέοντα Φιλήμονα στη συνέχεια. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε 25 Σεπτεμβρίου 1838. Ο εκδότης της πολέμησε σθεναρά τον απολυταρχισμό του Οθωνα. Στην εφημερίδα μάλιστα, δημοσιεύτηκαν τα πρώτα 44 άρθρα του Συντάγματος, πριν ακόμη έρθουν για έγκριση στη Εθνοσυνέλευση. Κατά τη διάρκεια του Κριμαϊκού Πολέμου με άρθρα της εφημερίδος του, στηλίτευσε την συμπεριφορά των Αγγλογάλλων, γεγονός που προκάλεσε διακοπή της έκδοσης της εφημερίδας το 1854. Επανακυκλοφόρησε υπό τη διεύθυνση του Τιμολέοντα Φιλήμονα το 1857. Η εφημερίδα εκδιδόταν έως το 1891.[98] Στον Αιώνα λοιπόν, στις 23 Ιανουαρίου 1858, ημέρα Πέμπτη, διαβάζουμε στο κύριο άρθρο της με τίτλο Η 25 Ιανουαρίου:

> Μεθ' ημέρας δύο εορτάζει ο Ελληνικός λαός την εικοσιπενταετηρίδα από της ελεύσεως του Βασιλέως ημών εις την ελευθερωθείσαν γωνίαν της μεγάλης Ελλάδος. Αι δεήσεις, αι προς τον Υψιστον απευθυνθησόμεναι κατά την αξιομνημόνευτον ταύτην ημέραν των χρονικών του Ελληνικού Γένους και της Ανατολής, έσονται διάπυροι και ειλικρινούς ευγνωμοσύνης έκφρασις προς την Θείαν Πρόνοιαν. Μετά δουλείαν αιώνων τεσσάρων και δι' αιματηρού πολέμου, κορέσαντος την τε γην και την θάλασσαν της Ελλάδος δια τοσούτου ευγενούς αίματος, ανέτειλεν η ευτυχής ημέραν της ανεξαρτησίας. Οι Έλληνες, κροτούσης της Χριστιανικής Ευρώπης και ολοκλήρου του Ανατολικού κόσμου, εδέχοντο εν τοις κόλποις αυτών Βασιλέα, όν εζήτησαν, αφ' ης ώρας εδράξαντο τα όπλα. Η ανεξαρτησία ημών καθιερούτο τέλος και εν τη Χριστιανική χορεία ετάσσετο νέον μέλος και νέος στρατιώτης προόδου.

---

[96] Κουλούρη, «Γιορτάζοντας το έθνος…» σ.193
[97] *Αιών*, Αθήνα, 23 Ιανουαρίου 1858
[98] Μάγερ, ό π σελ. 70-72

Από της εποχής ταύτης παρήλθεν ολόκληρος ζωή. Είκοσι και πέντε έτη εζήσαμεν ελεύθεροι. Βεβαίως καθ' όλον το διάστημα τούτο δάφνην τινά δεν προσεθέσαμεν εις την μνήμην των επερχόμενων γενεών υπέρ του Ελληνικού ονόματος, ανταξίαν των δαφνών, όσας έδρεψαν οι πατέρες ημών κατά ξηράν και θάλασσαν επί του εννεαετούς πολέμου. Ουχ ήττον όμως, βιούντες υπό Κυβέρνησιν τακτικήν, ανεπτύχθημεν εν μέρει υλικώς, και απεκτήσαμεν ικανάς υλικάς δυνάμεις, εγγυώμενας το μέλλον του βίου ημών.[…]Αλλ' οφειλομεν, ίνα ομολογήσομεν και ετέραν αλήθειαν, ότι ο Βασιλεύς επίσης απέδειξε πάντοτε τον σεβασμόν εαυτού προς την εθνικήν φωνήν, και ιδίως κατά την αξιομνημόνευτον νύκτα της 3 Σεπτεμβρίου, ότε εις άμεσον μετά του λαού Αυτού ελθών ομιλίαν, ανέγνωσε τα αληθή αυτού αισθήματα και παρεδόθη ολοκλήρως εις την αγάπην αυτού. Η δε διαγωγή του Ηγεμόνος κατά την κρίσιμον ώραν του 1854 και η ευγενής προσπάθεια Αυτού, όπως επί τέλους έρθει εις την Ελλάδα Διάδοχος ορθόδοξος, συμφώνως προς την εθνικήν έκφρασιν και την επιθυμίαν της Ελληνικής Δυναστείας, περιποιήσατο τη Αυτού μεγαλειότητι ανεξάλειπτα δικαιώματα ευγνωμοσύνης εις την μνήμην του Ελληνικού Γένους. Ο Ελληνικός άρα λαός, συγχαίρων μεθαύριον τω Βασιλεί Οθωνι επί τη εικοσιπενταετηρίδι της βασιλείας Αυτού, εύχεται διαπύρως, όπως ο θεός ενισχύση Αυτόν εις την περάτωσις των μεγάλων έργων, υπέρ ων τοσούτοι μάρτυρες εσφάγησαν και τόσα αίματα εχύθησαν επ' αιώνας.

Στην τρίτη σελίδα δε, της ίδιας εφημερίδας με ημερομηνία 27 Ιανουαρίου 1858, ημέρα Δευτέρα διαβάζουμε τα σχετικά με την τελετή στη στήλη Διάφορα:

Η εορτή της 25 Ιανουαρίου ετελέσθη δι' όλης της δυνατής μεγαλοπρέπειας κατά το τελευταίον Σάββατον. Ει και δεν υπήρχεν ο απαιτούμενος υλικός καιρός δια την παρασκευήν των απαιτουμένων διακοσμήσεων των οδών, όθεν έμελλε να διέλθη η βασιλική συνοδία, μολοντούτο δι' επιμόνου και καλώς διευθυνομένης εργασίας, εξακολουθούσης, και κατά την νύκτα, κατωρθώθησαν ικανά. Ούτω εν μεν τη κεφαλιδι της κλίμακος, δι ης αναβαίνουσιν από του προ των ανακτόρων κήπου εις την άνω πλατείαν, ανεγέρθησαν τέσσαρα τρόπαια στρατιωτικά κεκοσμημένα δια παντοίων όπλων, κράνων και τηλεβόλων· εν τη εισόδω της πλατείας εκατέρωθεν δύω κεκομμέναι πυραμίδες· εν τη διασταυρώσει των οδών του Ερμού και Αιόλου ανεγέρθη τετράγωνος αψίς, υπερβαίνουσα την οροφήν των παρακειμένων οικιών και καλύπτουσα ολόκληρον το τετράγωνον του κέντρου του σταυρού της οδού, απομιμούμενη δε δι' ικανής επιτυχίας το σχήμα και την

διάθεσιν μαρμάρινου οικοδομήματος και φέρουσα επιγραφάς και σημαίας· καθ' όλον δε το μήκος της οδού Ερμού μέχρι της αψίδος ταύτης και από των ανακτόρων κατά τας πλευράς της πλατείας αυτών μέχρι της κεφαλής της οδού, όθεν έμελλε να διαβή ο Βασιλεύς, εστήθησαν στήλαι, τάξεως δωρικής, υπέρ τας τετρακοσίας, κατεσκευασμέναι εκ ξύλου και λευκού υφάσματος, αίτινες συνεδέοντο αλλήλαις δια αλύσσων εκ μυρσινών. Αλλά η αγαθοτέρα ιδέα υπήρχεν η εξής· επί των στηλών τούτων ετέθησαν εναλλάξ αι εικόνες των περιδοξοτέρων εκ των θανόντων αγωνιστών, ων τα ονόματα καταχωρίζομεν κατωτέρω.

Εν μέσω του στίχου των εικόνων των ανδρών, οίτινες δια του αίματος και των αγώνων αυτών ανέστησαν τον Ελληνικόν Θρόσον, διέβη ο πρώτος Βασιλεύς της Ελλάδος. Εσκίρτων βεβαίως κατά την ειγμήν της διαβάσεως αυτού αι σκιαί των περιδόξων ανδρών, και ο χαιρετισμός αυτών υπήρχεν η καλλίστη δεξίωσις εις τον Αντιπρόσωπον της ελληνικής Επικρατείας. Αλλά και πόσης μελέτης υπήρχον συγχρόνως πάροχοι αι εικόνες αύται, και οποία αντίθεσις του χαρακτήρος και των έργων αυτών προς τον πολιτικόν βίον και τα έργα των ενώπιον αυτών διαβαινόντων εκ των νεωτέρων! [99]

Η περιγραφή της τελετής περιελάμβανε το συνηθισμένο τυπικό τελετουργικό με κανονιοβολισμούς, κωδωνοκρουσίες, βασιλική πομπή με άμαξα του βασιλικού ζεύγους το οποίο συνόδευε ο μικρότερος αδελφός του Οθωνα πρίγκιπας της Βαυαρίας Αδαλβέρτος και εκκλησιασμό. Η καθιερωμένη παρέλαση ματαιώθηκε γιατί όπως αναφέρει η εφημερίδα:

Επρόκειτο, ίνα γίνη παράλλασις του στρατού της φρουράς, αλλ' αύτη ανεβλήθη, καθόσον ο Βασιλεύς δεν εδύνατο, ίνα μείνη επί πολύν ώραν εν του εξώστη, καθό αρξαμένης ψύχρας αύρας και της ατμόσφαιρας εν γένει ατάκτου καθισταμένης.[100]

[99] *Αιών*, Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 1858

[100] *Αιών*, Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 1858

Συμπεράσματα

Η εορτή των Αποβατηρίων, υπήρξε μια γιορτή δυναστική. Εξέφρασε και αυτή, όπως οι περισσότερες δυναστικές τελετές, τα ιστορικά μηνύματα και τους σκοπούς που κλήθηκαν να υπερασπιστούν ή να καλλιεργήσουν οι βασιλικές δυναστείες του 19ου αιώνα. Η οργάνωση και η λειτουργία των τελετών αυτών άλλωστε, εκτός του γεγονότος ότι λειτούργησε ως ένας συνδετικός κρίκος ανάμεσα σε άρχοντες και αρχόμενους με απώτερο στόχο της ισχυροποίηση των πρώτων, εξυπηρέτησε και τον στόχο της καλλιέργεια της συλλογικής ή και της ιστορικής μνήμης σε λαούς που είχαν ανάγκη να δημιουργήσουν τη δική τους ιστορία. Ας μην ξεχνάμε πως αυτού του τύπου οι εορτές λειτούργησαν ως αιτίες αλλά και ως αποτελέσματα στην προσπάθεια εθνικής συσπείρωσης των λαών των νεοπαγών εθνικών κρατών. Υπήρξαν επομένως προϊόντα της εποχής τους και ως τέτοια μόνο μπορούν να αξιολογηθούν.

Στην περίπτωση του νεοϊδρυθέντος ελληνικού βασιλείου, ήταν φυσικό και επόμενο να αξιοποιηθεί ο ρόλος των εορτών αυτών, προκειμένου να επιτευχθεί η επικοινωνία και η σύνδεση του νεοφερμένου Βασιλιά με το λαό του. Εν προκειμένω, η εορτή των Αποβατηρίων θα μπορούσε να αποτελέσει επιπλέον και ένα είδος εθνικής εορτής, αφού συνδέθηκε με τη δημιουργία του ελληνικού κράτους Σχετίζονταν άμεσα με ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός,- αυτό της ίδρυσης του κράτους- και είχε ως κέντρο και σημείο αναφοράς το πρόσωπο του Όθωνα, ένα πρόσωπο που δυνητικά θα αποτελούσε τον εγγυητή της ιστορικής του συνέχειας. Δεν είναι επομένως περίεργο το γεγονός ότι τα Αποβατήρια γιορτάστηκαν και τιμήθηκαν κάθε χρονιά από το 1833, που ήταν το έτος άφιξης του Βασιλιά έως το 1862, το έτος της έξωσής του.

Χαρακτηριστικό τους γνώρισμα υπήρξε το αυστηρό τελετουργικό τους που καλλιεργήθηκε είτε ως άποψη είτε ως τακτική από το βασιλικό περιβάλλον. Η επανάληψη αποτελεί άλλωστε έναν δεύτερο σημαντικό χαρακτηριστικό της τελετής καθώς και τρόπο ισχυροποίησης τους. Σε καμία επέτειο της εορτής των Αποβατηρίων, δεν έλειπε επίσης η πομπή είτε του Βασιλιά είτε του Βασιλικού ζεύγους. Δεν έλειψε ποτέ και η εκκλησιαστική λειτουργία καθώς ο ρόλος της εκκλησίας υπήρξε σημαντικός για έναν λαό που τα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας αυτοπροσδιοριζόταν μέσα από το θρήσκευμά του. Ο Οθωνας αν και καθολικός, σεβάστηκε σε όλη τη διάρκεια της διακυβέρνησής του τις θρησκευτικές τελετουργίες και συμμετείχε πάντα στις απαραίτητες δοξολογίες. Στοιχεία που επαναλαμβανόταν στη γιορτή με θρησκευτική σχεδόν ευλάβεια, ήταν οι κανονιοβολισμοί που σηματοδοτούσαν την έναρξη ή και το τέλος της τελετής, και οι φωταγωγήσεις των πόλεων στις οποίες ετελούντο τα εορταστικά

δρώμενα. Κατά τη διάρκεια της Οθωνικής περιόδου και τουλάχιστον μέχρι τα έτη που αποτέλεσαν το χρονικό όριο της παρούσας εργασίας, οι δύο πόλεις του Ναυπλίου και της Αθήνας, η παλιά και η νέα πρωτεύουσα αποτελούσαν τον τόπο όπου τελούνταν η τελετή. Το αξιοσημείωτο στοιχείο είναι ότι ακόμη και αν δεν παρίστατο ο Βασιλιάς στη μία ή την άλλη πόλη, η επέτειος της τελετής γινόταν ακόμη και εν τη απουσία του, με τον καθιερωμένο τρόπο και με κάθε επισημότητα. Το πρόσωπο του βασιλιά εξάλλου όπως τουλάχιστον διαβάζουμε στον Τύπο της εποχής δεν αποτέλεσε ποτέ αντικείμενο άσχημης κριτικής. Οι μομφές απευθύνονταν κυρίως σε πρόσωπα της Αντιβασιλείας ή αργότερα σε πρόσωπα του Βασιλικού περιβάλλοντος ή της κυβέρνησης. Ο βασιλιάς ήταν για τον Τύπο πρόσωπο απαραβίαστο, σχεδόν ιερό, το μόνο που θα μπορούσε να του καταλογιστεί ήταν η άγνοια κάποιων προβλημάτων.

Αποτελούσε λοιπόν η εορτή των Αποβατηρίων ένα ιδανικό πρότυπο για να εμπεδωθεί στη συλλογική μνήμη ως μια εθνική εορτή. Διαβάζοντας όμως τον Τύπο της εποχής παρατηρούμε πως ενώ τα πρώτα χρόνια και ως το 1840 η επέτειος περιγραφόταν με τα πιο λαμπερά χρώματα και παρουσιαζόταν ως ένα σημαντικό εθνικό γεγονός που συγκινούσε το λαό, σταδιακά άρχισε να αναφέρεται τυποποιημένα και να περιγράφεται σαν μια απλή δυναστική εορτή. Τα άρθρα των πρώτων χρόνων βρίθουν κολακευτικών σχολίων για τον νεαρό Βασιλιά, στο πρόσωπο του οποίου οι Έλληνες στηρίζουν τις ελπίδες τους για αναγέννηση και ανασυγκρότηση. Αποτυπώνουν την αισιόδοξη ατμόσφαιρα που επικράτησε με την ενθρόνιση του νέου Βασιλιά μετά την τελευταία διαμάχη μεταξύ των πολιτικών φατριών για τη διαχείριση και την κατάληψη των θέσεων εξουσίας. Ο Βασιλιάς δυνητικά θα ήταν ο συνδετικός ιστός που με την επιβολή του, θα απέτρεπε τις κεντρόφυγες τάσεις ορισμένων ομάδων. Σταδιακά όμως το αρχικό βασιλικό γόητρο φθείρεται. Μετά την περίοδο της Αντιβασιλείας, φάνηκε καθαρά πως ο ίδιος ο Όθων ήταν αυτός που δεν ήθελε να παραχωρήσει Σύνταγμα, γεγονός που τον υποβίβασε στα μάτια των υπηκόων του. Η εμπλοκή του στο εκκλησιαστικό ζήτημα καθώς επίσης και το πρόβλημα της διαδοχής «αποδόμησαν» σταδιακά το κύρος του Βασιλιά. Σημαντικός παράγοντας υπήρξε και η εμπλοκή του Οθωνα στα κομματικά ζητήματα καθώς και η μεροληπτική του στάση σε αυτά, τα οποία χρησιμοποίησε ανάλογα με τις καταστάσεις. Βέβαια, όπως άλλωστε προέβλεπε και το πρωτόκολλο της ανεξαρτησίας, το ελληνικό Βασίλειο βρίσκονταν υπό την κηδεμονία των Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες εγγυήθηκαν και την ίδρυσή του. Οι ξενικές επεμβάσεις στη χώρα δημιούργησαν κλίμα απαξίωσης στο πρόσωπο του Βασιλιά, ο οποίος δεν ήθελε ή και δεν μπορούσε να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων. Ιδιαίτερα μετά την περίοδο του Κριμαϊκού πολέμου, η

πολιτική κατάσταση επιδεινώθηκε για τον Βασιλιά. Ήταν θέμα χρόνου οι κεντρόφυγες δυνάμεις που αμφισβητούσαν πλέον ανοιχτά την εξουσία και τις ικανότητές του, να έρθουν σε ρήξη μαζί του. Όταν πλέον και ο στρατός αμφισβήτησε την εξουσία του, η πορεία προς την πτώση ή μάλλον την έκπτωσή του Οθωνα ήταν προδιαγεγραμμένη. Ο Όθων όχι μόνο μέσα από τα γραφόμενα του Τύπου αλλά και από πολλές προσωπικές επιστολές και ιστορικά τεκμήρια, φαινόταν ότι είχε αγαπήσει την Ελλάδα και ότι προσπάθησε να ενσωματωθεί στο ελληνικό πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Η αγάπη του όμως αυτή αποδείχθηκε όρος αναγκαίος αλλά όχι επαρκής.

Τα Αποβατήρια, όπως διαπιστώνουμε από τα φύλλα των εφημερίδων, υποβιβάζονται σταδιακά και με την πάροδο του χρόνου, σε απλή δυναστική γιορτή. Δεν απέκτησαν την αίγλη μιας εθνικής επετείου και δεν κατόρθωσαν να εμπνεύσουν στον ελληνικό λαό εθνικό συναίσθημα. Η εθνική ιστορία καλλιεργείται αρκετές φορές και στηρίζεται σε μύθους. Πόσο εύκολο ήταν επομένως ένας ελεγχόμενος και αντιηρωικός – εκ του ρόλου και εκ του χαρακτήρος- Βασιλιάς, να στηρίξει και να επιβάλλει το δικό του μύθο; Η ιστορία το απάντησε.

Βιβλιογραφία

Πρωτογενείς πηγές

Εφημερίδες (ψηφιοποιημένες από τη Βουλή των Ελλήνων)

Αθηνά, Αθήνα,1833,1854-1856

Σωτήρ, Ναύπλιο 1834-1835, Αθήνα 1836-1838

Η Ταχύπτερος Φήμη (αρχικά ως Φήμη) Αθήνα, 1834-1853

Αιών Αθήνα, 1858

Αρχεία

Γενικά Αρχεία του Κράτους, ΓΑΚ- Κεντρική Υπηρεσία, Αρχείο Ανακτορικών Περιόδου Οθωνος(1832-1862), φακ. 341, *Ανάκτορα: Αυλαρχείο Τελετών εορτή Αποβατηρίων Βασιλέων (25 Ιανουαρ.-3Φεβρουαρ.*), λήψεις 63 και 66http://arxeiomnimon.gak.gr/browse/resource.html?tab=tab02&id=3750&start=60

Βιβλιογραφία

Βελιώτη-Γεωργοπούλου Μαρία, «Η επιτέλεση της ελληνικότητας και της ετερότητας. Η τελετή για την άφιξη του Οθωνα στο Ναύπλιο», επιμ. Άννα Ταμπάκη –Ουρανία Πολυκανδριώτη, στο *Ελληνικότητα και ετερότητα πολιτισμικές διαμεσολαβήσεις και 'Εθνικός χαρακτήρας' στον 19ο αιώνα Πρακτικά Συμποσίου,* Γραφικές Τέχνες, Αργυρόπουλος ΕΠΕ, Αθήνα, 2016 σελ 315-327,

Γεωργής Γιώργος,*Η πρώτη μακροχρόνια ελληνοτουρκική διένεξη*, εκδόσεις Καστανιώτη,Αθήνα 1996

Εξερτζόγλου Χάρης, «Πολιτικές τελετουργίες στη Νεώτερη Ελλάδα Η Μετακομιδή των οστών του Γρηγορίου Ε' και η πεντηκονταετηρίδα της Ελληνικής Επανάστασης» *Μνήμων 23* Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, 2001

Κλάψης Αντώνης, *Ο βασιλιάς Όθων και η Ελλάδα: Αφοσιωμένος σε μια ιδέα,* Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα,

Κουλούρη Χριστίνα, *Φουστανέλες και χλαμύδες Ιστορική μνήμη και εθνική ταυτότητα 1821-1930,* Αλεξάνδρεια, 2020

Κουλούρη Χριστίνα, « Γιορτάζοντας το έθνος: Εθνικές επέτειοι στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα», επιμ. Δέσποινα Ι Δημητρίου-Σεραφείμ Ι Σεφερειάδης, στο: *Αθέατες Όψεις της Ιστορίας Κείμενα αφιερωμένα στον Γιάνη Γιανουλόπουλο* , Ασίνη, Αθήνα 2012

Λαμπρυνίδης Γ. Μιχαήλ, *Η Ναυπλία από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ'ημάς,* Εν Αθήναις Τύποις Εκδοτικής Εταιρείας 1898,σελ 561-572

Μάγερ Κώστα, *Ιστορία του ελληνικού Τύπου 1790-1900, τόμος Α',*εκδότης Α. Δημόπουλος, Αθήναι 1957

Πετρόπουλος Ι.Α- Κουμαριανού*, Η θεμελίωση του Ελληνικού Κράτους,* εκδότης Παπαζήσης, Αθήνα 1982

Πετρόπουλος Ι.Α*Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο(1833-1843),* ΜΙΕΤ, Αθήνα 1985

Σκανδάμης Ανδρέας, *Σελίδες πολιτικής ιστορίας και κριτικής Η τριακονταετία του Οθωνος 1832-1862 τόμος πρώτος,* copyrightbyA.SScandamis, Athens 1961

Σφυρόερας **Βασίλειος** «Περίοδος εσωτερικών ανωμαλιών και εξωτερικών πιέσεων»,, στο *Ιστορία του ελληνικού έθνους*, τ. ΙΓ, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ.137-140.

Assmann Jan, *Η πολιτισμική μνήμη, Γραφή, ανάμνηση και πολιτική ταυτότητα στους πρώιμους πολιτισμούς*, μετάφρ. Διαμαντής Παναγιωτόπουλος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2017 σελ 39-45·

Βολφ Ζάιντλ, *Οι Βαυαροί στην Ελλάδα, Η γένεση του νεοελληνικού κράτους και το καθεστώς του Όθωνα***,** Ελληνική Ευρωεκδοτική Αθήνα 1984

Halbwach Maurice, *Η συλλογική μνήμη*, επιμ. Άννα Μαντόγλου, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2013